

श्री सरस्वत्यैनमः

काव्य रत्नाकर.

प्रथम भाग.

रचने प्रसिद्ध करनार.

केशवजी गोबर भट्ट.

त्रापण निवासी.

शार्दूल विक्रिडीत वृत्त.

छेडीने अभिमान ध्यान धरवूं, प्रीतिं परीत्रम्हनुं,
आ संसार असारमां समजतुं, कोइ नथी आपणुं;
नीती ज्ञान अने प्रभू तणि स्तुती, लावी प्रीती अंतरें,
वांचो में सहु प्रेमथी वरणवी श्री काव्यरत्नाकरें.

मुंबई,

विजय छापाखाना.

[कर्ताग्रे सर्व हक स्वाधीन राख्या छे.]

संवत्. १८५७

सन १८०१

मुद्र्य ३.१—०—०

21714.

ગ્રન્થાર્પણ.

સદા મહેરબાન રાજ્યમાન રાજેશ્રી
ડાક્ટર પોપટલાલ પ્રભુરામ એસ. એમ.
એન્ડ એસ. અને જસ્ટીસ એફ. વી. પીસ.
સાહેબની પરમપુનીત સેવામાં મુ'બધ.

શાર્દૂલ વિક્રિડીત વૃત.

નીવાસી પુર પોરખંદર તણા, સૌરાષ્ટ્ર ભૂમી વિષે;
પ્રજ્ઞોરા તણી શ્રેષ્ઠ માતિ ચડતી, સૂરલ તેમાં દિસે;
પ્રીતે મુ'બધમાં વસી નિશદિને, ખ્યાતી વધારી ઘણી;
સૂખી છો પ્રભુરામ આ જગતમાં, છે મે'ર વીશ્વેશની. ૧

સજ્જાની પ્રભુરામના તનયની, સૂકીર્તિ જામી ખદ્દ;
પ્રેમે પોપટલાલને જગતમાં, લોકો વખાણે સદ્દ;
માતા ને સદ્ગૂણમાં પ્રવિણુ છો, સારી મતી છે અતી;
વીધા શ્રેષ્ઠ વિવેકને વિનય છે, ઔદાર્યતા ને ધૃતી. ૨

શાન્તી ચીત્ત વિષે અતી સરવદા, સખૂદ્ધિ અત્યંત છે;
દીસે લાયક કામ શ્રેષ્ઠ કરવા, ચીત્તે અતી ખંત છે;
સૂનીતી અણુગાર તો તન સજ્જો, સૂધર્મમાં પ્રેમ છે;
દેશીનું કરવા બલું મનન જો, દીનો પરેરે'મ છે. ૩

વિદ્યાની કરવા વૃદ્ધિ હૃદયમાં, પૂરેપૂરો ખ્યાર છે;
લાવી પ્રીત સ્વદેસિ ખાંધવ પરે, સૂખોધ દેનાર છે;

વીવેકી વદનાર સત્ય મુખથી, ના લેશ ગૂમાનતા; ૪
 છે સારા ગુણ અંગમાં અતિશયે, દીસે ન અજ્ઞાનતા.
 આનંદી મુખડું દિસે અનુદિને, ને શૌક લેશે નથી;
 સાદાઇ તનમાં બહુ નિરખિને, આનંદ વ્યાપે અતી;
 ધર્મ આજસ છે નહીં મન વિષે, લોભાદિ વીચાર ના; ૫
 પ્રીતી છે પરમાર્થમાં નિશ્ચિને, ને દુષ્ટવીકાર ના.
 એવા ઉત્તમ ગૂણથી સહુ સ્થળે સત્કાર છે આપનો;
 પામ્યા છો સંસ્કારથી બહુ રૂડો, ખેતાબ ને. પી. તણો;
 છે એવા સદ્ગૂણ પૂન્ય પર છે, પ્રીતી તમારી ખરી;
 પામું હું નવ પાર વર્ણન કરી, મારી મતી છે જરી. ૬
 દો છો આશ્રય ગ્રંથકાર જનને, બિદારતા છે અતી;
 રાખો છો કવિઓ પ્રતી બહુ શ્રદ્ધા, રૂડી તમારી મતી;
 ખરો છો બહુ દામ કામ શુભમાં, વીચાર બૂરા નથી;
 તે માટે વિનતી કરું વિનયથી, સૂણો ધરીને ધૃતી. ૭
 આ ગ્રંથાર્પણ આપને કરી ઠરું, પૂરેપૂરા ભાવથી;
 અંતઃકર્ણ તણો વિચાર મુજ છે, સૂણો તમે પ્રીતથી;
 આણી દીલ રહેમને અરજ આ, હોંશે ઉરે ધારશો;
 આ ગ્રંથાર્પણ પત્રિકા હૃદયના, સ્નેહેથી સ્વીકારશો. ૮

મુખ્ય, તા. ૦

૧૦-૬-૦૧

લા. ૦ આપનો સેવક,
 કેશવજી ગોખર ભટ.
 સંસ્થાન ભાવનગર તા. ૦
 ત્રાપજ નિવાસી.

પ્રસ્તાવના.

આધુનીક અવસરમાં આર્ય પ્રજાનો મ્હોટો ભાગ ઉદર નિર્વાહના યત્નમાં પોતાની જીંદગીનો ધણો ભાગ નિર્ગમન કરી પોતાના તન મનને અગાધ શ્રમમાં ઉતારે છે; અને પોતાના કુટુંબના પોષણ સિવાય કશી પણ ઉત્તતી કરી શકવા તેઓને અવકાશ નથી. માયાળુ બ્રિટીશ સરકારના રાજ્યમાં પ્રજા મંડળ હિતહિતનો વીચાર કરવા જેવી કેળવણીને પ્રાપ્ત થયા છતાં અને જન સમૂહનું કલ્યાણ કરવાનો રસ્તો જાણવા છતાં પણ, માત્ર સમય સંક્રાંતિને લીધે તેઓની આ સર્વ ભાવનાઓ નીષ્ક્રિય થતી જાય છે. અને માત્ર શેર બાજરીમાંજ સંતુષ્ટ રહી પોતાની જીંદગી પુરી કરે છે. કેળવણીનો વિસ્તાર દીન પ્રતિદીન વધતો હોવા છતાં પણ હજી પ્રજા જનનો ધણો ભાગ અજ્ઞાનના અંધ કારમાં હાથ પગને પશુની માફક અસહ્ય કષ્ટ આપી મુસીબતીથી પોતાનું પોષણ કરતાં કરતાં આ વિશાળ જગતની માયા છોડી ચાલ્યાં જાય છે, અને પોતાની પાછળની પ્રજાનું જીવતર દુઃખી અને અકારૂં બનાવી દે છે. જેઓ હિંદુ કેળવણી પામીને દેશો નતી કરવાની શક્તિઓ પામ્યા છે તેઓ પોતાની પૈસા ટકાની સારી સ્થિતિની મોજમજાડમાંથી અવકાશ મેળવી લોક હિત કરવામાં ધણી વખત યત્નિત રહે છે. આવા કેળવાયલા મનુષ્યો દુનીયાને ધણી વખત ધણી સારી અસર પણ કરે છે, તથાપી તેઓની જીંદગીનો પણ ધણો મ્હોટો ભાગ પોતાની ઉત્તતીને અર્થે પર સેવામાં અર્પણ કરેલો હોવાથી પોતાને મળતા થોડા અવકાશમાં જોઈએ તેટલા સુધારા વધારા આ સૃષ્ટી સમુદાયમાં વિશેષ કરી શકવાને નિર્મળ રહે છે. જન સુધારણાને અર્થે જેઓ નાથી કોઈ પણ રસ્તે યત્ન થઈ શકે અને તે યત્ન તેઓના તરફથી બિલકુલ કરવામાં ન આવે તો તેઓ સ્વદેશોત્તતીના ખાસ પ્રતિબંધકરૂપ છે. અને આવા પ્રતિબંધકોની સંખ્યા તે શ્રીમાન અને અધિકારી વર્ગ છે.

જે શ્રીમાનો પોતાની શક્તિથી નહીં પરંતુ કાંઈ પુર્વ સં
 સ્કારથી ગર્ભ શ્રીમંતાઇને પામી લાચારીથી મૂર્ખ દશામાં આવી
 પડ્યા હોય, તેઓને કહેવાને માટે તો કંઈ અવકાશજ છે નહીં.
 કારણ કે તેઓનું પ્રહતંત્ર એવા સદ્ગુણી જનોથી ચાલતું હોય
 છે કે તેમાં સુધારો વધારો કરવાનું કલ્યાણકારી કાર્ય ખરેખર
 વીનાશને ઉપજાવે છે. કાંઈ પણ પૂર્વ કાળના યત્નથી પ્રાપ્ત થયેલી
 લક્ષિમવાળા અને વળ્લા ગગ્ગાના મોટા પુત્રાંવાળા અધીકારીઓનાં
 ઘરને કાંઈ પણ રૂપમાં શોભા આપે તો, તેના કપાળ અધીકારીઓ
 મૂર્ખ શ્રીમંતોને સુધારણાની પ્રેરણા કરનાર ગુન્હેગારને અવશ્ય
 શીક્ષા કરી કૃતાર્થ થાય છે, અગર તો તે લક્ષ્મી, પ્રપંચોની પ્રમત
 શક્તિ ધરાવનાર પ્રાંકડી ટાળીને ખુશી કરીને શ્રીમંત સાહેબની
 મરજી સાચવી આવા કલ્યાણકારી પુરષોનું અવશ્ય અકલ્યાણ કરે
 છે. આવા ચોખ્ખા ઇન્સાફો, ઉપર દર્શાવેલા વર્ગોના અધિકારી
 તેમજ શ્રીમંત વર્ગની અવકૃપાથીજ માત્ર થાય છે; અને એ અવ
 કૃપા ઉત્પન્ન થવાનું કારણ સ્વદેશ હીતેચ્છુની પારમાર્થિક વૃત્તિ છે.
 આવી બાબતો ઉપર લક્ષ્યપૂર્વક લખવા જતાં એકાદ પુસ્તકનું કદ થઈ
 જવાની ભીતિ છે તેથી તે વિષય ખાસ પુસ્તકરૂપે પ્રગટ કરવા મારો
 વિચાર છે અને પ્રભુકૃપાથી તેમ ખનશેજ. જે શ્રીમંત અને અધિકા
 રી વર્ગ પોતાની જાતનીજ શક્તિથી પરમ પદ પામી લોક હિત કરી
 શકવા જેવડા થયા છે. તેઓના તરફથી અંધકારો અને ઉપદેશકોને
 ઉત્તેજન મળવું ખરેખર આવશ્યક છે. પરંતુ અમો દીલગીર છી
 એ કે તેવા સદ્ગુણી પુરષોએ પોતાનો ભૂતકાળ ધ્યાન કરીને દા
 રીદ્રતાઇમાં ગુન્નરેલો હોવાથી ધન સંચય સિવાય તેઓનું અન્ય
 અવલંબન કવચીતજ હોય છે.

જેઓ અંધ પ્રસિદ્ધ કરીને કે ઉપદેશ આપીને પ્રજાની સે
 વા કરી શકવા જેવું કાંઈક સામર્થ્ય ભોગવે છે, તેઓને પોતાની
 આજીવિકાને માટે કાંઈ પણ સાધન ન હોવાથી માત્ર પર સેવામાં
 કાળ ગુન્નરી છેક અપ્રસિદ્ધતામાં દટાયલા રહે છે. હું પણ તેમાંનો
 એક છું. હું વિદ્વાન કે કવી નથી, તેમજ તેવું આડંબર ધારણ

કરવા માટેનો પણ મહારો આ યત્ન નથી. પરંતુ મારાથી બની શકે તેટલા યત્નથી પ્રજામાં સદ્ભાવના ઉત્પન્ન કરવાના પ્રાધાન્ય હેતુ થીજ યશ અપયશની દરકાર રાખ્યા સિવાયનો મહારો આ છેક પ્રથમ પ્રયાસ છે. હું માત્ર સાધારણ કેળવણીને પણ નહીં પામેલો. એવો અગ્નિ મનુષ્ય છું. પરંતુ સ્વદેશભિમાન ના કોઈ પણ પ્રબળ અંકુરથી મહારી ચિત્ત વૃત્તી ગ્રંથ રચના તરફ દોરવાઈ અને આજે એ યત્ન મને સફળ થયો ભાસ્યો. પદ ના તરફ મહારં આદ્ય કાળથી વિશેષ વલણ હોવાથી તેમજકાવ્ય થી જનમનમાં ઉત્તમ અસર ઉત્પન્ન થવાની ખાસ વક્રીથીજ આ ગ્રંથની યોજના મહે કરી છે આ પુસ્તકમાં મહારાથી વિદ્વાન પુરૂષોની માફક પ્રોઢ ભાષાકે એવા કોઈ ગંભીર રસ ઉત્પન્ન થઈ શક્યો નથી પરંતુ મહારાથી બનતાં પ્રયાસે તેમા નીતિના નમુના આ સાદી અને સરળ ભાષામાં યોજવાનો યત્ન મહે કર્યો છે મહેને ભરોસો છે કે દિવસના માત્ર થોડાજ કલાક શાંત ચિત્તે મહારા થી આ પ્રયાસ થયોહોત તો હું આ ગ્રંથની રચના બહુધા પ્રકારે વિશેષ સારી સુધડ અને લોક પ્રીય કરી શકત પરંતુ પેટ ભરવાની વિટંબનામાં મહારં પુસ્તક જોઈએ તેવી સ્થિતિમાં આવ્યું નથી. છતાં પણ ઉદાર ગ્રહસ્થો તરફથી પોત પોતાની સ્વશિક્ષા અતુ સાર મને સહાયતા મળશે તો આગળ ઉપર મહારા યત્નમાં વિન્ય મંતં થવાનો લક્ષ્ પૂર્વક યત્ન કરવાનો મહારાથી બની આવશે પ્રભુ તેવો અવસર અવશ્ય આપે તથાસ્તુ.

આ પુસ્તકના સંબંધમાં મહારા મીત્ર રા. રા. ગણેશ નારાયણ જોશી “વીજય” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસના મેનેજર તથા જોશી એચરલાલ હરખજી અને ભટ મણીશંકર વજેરામે જે કીમતી સલાહની મદદ આપી છે તેને માટે અંતઃકરણથી તેમનો આભારમાનું છું.

પરતંત્રતા અને બીજી કેટલીક વીટંબનાઓથી પૃષ્ઠ વાંચવા નું મારાથી બની ન શકવાને લીધે તે સંબંધી મારે બીજા ઉપર આધાર રાખવો પડ્યો હતો. એથી રહેલા દોષ સુન્ન વાંચનારાઓ દરગુજર કરશે એવી આશા છે.

ગ્રંથકર્તા.

હૃદયમાં થાય વીકારો;
 વિકારોને તમે વારો;
 વિકારો વારશો ચારો,
 જાણશો માર્ગ તો સારો.
 સમય ને જાણ છે ચાલ્યો,
 નહીં આવે કદી પાછો;
 નહીં પાછો મળે હાવો,
 જનમ આવો નહીં પામો.
 ઉગેથી અસ્ત થાય છે,
 થયેથી અસ્ત જાય છે;
 જવાથી શ્રેષ્ઠતા પામો,
 સદા સૂઝામ વીરામો.
 ધરો અભિમાન ના દીવે,
 ધરો અભિમાન તો ચીતે;
 ધરો અભિમાન રીતીનું,
 સ્વદેશીની ઉન્નતીનું.
 જવાની જીંદગી જાણો,
 નહીં જાણે ઉરે આણો;
 કરો પરમાર્થ એ સાચું,
 મળે એથી ન જાવાનું.

કાવ્ય રત્નાકર.

ભાગ ૧ લો.

મંગલા ચરણ.

ગણપતી પ્રાર્થના.

શાર્દૂલ વિકિરિત વૃત્ત.

ગૃણાધીશ ગણેશ તું ધરિ દયા સારી મતી દે મને;
વીઘ્નો નાશક સૂત શંકર તણા, સાષ્ટાંગ વંદુ તને;
શ્રી લંબોદરને ગજનન ગુણી, શ્રી ભાલચંદ્રો પતી;
છો સૂમૂખ કપીલ ધૂમ્રકચ્ચતુ, આનંદ દાતા અતી. ૧
શાન્તી દાયક સર્વદા ગણપતી, દ્વીહસ્ત બેણી તને;
વંદુ આ શુભ કામમાં પ્રથમ હું, સાથે કરોને મને;
આપીને યશ શુદ્ધ પુદ્ગલ પતિ તું, દારીદ્રને કાપજો;
વારંવાર નમુ ગૃણાધિપ તને, રૂડી મતી આપજો. ૨

ઈશ્વર સ્તુતી.

ખમાય મીશ્ર કાફી બલો.

પદ.

જગદીશ લે આ વિનતી સ્વિકારી,
બીનતી સ્વિકારી લે પ્રીતીથી જર ધારી. -જગદીશ ૦

વીશ્વપતી ગતી ગહન તારી,	
અદ્ભુત કંતો તૂળ અતી સુખકારી.—જગદીશ૦	૨
અખિલ નીરંજન વિભુ ભય ભંજન,	
કટ નીકંદન કર અસુરારી.—જગદીશ૦	૩
જય જગન્નાતા જય જગધાતા,	
કરુણા દ્રષ્ટી કર તું શ્રી સુરારી.—જગદીશ૦	૪
શક્તિ અગાધ અગોચર તારી,	
વર્ણન કેમ કરે મતિ તુલ્ય મારી.—જગદીશ૦	૫
જય અનાદ્યંતાં વિશ્વનીયંતા,	
પ્રભૂ બળવંતા હર વ્યાધી અમારી.—જગદીશ૦	૬
જગત ઊત્પાદક આનંદ દાયક,	
કટ વીનાશક પ્રભૂ અંધહારી.—જગદીશ૦	૭
શેવક કેશવ જોડી ઊભય કર,	
વંદન કરી માગે કરુણા તમારી.—જગદીશ૦	૮

રાગ—કંઠ્યાણુ.

પદ (ગતાગત.)

વીણુ તારક તું કરતા ભુવી	
દાસ હાલ ટેર રટે ભજ સદા	
ધી સુ દે દે સુધી—વીણુ.	૯
શીવ તું નમવા શેવા મન તું વશી	
યાદ રહેમ લે મહેર દયા	
રીયુ સંહારક નમન નમન	
નમન નમન કર આશ પુરી—વીણુ.	૧૦

રાગ ખીરહુ આરંભાશી.

હમકું છાંડ અલે બન માધુ રાધા સોચ કરે મનમિરે—એ રાગ.
સાય કરો જગદીશ્વર પ્યારા અરજ કરે હું પ્રેમ ધરીરે—ટેક.

અકળ કળા અવની પતી તારી ગદન ગતી જગતાત અતીરે,
 વરણુન કેમ કહે રસનાથી પામર શેવક મંદ મતીરે.—સાય. ૧૧
 સૃષ્ટિ તણા સુજનાર દયાળુ સુખદાયક છો વીશ્વપતીરે,
 અનુપમ લીલા અતીશય તારી અખિલ સ્થળે અતી રમ્ય કૃતીરે. ૧૨
 વીશ્વનીયંતા જય અવિનાશી અખીલ નિવાસી રહેમ કરીરે,
 સંકટ છેદન કર વીશ્વંસર નમ્ર અરજ આ ઊર ધરીરે.—સાય. ૧૩
 શક્તિ અગાધ અગોચર તારી વર્ણુન કેમ શકું હું કરીરે,
 વ્યાપી રયો પરીબ્રહ્મ નીરંતર તું સચરાચર માંડી હરીરે.—સાય. ૧૪
 શુદ્ધ મતી અતી આપ કૃપાળુ કાપ કૃમતી અભીમાન અરીરે,
 કેશવ દ્વીકર જોડી વહે છે પ્રથમ આ અંથ પ્રારંભ કરીરે.—સાય. ૧૫

દોહરા.

વિશ્વપતી કરૂણા નિધી, સદા સૂચ્ય દાતાર;
 ભય સંકટ હરતા પ્રભુ, સૃષ્ટિ તણા આધાર. ૧૬
 ગતિ અગમ્ય અદ્ભુત કૃતી, શક્તિ પ્રબળ તુજ સાર;
 અખિલ નીરંજન નાથ તું, સર્વ વ્યાધિ હરનાર. ૧૭
 શાન્ત દાયક સર્વદા, સંહારક પરિતાપ;
 દયા સીંધુ વિશ્વેશ્વરા, તુજ ગુણ અનુપ અનાપ. ૧૮
 કૃત્પાદક બ્રહ્માંડ તું, લય પાણુ તું કરનાર;
 અનહદ લીલા તાહરી, ગણતાં નાવે પાર. ૧૯
 સુપતિને પળ વારમાં, અનાવનાર તું રંક;
 યજ્ઞમાં રંક મનુષ્યને, ભુપતી કરે નીશંક. ૨૦
 તરણાં નો મેર કરે, મેર તરણુ સમાન;
 જળ ઢેકાણે થળ કરે, થળ ત્યાં જળ નિરવાણુ. ૨૧
 અદ્યવારમાં મુંઢને, કવીત્વ શક્તિ દેનાર;
 મૂરખને કાણુમાં પ્રભુ, પંડિત તું કરનાર. ૨૨
 અનહદ અતુરાધ તણાં, જગમાં છે તુજ કામ;
 અખિલ વીશ્વમાં તુજવિના, નવ ખાલી કે કામ. ૨૩

મહિમા અનુપમ તાહરો, વણેન કેમ કરાય;
 અરૂપમતી હું રંક છું, કરો સાચ નગરાય. ૨૪
 દયા કરી મમ દુર્મતી, હણો દીન દયાળ;
 શુદ્ધ મતી પ્રેરો સદા, કાપો કષ્ટ કરાળ. ૨૫
 હું છું પાપી પ્રાણિઓ, કીધાં નીજુર કામ;
 ક્ષમા કરો મમ વાંકને, વીશ્વ તણાં વીશ્વામ. ૨૬
 વિમળ વાણિ મમ કર પ્રભુ, રચું ગ્રંથ ધરી પ્યાર,
 હોય કપ્પ જો તાહરી, થાય સંકળ વીચાર. ૨૭

લાવણી.

હે વિશ્વ તણા આધાર, અખિલ સ્થળ વાસી;
 તુજ અગાધ શક્તિ દિસે, અનૂપમ ખાસી. ૨૮
 તુજ મહિમા નો નહીં પાર, જાઉં બલિ હારી;
 કરવા તુજ ગુણ વર્ણન, શક્તિ નથિ મારી. ૨૯
 તેં અનહદ ખેલ અનૂપ, જગતમાં કીધા;
 પશુ પક્ષી જનને કાજ, અતી સુખ દીધાં. ૩૦
 હે ઇશ કપાધન નાથ, ગહન ગતિ તારી;
 તું જગત્રાતા બળવાન, અતી સુખ કારી. ૩૧
 હે જગદીશ્વર ધરી પ્યાર અરીષ્ટ નિવારો;
 કરગરિ રસનાથી વદુ હું દાશ તમારો. ૩૨
 કવિતા રચવાનો કાઠ થયો મન મારે;
 ઇચ્છા કરવા પરી પૂર્ણ ચડો મુજ વારે. ૩૩
 સદ્બુદ્ધિ પ્રેરે જગતાત કુબૂદ્ધી નિવારી;
 કેશવ કર જોડી કહે આપ મતિ સારી. ૩૪

૫૬.

આનંદ કંદતુ ઇશ અબી નંદન—એ રાગ.
 અખિલ નીરંજન વિભુ ભય ભંજન,
 જે નીકંદન કર કરે વંદન—અખિલ ૩૫

વીધન સંહરતા સદા સુખ કરતા,	
પ્રભુ ખળવંતા વિશ્વ નિયંતા.—અખિલ	૩૬
જય જગત્રાતા જય જગદાતા,	
સદ બુદ્ધી સદ ગુણ સુખ દાતા.—અખિલ	૩૭
શુભ જ્ઞાન દાયક ત્રિભુવન પાળક,	
અથ તાપ ટાળક કષ્ટ સંહારક.—અખિલ	૩૮
પ્રેર તુ સન્મતી કર કરુણા અતી,	
નિશદીન દે વૃત્તી જય જગના પતી.—અખિલ	૩૯
ચમત કંતી ભારી અતી ખુશ કારી,	
અકળ કળા શ્રી મુરારી તમારી.—અખિલ	૪૦
બુદ્ધી આપો સારી વિનતી સિવકારી,	
પૂર્ણ કરો પ્રભુજી આશા મારી.—અખિલ	૪૧
કેશવ પ્રેમ ધરી શિશ નામે,	
સાઘ્ય કરો તમે આ શુભ કામે.—અખિલ	૪૨

ભીષેન્દ્રવળ કંદ.

પરાતપરા ઇશ્વર પ્રાણ દાતા,	
અગાધ શક્તી તુજ વિશ્વ ત્રાતા;	
વિભુ તમે સંકટ શોક કાપો,	
પ્રિતે અહોનીશ મુશાંતિ આપો.	૪૩
લિલા દિસે છે શુભ સર્વ કામે,	
ગતી તણા કો નય પાર પામે;	
કૃપા નિધી કાપિ સદાય તાપો,	
પ્રિતે અહોનીશ મુશાંતિ આપો.	૪૪
કૃપા હશે તાહરિ સુખ યારો,	
કૃપા થઈ કલેશ સદૈવ ભરો;	
કૃપા થઈ પૂરણ પ્રેમ રથાપો,	
પ્રિતે અહોનીશ મુશાંતિ આપો.	૪૫

અતૂલ શક્તિ સહુ ઠામ ભારી,
સુકીર્તિ વિશ્વાધિ પતી તમારી;
હરે તમે કેશવ 'કે' બળાપો,
પ્રિતે અહોનીશ સુશાન્તિ આપો.

૪૬

માલિની છંદ.

જય જય જગત્રાતા, હે વિભુ સૂખ દાતા,
અતિશય કરુણાળ, સર્વના તાત માતા; ૪૭
અન્નર અમર પ્યારા, છે વિભુ નીર્વિકારી,
ગુણમય તુજ કૃત્યો, છે અતી સૂખકારી. ૪૮
જય જય અસુરારી, દુઃખ હારી મુરારી,
અદ્ભુત ખુબિ સારી, વીશ્વ વીષે તમારી; ૪૯
અતળિખળ દયાળ, સઘ સંકટ કાપો,
કરિ અતિ કરુણાને, સૂખ અત્યંત આપો. ૫૦
હરિ વિભુ સહુ શોકો, રષ્ટિ રાખો સદાયે,
પ્રભુ તુજ કરુણાથી, દુર્મતી દૂર થાયે; ૫૧
વિભુ અખિલ નિવાસી, વીશ્વ માંહે વિલાસી,
અનહદ ચતુરાધ, છે અતીશે ઉન્નશી. ૫૨
જય સદ્ગુણ ગામી, ઇશ તું સુખ ધામી,
જય જય જગ સ્વામી, છે નહીં કાંઈ ખામી; ૫૩
સરવ જગત વ્યાપી, પાપિ કરા ચરીરે,
સુખ મમ દિનવાણી, પ્રીત ચીત્તે ધરીરે. ૫૪
હર અતિ કરુણાથી, હોય ને ને વિલાપો,
કર અતિ કરુણાને, પાપની માફિ આપો; ૫૫
કરગરિ ઇશ તારો, પ્યાર માગી લહુરે,
હર વિકટ દુખો તો, સુખ માંહે રહુરે. ૫૬
સરવ મમ અબીષ્ટા, પુર્ણ વીભૂ કરોને,
જગપતિ પ્રભુ પ્યારા, સર્વ રોગો હરોને; ૫૭

સદમતિ વિષુ આપો, કામ સારાં કરે,
તથા અવગુણ મારા, ધ્યાન તારું ધરે. ૫૮

તોટક છંદ.

જગદીશ્વર તારી અગાધ કળા,
તુજ કૃપા સુખોમય છે સવળાં;
ગતિ તારી તણે નવ પાર લહે,
ગણતાં ગણતાં સહુ થાકિ રહે. ૫૯

અકળીત કળા જગમાં પસરી,
વિષુ તુજ લિલા સધજેજ ઠરી;
અદ્ભુત ખુબી પ્રભુ તુજ તણી,
નવ પાર મજે અગણીત બની. ૬૦

નભમાં અતિ સુંદર ખેલ કર્યા,
શશિ સુરજ સુંદર તેજ ધર્યા;
અવની તળ સુંદર તારિ કળા,
રહુ થાકિ ગુણે ગણતાં સધળા. ૬૧

બહુ સાગર નીર અખૂટ ભર્યું,
ભરતી રચના શુ વખાણુ કરે;
જળમાં મચ્છ આદિ જીવો પ્રરતા,
જગદીશ્વર તું સધળું કરતા. ૬૨

નદિ પાટ અતુંપમ ખામી નહીં,
અતિ રમ્ય તર વસુધાનિ મહીં;
પશુ પક્ષિ અને જનના ભરતા,
સુખ દાયક ઇશ દુખો હરતા. ૬૩

જગપાલક નાથ ધ્યાણુ તમે,
કરુણા કરતો સહુ શોક સમે;
અતિ પ્યાર ધરી પરમેશ્વર તું,
સુખ આપ સદા દુખને હરતું. ૬૪

કરણા નિધિરે' પ્રભુ પ્રાણ પતી,
 શું વખાણ કરે મમ તુચ્છ મતી;
 કર જ્ઞાન પ્રકાશ તુ પ્રીત ધરી,
 સદ્ગુણિ કરે અવગૂણ હરી. ૬૫
 નિશિ વાસર ઇશ તુને સમરે,
 રસનાથિ કદી પણ ના વિસરે;
 વસુધા પતિ તૂજ પ્રભાવ વડે,
 ન ઉપાધિ જરા પણ કેદિ નડે. ૬૬
 દિનદાસ ગણી મુખ દુઃખ હરે,
 પરમેશ્વર મુખ હમેશ કરે;
 કવિતા સવિતા તુ કંપાથિ કરે,
 અનુદીને વિભુ તુજને સમરે. ૬૭
 સમરે ધરણી ધર મુખ કરે,
 દિન સેવકનાં અથ માફ કરે;
 કરણા નિધિ તું કરણા કરજે,
 મુજ ઉપર રેમ સદા ધરજે. ૬૮
 તુજ પ્યાર થકી મુખ ચેન મળે,
 ભય શોક સદા દુખકારી ટળે;
 કરિ પૂર્ણ કપા વિભુ સાદ્ય કરે,
 મમ પાપ અને પરિતાપ હરે, ૬૯
 નિશદીન કરે તુજ વંદન હું,
 વિભુ તારિ કૃપા વિન દુઃખ ખડું;
 પ્રભુ પૂર્ણ મહેર તમારિ હશે;
 મમ આશ સદા પરિપૂર્ણ થશે. ૭૦
 અગણીત ગુણો પ્રભુ તૂજ તણા,
 ગણતાં મુખથી નવ જન્ય ગણ્યા;
 ભટ કેશવ 'કે' દુશ બુદ્ધિ હરે,
 જગનાથ મતી અતિ શુદ્ધ કરે. ૭૧

કુમરી.

સરઠ રેન જુક રહી બનમે.—એ રાગ.

જગત પાળક હે દુખ ટાળક, પ્રીય પ્રભુ પ્રાણ પતીરે—ટેક
 દુશ બુદ્ધિ હર નિશિ વાસર તું, આપ સદા સુમતીરે
 ગુણ સાગર સુખ સંપત્તી દાતા, ઇશ પ્રખ્યાત અતીરે.—જગત. ૭૨
 શકિત તમારિ અગાધ અગોચર, છે વિભુ અકળ ગતીરે
 પરી બ્રહ્મ તું પૂર્ણ પ્રકાશિત, છે શુભ ચમત કૃતીરે.—જગત. ૭૩
 કામદ ઇશ કૃપાધન પ્યારા, ત્રિદધન વિશ્વપતીરે
 દિનમણિ ને નિશમણિ સરજ તો, નેતું તેજ અતીરે.—જગત. ૭૪
 વિશ્વનીયંતા તું કરુણામ્બિ, હર સઘળી વિપતીરે
 કેશવજી કર જોડી વહે ઇશ આપ તું સુખ અતીરે.—જગત. ૭૫

માતાજી મને મેર કરી રેજા આપોરે—એ રાહ.

પ્યારા પ્રભુજી પ્યાર ધરી દાદ મુજોરે—ટેક,
 હે ઇશ્વર સહુ સુખ કાપોરે, અત્યંત સુખો પ્રભુ આપોરે;
 હે ઇશ તું અંતરયામી નહી તારિ કળામાં ખામી,
 વંદન કરું હું શિશ નામી, સ્વામી સુખ કરોરે—પ્યારા. ૭૬
 હે દેવ અકળ ગતિ તારીરે, છે અદ્યમતી વિભુ મારીરે,
 હે ઇશ તમે જગત્રાતા, સહુ પ્રાણિ તણા પિતુ માતા;
 સદગુણ સુખ સંપત્તી દાતા, ખ્યાતા પાયે પહુંરે—પ્યારા. ૭૭
 હે દેવ કૃપાધન પ્યારારે, સઘળા ગુણ તારા સારારે,
 તુજ ઈર્તિ અનુપમ ભારી, નહીં વદવા બુદ્ધિ મારી;
 હું તે ઊપર જાલહારી, તારી શક્તી વણીરે—પ્યારા. ૭૮
 તુજ લિલા અનુપમ દીસેરે, અદ્ભુત ખુબી જગ વીષેરે,
 વંદન પ્રભુજી હું તારું કરું શીશ નમાવી મારું;
 તુજ ગુણ વિભુ હું વીચારું, મારું ચીત્ત ધરીરે—પ્યારા. ૭૯

હે વિભુ હું દાશ તમારો રે, સઘળાં સંકટ નિવારો રે,
 છે શક્તિ અગોચર તારી, શુભ તારી કતી સુખકારી,
 બુદ્ધી આપો વિભુ સારી, મારી અર્જ સુણીરે—પ્યારા. ૮૦
 હે વીશ્વપતી ગુણનીધીરે, તું આપ અહોનિશ શીઘ્રીરે,
 તું અખિલ જગતમાં વ્યાપી, તુજ કૃત્ય શકું નવ માપી;
 સુખ આપો દુખને કાપી, પાપી હું તો છઠીરે—પ્યારા. ૮૧
 હે ઇશ્વર કરુણા ધારો રે, મુજ સર્વે દુખ નીવારો રે,
 સુખ શાન્તી કરો દિન જાણી, હે ઇશ્વર સદગુણ ખાણી;
 કેશવ કે વિભુ દિન વાણી, આણી પ્રેમ અતી રે.—પ્યારા. ૮૨
 ગીતી.

જગત્રાતા સુખ દાતા, બ્રાતા માતા તમે પિતૃ પ્યારા,
 વીશ્વનિયંતા પ્યારા, કરુણા કરિ દો વિચાર ખડુ સારા; ૮૩

મહાદેવ છંદની ચાલ.

વિશ્વનાથ વીશ્વનાથ વીશ્વનાથ ત્રાતા,
 ગહન ગતી તાહરી દયાળુ હે વિધાતા.—વીશ્વનાથ. ૮૪
 શક્તિ છે અગાધ ને કતી અનુપ ભારી,
 કૃપાબંધી નાથ શાન્તિકાર સર્વ વીઘ્ન હારી.—વીશ્વનાથ. ૮૫
 સૃષ્ટિમાં અપાર રમ્ય તેં લિલા પસારી,
 નયનથી નિહાળી થાય હૃદય હર્ષ ભારી.—વીશ્વનાથ. ૮૬
 કષ્ટ હરણુ સૂખ કરણુ અખિલ સ્થળ નિવાસી,
 સૂખ સીંધુ દીનબંધુ જય જય અવિનાશી.—વીશ્વનાથ. ૮૭
 છે અમરકતી અતૂલ વીશ્વનાથ તારી,
 અજર અમર જગતપતી તું અરીષ્ટ હારી.—વીશ્વનાથ. ૮૮
 જગત્રીવાસ અનીર્વાચ્ય છે ગુણો તમારા,
 અજય વસૂદેશ વીશ્વપાળ પ્રભુ પ્યારા.—વીશ્વનાથ. ૮૯
 કાપીને અપાય સાદ્ય થાતું શ્રી મુરારી,
 વીનયથી હું વિનતિ કરું લે પ્રભુ સ્વિકારી.—વીશ્વનાથ. ૯૦

દાપતું કરાજી જેમ જાળ કંપા આણી,
 મોહપાશ ટાળ પ્રભુ રંકદાસ જાણી.—વીશ્વનાથ. ૯૧
 છે અનંત ગૂણ હું શું અલ્પધી વખાણુ,
 તારિ કંપા વીન પ્રભુ સર્વ વૃથા જાણુ.—વીશ્વનાથ. ૯૨
 પૂણુ અભીલાશ કરો વિનતિ આ સુણીને,
 દુઃખ કાપિ સુખ આપ ભરતખંડ વાસિને.—વીશ્વનાથ ૯૩
 જ્ઞાનના તિંધાન જ્ઞાન આપ હિંદ વાસિને,
 સર્વદા સુશાન્તિ આપ કલેશ સર્વ કાપિને.—વીશ્વનાથ. ૯૪
 ભરત ખંડવાશિની કુણુદી સૌ નીવારી,
 આપ મતી સારિ કંપાળુ કંપા વધારી.—વીશ્વનાથ. ૯૫
 કાપિને કુસંપ તું સુસંપ આપ પ્યારા,
 દુષ્ટચાલ ને વિદારી કર વૃધી સુધારા.—વીશ્વનાથ. ૯૬
 ચરજ આ ગરીબ દાસની પ્રભુ સ્વિકારો,
 વિદટ દુખમાંથી હિંદવાસિને ઉગારો.—વીશ્વનાથ. ૯૭

દુમીલા છંદ.

સુખના સરદાર સદા સુખ આપ કરી કરુણા મુજ દુખ હરો,
 મમ પાપ તણો કરિ નાશ અને સુખશાન્તિ દયાળુ સદાય કરો;
 તુજ શક્તિ અગાધ અગોચર છે મમ મૂળ ધકી નવ જન્ય કહી,
 જગમાં રચના સુ અપાર દિસે ખુબ સુંદર શોભિત ખામિ નહીં. ૯૮
 સહુ પ્રાણિ તણા સુજનાર વિભૂ શશિ સુરજને વણિ વાયુ કયા,
 જળ ઝાડ અને સુ પહાડ કરી સહુ પ્રાણિ તણા સુખમાટ ધયા;
 સદ્યુદ્ધિ કરો દુશ્યુદ્ધિ હરો જગપાળક સુખ સદાય કરો,
 દિનશેવકની સુણિ દાદ અને ઉરમાં સુખદાયક રેમ ધરો. ૯૯

સવૈયા એકત્રીશા.

જય જય જય સદગુણ સુખદાયક, જય વિભુ કટ હરણ કરનાર,
 જય જય શોક નિવારણુ સ્વામી, હો સર્વે વ્યાધી હરનાર;

અખિલ નિવાસી વિશ્વ વિલાસી, હે વિભુ તુજ સદગૂણ અમાય,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૦
પ્રાણપતી તું પુણે પ્રકાશિત, પરમ શક્તિ વસુધા ના રાય,
સુખમય સાગર છો તું હૃદયર, છે પ્રભુ તુજ અવિચળ મહિમાય;
હોય કપા જો જગપતિ તારી, અળગા થાયે સઘળા તાપ,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૧

અકળ કળા તુજ અગાધ શક્તી, યસરી વિશ્વ વિષે સુખકાર,
ગુણ તારાતું વર્ણન કરતાં, કોઈ દિવસ નવ આવે પાર;
બુદ્ધિ નિધાન પ્રભુ બળવંતા, હરજો વીશ્વપતી સંતાપ,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૨

અનહદ આપ તણી ચતુરાઈ, ઇલાપતી હૃદયર પ્રખ્યાત,
તુજ આધારે રહી મેદની, કોપ થકી થાયે ઉતપાત;
સદગુદ્ધી સદગુણ સુખદાયક, પ્રેમ ધરી હરજો પરિતાપ,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૩

સરવા ધારા હે પ્રભુ પ્યારા, અનુદિન રક્ષણ તું કરનાર,
જગ પાળક તું છે દુષ્ટ ટાળક, જ્ઞાન સુનીતી તો ધરનાર;
ટાળ ઉપાધી પ્રેમ ધરીને, ત્રાસન સંકટ ને તું કાપ,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૪

આલે તુજ નીયમ અનુસરિને, તે જન પર તુજ પુરણ મેર,
જો જન તુજ નીયમ નવ પાળે, તે જન પર વંરસાવે દેર;
નીશ્વલ નીર વિશારિ નરોત્તમ, સુંદર અનુપમ કામ અમાય,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૫

પુણે કપા જો હોય તમારી, તો પૂરી થાયે મન આશ,
પુણે કપા પ્રભુ હોય તમારી, તો સુખ શાન્તી તણોજ નિવાસ;
માટે હૃદયર પ્રેમ ધરીને, અહોનીશ કાપી સંતાપ,
જય જય વિશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, દયા કરી નિશદિન સુખ આપ. ૧૦૬

મનહર.

વિશ્વપતી વીઘ્ન હારી, ગહન ગતી તમારી,
 વણવતાં જાઉં હારી, મતી તુચ્છ મારી છે;
 લિલા અનુપમ તારી, આનંદ વધારનારી,
 કૃતી અદ્ભુત સારી, વીશ્વમાં વીસ્તારી છે.
 જગદીશ અધહારી, શક્તિ છે પ્રમળ ભારી,
 વહું શું મુખેં ઊચ્ચારી, કૃત્ય સુખકારી છે;
 કેશવ કહે મુરારી, કર મતી શુદ્ધ મારી,
 રત્ન ગ્રંથ પ્રીતી લાવી, હામ ઊર ધારી છે. ૧૦૭

ગરબી.

ગીરધારીરે વાત કહું છું વીચારે, મુને મોહન આંખ ન મારે-રાગ.
 પરમેશ્વરે પ્રીત ધરી કરગરીએ, તુજ ભક્તિ વિનયથી કરીયે,
 મન અંદરે ગર્વ કદી નવ ધરીયે, શુભ કૃત્ય સદા આદરીયેં.

કૃલ.

છો પ્રભુજી અંતરયામી રે, તુજ કૃત્ય વિશે નહીં ખામીરે,
 જગનીયંતા બહુ નામીરે, જગજીવનરે તુજ કરુણાથી પ્રીએ,
 તુજ ભક્તિ વિનયથી ૧૦૮

જગત્રાતારે કટ સહુ હરનારા, અનુદિન અતી સુંખ કરનારા,
 બળવંતારે વીશ્વપતી પ્રભુ પ્યારા, પ્રીતી ધરી અરજ સુણનારા.

કૃલ.

છે શક્તિ અનુપમ તારીરે, તુજ લિલા અતી ખુશ કારીરે,
 છે ગતી ગહન શ્રિમુરારી રે, અવીનાશીરે અરજ અમે ઊચરીએ.

તુજ ભક્તિ વિનયથી કરીએ. ૧૦૯

નારાયણરે નીચલ નીરવીકારી, કૃતી અદ્ભુત અનુપમભારી,
 વરણવતાંરે નય મતી સહુહારી, વદીયેં ઊર પ્રેમ વધારી.

કુલ.

તુજ વંદન હોંશ ધરીનેરે, કરીએ દીલ શુદ્ધ કરીનેરે,
રહી પાપથી દૂર કરીનેરે, પ્રભુ તારું નામ કદી ન વીસરીએ.

તુજ ભક્તિ વિનયથી કરીએ. ૧૧૦

અધહરતારે અખીલ વીશ્વમાં વ્યાપી તુજ કીરતી ન શકીએ માપી
સુખ આપેરે સદ્ગુણ હર અમ રચાપી અવગુણ સધળાને કાપી.

કુલ.

ધરો જ્ઞાન હૃદય બહુ સાંઝું રે, લહીએ મૂખ નામ તમારું રે,
કરો અંતર શુદ્ધ અમારું રે, કેશવ કેરે ભવસાગર તો ભરીયે.

તુજ ભક્તિ વિનયથી કરીએ. ૧૧૧

દેશની ચડતી કરવા વિશે.

ધૈશ્વર સ્તુતી.

હરીગીત છંદ.

હે વિશ્વના આધાર ધૈશ્વર સરવ દુખ હરનાર તું,
સન્મતિ અને સદ્ગૂણ દાયક, સૃષ્ટિ સરજન હાર તું;
પરિપૂરણ કરણા હર ધરી, પ્રભુ બીક હર સંતાપની,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરે આ દેશની. ૧૧૨
તુજ શક્તિ અનહદ સર્વ રચણ પસરી રહી જગના પતી;
હે ઇશ કરણા સીંધુ સુખમય અતિ અકળ તારી ગતી;
જગદીશ ખૂબ દૃષ્ટ કરી કર દ્રષ્ટી નિશદિન પ્રેમની,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરે આ દેશની. ૧૧૩
સદ્બુદ્ધિ દાયક કુમતિ ટાળક વીશ્વપાળ પરાતપરા,
પરી બ્રહ્મ તુજ અનુપમ કૃતી નવ પાર પામે છે જરા;
સુખ સીંધુ દિન બંધુ દયા કર તું દયાસાગર ઘણી,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરે આ દેશની. ૧૧૪

સુંદર લિલા તુજ નિરખતાં આશ્ચર્ય પામું હું અતી,
વર્ણન કરું શું હ્રલથી પ્રભુ અદ્ય છે મારી મતી;
અનુગ્રહ કરી અવનીપતી તું વૃદ્ધિ કર આનંદની,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરો આ દેશની. ૧૧૫

શક્તી અગોચર છે પ્રખળ હે ઇશ અંતર્યામિ હો,
છે ચમતક્રતિ સુખકાર ભારી ઇશ સદ્ગુણ ગામિ હો;
પ્રભુ આપ સન્મતિ પ્રેમથી શુભ કૃત્ય આદરવા તણી,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરો આ દેશની. ૧૧૬

આનંદકંઠ કરે હું વંદન પુરણ પ્રેમ ધરી સદા,
જાનંતી અતી આર્પે પ્રભુ તું સઘ હર સૌ આપદા;
ઐશ્વર્યતાથી ઇશ દે તું સન્મતી કૃમતી હણી,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરો આ દેશની. ૧૧૭

અગણિત લિલા વિભુ વિશ્વમાં તેમાં નહીં કાંઈ મણા,
અવિનાશિ પ્રભુ હર રેમ લાવી કાપ સર્વ વિડંબના;
જય જય કૃપાસાગર કૃપા કરિ વૃદ્ધિ કર સદ્ગુણની,
વિશ્વેશ્વરા હરી વીઘ્ન ને ચડતી કરો આ દેશની. ૧૧૮

મંદ્ર વિજય છંદ.

હે જગનાથ તમે દુખ ટાળક સૂખ અહોનિશ હો કરનારા,
પ્રાણ તણા સુખદાયક હે હરિ ગૂણ નિધાન સુકર્મ તમારા;
નિશ્ચલ નીર વિકારી દયા નિધી શોક સદા વિભુ હો હરનારા,
પ્રેમ થકી કરે હું તુજ વંદન દેશ વિષે તુ વધાર સુધારા. ૧૧૯

વિશ્વપતી અતિશેં કરૂણા કરિ સઘ સુણો પ્રભુજી દિનવાણી,
દેશ તણી ચડતી તુ કળા કર જોયિ રહે સુખમાં સહુ પ્રાણી;
સંકટ ને હર સૂખ સદા કર નાથ દયાળુ દયા મન આણી,
દાદ સુણો ગૂણ સાગર હે હરિ આપ તણા દિન શેવક ભાણી. ૧૨૦

શકિત તમારિ અગાધ અનૂપમ ને અદ્ભૂત ખુબી બહુ સારી,
 તારિ કળા જગતાત અગોચર પાર લહે નવ કોષ વિચારી;
 પૂરણ પ્રેમ ધરી પરમેશ્વર દ્રષ્ટી કરો અતિશે સુખકારી,
 દેશ કળા તુ વધાર અતીશય કેશવ ' કે ' પ્રભુ પ્યાર વધારી. ૧૨૧

હે વિભુ વીજવિલાસિ ગુણો મય દેશ સુધાર તુ પ્રીત ધરીને,
 સુદર હુન્નર દેશ વિષે પસરે સુખકારિ અતી નિશદીને;
 પૂર્ણ કપા કર હે જગદીશ્વર ચીત્ત વિષે અતી પ્યાર ધરીને,
 કેશવ ' કે ' વિભુ દુઃખ વિદારણ સૂખ કરો અથ માપ કરીને. ૧૨૨

નાશ કરો દુશ જ્ઞાન તણો વિભુ જ્ઞાન પ્રકાશ અતીશય સ્થાપો,
 પ્રેમ યજ્ઞી અરણ સુણિ ને ઝટ સંદટ શોક સદા વિભુ કાપો;
 નેહ ધરી નિશિ વાસર ઈશ્વર કાપ કલેશ અને પરિ તાપો,
 કેશવણ દિન વાણિ વદે ઇશ માપ કરો સધળા મમ પાપો. ૧૨૩

જીવને ચેતવણી.

મહિદોષ છંદની ચાલ.

- ચેત મૂરખ ચેત મૂરખ ચેત તું વીચારી,
 જ્ઞાન વીના તું મળ્યો ભવાળિધમાં ખુવારી.—ચેત. ૧
- આ અનીત્ય જગત જાણુ પૂર્ણ મોહકારી,
 નવીન નવિન રંગ રાગ સર્વ નેષ્ટ કારી.—ચેત. ૨
- ધનુષ્ય રંગ ઘડિકમાં બદલાય જોતું ધારી,
 દશા રૂપી વાદળી વિખરાઈ તો જનારી.—ચેત. ૩
- રમ્ય કુસોથી ખિલેલ રસીક કુલવાડી,
 કુલ જતાં કરમાઈ લાગતી અતી નકારી.—ચેત. ૪
- છે નદી ભરેલ કામ કોધ મોહ વારી,
 નાવ પ્રભુ નામ પાર લાઈ જશે કિતારી.—ચેત. ૫

- નીરે ઝાંઝવા સમાન દોઢ આશ તારી,
કર પ્રયત્ન કોટિ તૃપ્ત નહીં જરી છીપનારી.-ચેત. ૬
- આ અસાર જગતમાં ન દોષ ચીજ તારી,
સત્ય પ્રભુ નામ જડે જેથી મોક્ષખારી.-ચેત. ૭
- કાછળે સમુદ્રમાં તરંગ જો નિહાળી,
યદ તરંગ ગુપ્ત થાય વારિ સાથ વારી.-ચેત. ૮
- જગત મૂખ એમ ગણો સર્વ નાશકારી,
ધુમ્રતણા બાચકા સમાન ઊરધારી.-ચેત. ૯
- પુત્ર પુત્રી બ્રાત જેન માત તાત નારી,
સરવ સ્વાર્થના સગાં ગણો ઊરેં કિતારી.-ચેત. ૧૦
- મરત મુશક યદ દૂરે કરતો અતી ચીચિઆરી,
આવી સઘચહણ કીધો મુશક મુખ ખીલાડી -ચેત. ૧૧
- ગરવ ઊરધરી કરે ગમાર મુંઢ ઝારી,
પ્રાણ હરી ગ્રાસ કરે કાળ અપટ મારી.-ચેત. ૧૨
- જાય રેલની સમાન જીંદગી તમારી,
મરણ નજીક આવતાં ખુરી ગતી થનારી.-ચેત. ૧૩
- રમત ખુબ રમી બાળ જીંદગી ગુન્જારી,
તરણ પણ માંહિ ભોગવ્યો વિલાસ ભારી.-ચેત. ૧૪
- જલ્લ સમય પ્રાપ્ત થતાં પ્રગટી તન ધુન્જારી,
શું ગતી યવાની મુર્ખના સજ્યા મુરારી.-ચેત. ૧૫
- મુંડતો મુંડાવીને ઝટા અતી વધારી,
પ્રપંચી યોગીરાજ ધુતતા અપાર નારી.-ચેત. ૧૬
- લોભ સદ્મીનો અપાર હૃદય માંહિ ધારી,
કૃત્ય રીષ્ટ ખુબ કર્યાં જ્ઞાનને વીસારી.-ચેત. ૧૭
- છે પતંગ રંગની સમાન કાય તારી,
કરીશ કોટી યત્ન તોય નાશ છે થનારી -ચેત. ૧૮

- પ્રપંચ કરિને અપાર લક્ષ્મિ તેં વધારી,
 પુન્ય દાનમાં નપાઇ આપી પ્રેમ ધારી.—ચેત. ૧૯
- બાંધી પાજ પાપની સુધર્મ તુલ્યકારી,
 જ્ઞાન વીના મુંઢ કદી એ નહિં તુટનારી.—ચેત. ૨૦
- આન પાન મોજ મજામાં બન્યો વિહારી,
 સુખ બાજી સ્વપ્ન તુલ્ય સદા શીટનારી.—ચેત. ૨૧
- જન્ય છે અમુલ્ય ઘડી નહીં પ્રી મળનારી,
 પામીએ મુનુષ્ય દેહ તે જઇશ હારી.—ચેત. ૨૨
- લકતી પ્રેમથી કરી રીઝાવ શ્રી મુરારી.
 હૃદય ધાર શીખ કહે કેશવ મુખ પુકારી.—ચેત. ૨૩

આ જગતમાં કોઈ અમર નથી.

રાગ—આશા ગોડી.

કોઈ નથી આ જગતમાં અમર જન કોઈ નથી આ જગત—ટેક.

જન્યુ તેતો નક્કી જવાનું,
 સ્તવ્ય કરાવો મગજમાં—અમર. ૧

જળ પરપોટા જેવી કાયા,
 નાશ થનારી પલકમાં—અમર. ૨

પુન્ય કીધાથી સુખ જો પામે,
 આખર જશે સ્વરગમાં—અમર. ૩

પ્રાપ પ્રપંચ કીધા થકી પડશે,
 નીશ્ચય રૈ રૈ નરકમાં—અમર. ૪

જુદી કાયા જુદી માયા,
 જુદા જોલો ખલકમાં—અમર. ૫

જોમ બાજીગર બાજી રચીને, લે છે સમેટી ઝોલકમાં—અમર.	૬
નાશ થયા માંધાતા સરખા, અગણીત નૃપતી ભુતલમાં—અમર.	૭
ચોરી અને વ્યભીચાર તથા, અનીતી થકી તુ વરતમાં—અમર.	૮
તન ધન જોખનનો મદ છોડી, ધરચીત ધરણીધરમાં—અમર.	૯
સત્ય પ્રભુના નામ શીવાયે, નહીં ભવરૂપી નાટકમાં—અમર.	૧૧
ભજન કરી પ્રભુ પદ મેળવતું, જન્મ ફરી ન ડિદરમાં—અમર.	૧૨
જગત તણું સુખ અદ્ય વખતનું, સમજ સમજ જન મતમાં—અમર.	૧૩
સત્ય પ્રભુનું નામ તથાને, મોહી રયો તું શું જરમાં—અમર.	૧૪
જ્ઞાન અને સદ્ગુણ ગ્રહીલે, ભુજ્ય ન થાતું વીધયમાં—અમર.	૧૫
નૃત્ય ગણીકા નાટક જોવા, જેર ધરે બહુ પગમાં—અમર.	૧૬
હરીકીરતન યાગે ત્યાં તું વીચરતાં, ક્યમ ધર આળસ તનમાં—અમર.	૧૭
સ્વપ્ન સમાન સુષો જગકેરાં, નાશ થશે એક પળમાં—અમર.	૧૮
સત્ય અનંત સુષો સમજીને, જન જગદીશ સ્મરણમાં—અમર.	૧૯

ત્રેહ શીખામણુ સઘ મુણીલે તું,
 પ્રીત ધરીને અંતરમાં—અમર. ૨૦
 કેશવ કે પ્રભુ સમરણુ કરીલેને,
 રસનાથી અવરતુ રટમાં—અમર. ૨૧

જીવને શીખામણુ.

ખીલાવરના ચાલ.

સમજ સમજ મન પ્રાણીઆ કરી લે મુ વિચાર,
 ખલકનો ખેલ ખોટો ગણી લજીલે કીરતાર.—સમજ ૧
 સત્ય વચન વદ તુ સદા રીતે જગ કરતાર,
 સંકટ સર્વ વીઠારીને આપે મુખ અપાર.—સમજ. ૨
 કદિયે કુકર્મ તું કર નહીં કરી લે શુભ કામ,
 જેથી મહેશ કૃપા કરી શાન્તિ દે સહુ હામ.—સમજ ૩
 કોઈ કોઈનું સગું નથી મોહાગ્રિધ છે સંસાર,
 નાશ પલક એકેમાં થશે ન કોઈ રહેતાર.—સમજ. ૪
 મારું મારું મન શું કરે નહીં તારું લગાર,
 સરવ તજ એક દીવસેં મરવું નીરધાર.—સમજ. ૫
 ગર્વ કરો કરવું નહીં ગર્વે મુખ નહીં જાણુ,
 ગર્વ કર્યા થકી તો ગયો લંકાપતિ કરો પ્રાણુ.—સમજ. ૬
 જળપર પોટો જ્યમ ખતી પુટે રહિ પળવાર,
 સેવી રીતે જન દેહ આ ક્ષણુ ભંગૂર ધાર.—સમજ. ૭
 આજમ પટ અજગો કરી પ્રભુને તુ સંભાર,
 મોક્ષનો મારગ શોધવા કર જ્ઞાન વીચાર.—સમજ. ૮
 રાખી દયા અતી મન વિષે કર કર્તવ્ય કામ,
 મોહ માયા મમતા તજ રટ રસનાએ રામ.—સમજ. ૯

દુરગુણ તજ દુઃખ મય ગણી છે તું સદગુણ સાર,
 સોખત દુરીજનની તણ શીખામણ હિર ધાર—સમજ. ૧૦
 કપટ પ્રપંચ ને પરહરી બળે જગ કરતાર,
 કેશવં કે' તરશે તમે બાવસાગર પાર—સમજ. ૧૧

આખર મરવું છે.

તોટક.

જન સાંભળાઓ મન પ્રેમ ધરી,
 મમ મુખ થઈ કદુ વાત બરી:
 શ્રવણે સુખતાં સુખ આપ અતી,
 કુમતી જહને બનશે સુમતી. ૧

સુખથી પરમેશ્વરને ગજગંગો,
 સુખસાગર ઇશ્વરને સમન્તે:
 દિન નાથનું ધ્યાન સદા ધરવું.
 જન આખર નીશ્ચય છે મરવું. ૨

અધથી સદુ માણસ દુર પ્રેરો,
 પરમારથ કામ સદાય કરો:
 જગજીવનથી મનમાં ડરવું,
 જન આખર નીશ્ચય છે મરવું. ૩

મમતા મન માંહિ જરા ન લેણ,
 રસના થિ પ્રભૂ તણ નામ કોણ:
 સરવે તણનેજ જરૂર જવું,
 જન આખર નીશ્ચય છે મરવું. ૪

સદગુણ થઈ મન પ્રેમ ધરી,
 દુરગુણ થઈ કદિયે ન જરી:
 ઉરિને ઉરિને પગણું ભરવું,
 જન આખર નીશ્ચય છે મરવું. ૫

કુર વાણિ કદી મુખથી ન કહો,
સદ વાણિ વદી મુખમાંહિ રહો;
શુભ કૃત્ય સદા જન આદરવું,
જન આખર નીશ્ચય છે મરવું.

સહુ પ્રાણિ તણાં સુખ આદરજ્યો,
દિલમમાંહિ સદાય દયાળુ થજ્યો;
શુભ કૃત્ય તણા થડમાં દરવું,
જન આખર નીશ્ચય છે મરવું.

ભણવી મન પ્રેમ ધરી સુવિદ્યા,
કદિ આદરવી નહિ પર નીંદા;
ભણિ શાસ્ત્ર અને વિદવાન થવું,
જન આખર નીશ્ચય છે મરવું.

જગનાથનુ રમણે સદા કરશે,
બવંસાગર સેજ થડી તરશે;
રજની દિન નામ પ્રભુ રટવું,
જન આખર નીશ્ચય છે મરવું.

સહુ માણસ આગસને તજજો,
દિનનાથનું ધ્યાન સદા ધરજો;
ભટ ક્રેશવ કે સુ વિચાર સજો,
જગદીશ્વરને આનુદીન ભજો.

મનુષ્યને ઊપદેશ.

૫૬.

હરી ભજન વિના દુખ દરીઆ સંસારનો પાર ન આવે-એ રાગ.
જન સાંભળજો વાત કહું હિતકારી અતીશય સારી,
તે સુણવાથી જન સૌને થાશે અતીશે હિતકારી-ટક. ૧

સહુ નામ જપો અંતરયામી જેની રચના અંદર નહીં ખામી,
એવા જગજીવન જગના સ્વામી.—જન સાંભળજો ૨

સ્વપના સમ હો ભવસાગર તે, ખોટા સઘળા મનના મમતો,
જુડી મન જાણો જગની ગમતો,—જન સાંભળજો ૩

સંસાર વિશે નહીં મુખ જરી, ડગલાં ભરજો પ્રભુથીજ ડરી,
જન આખર જાણું જરૂર મરી.—જન સાંભળજો ૪

કુરકર્મ થકી સહુ દુર દરો, સદકર્મ તણા થડમાંજ ઢરો,
શુભ મનન સદા મન માંહી કરો.—જન સાંભળજો ૫

નરસા જનની સંગત તજજો, દીલ માંથી આગસ પરહરજો,
રસનાથિ સદા વિભૂતે ભજજો.—જન સાંભળજો ૬

વિદ્યા ભણજો જન પ્રેમ ધરી, કહું મુખ થકી હું વાત ખરી,
કદી જુઠ વદો નવ મુખ જરી.—જન સાંભળજો ૭

ભટ ક્રેશવ કે મુણજોજ સહુ, નીશદીન પ્રભુનો દાશ છકી,
શુભ વાણી પ્રભુની કપાથી કહું.—જન સાંભળજો ૮

સવૈયા.

રે જન સાંભળજો મુજ વાણિ,
લહો શુભ સાર મુખ્યાર ધરીને;
લ્યો સદગુણ અતીશય હોંશથિ,
પાપ થકી દૂરવુંજ ડરીને. ૧

કામ કરો મુખ કારક પ્રીતથિ,
જેથિ રહો સહુ હામ ઠરીને;
કેશવજી રસનાથિ વદે જન,
રાજી રહો વિભૂતે સમરીને. ૨

સોખત સજ્જનનીજ નિરાંતર,
આદરવી મનમાં પ્રિત ધારી;

નીચ તણી દુઃખદાયક સૌખ્ય
 તેહ તજે સધળાં નર નારી
 જ્ઞાન થ્રહો અવગુણ તજે
 વળિશબ શિખામણ લેવિ વિચારી
 કેશવજી મુખ વાણિ વદે જન
 તેવ તજે સધળીજ નહારી

દોહરા.

સ્વપના સમ સંસાર છે, દુખમય છે
 કર્મ પુન્યનાં આદરો, પાપ થકી રહિ
 રમણુ સદા જગતાતતું, કરવું મન દધ
 અદ્ય સૂખ સંસારતું, મન માંહે તું મા
 જન જગમાં રેવું નથી, જાવું છે નિર
 કાળ ઝડપશે કારમો, નહીં લેવા ને વાર.
 તે માટે તમને કહું, મનમાં લાવી પ્યાર,
 રમણુ સદા કરતારતું, કરજ્યો નરને નાર.
 તે વિન આ સંસારમાં, સૂખ નહીં લવલેશ
 મન માંહે સૌ માનજ્યો, સાચો છે હિદેશ.
 તજી દુર્ગુણ સદગુણ થ્રહો, કરિ સજ્જન સહવાસ,
 નિશદિન પ્રભુના નામની, રાખો મન અભિલા
 નીશ્ચય જન સૌ માનજ્યો, દુખ મય છે સંસાર,
 કેશવજી મુખથી કહે, રજ્યો જગદા ધાર.

વસંત તિલકા વૃત.

સંસારને સ્વપનની સમ લોક જાણો,
 મીઠ્યા અરે ગરવના મનમાંહિ આણો;
 આણો નહીં મન વિષે કદિ કૃવિચારો,
 પાપો તજી જન થ્રહો અતિ ધર્મ સારો.

સાચું વઢો વચન જૂઠું સદાય છોડો,
રે શ્રેષ્ઠ કામ કરિ પ્રેમ વિભૂષિ જોડો;
જોડો સદા સદગુણો અતિ સર્વ યારો,
પાપો તજી જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૨

રાખો દયા મન વિષે બહુ પ્યાર લાવી,
ત્રાતા તણી નિશદિને અતિ કીર્તિ ગાવી;
ગાવા સદા ધરા તણા શુભ ઊપકારો,
પાપો તજી જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૩

નીંદો તજો જન ભજો સહુ વીશ્વત્રાત્મ,
છે દુઃખ ટાળક અને બહુ સૂખ દાતા;
દાતા દયાળુ અનુદીન જપોજ યારો,
પાપો તજી જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૪

વીધા ભણો મન વિષે જન પ્રીત ધારી,
વીધા થકી બહુ મજે જન કીર્તિ સારી;
સારા વિચાર સદયે સરવે વધારો,
પાપો તજી જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૫

છોડોજ સોખત તમે જન નીંચ જેરી,
છે નીંચ સોખત ભુજંગ સમાન જેરી;
જેરી અતી વિષ સમાન મનાય યારો,
પાપો તજી જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૬

રાખો તમે પ્રભુય સૌ મમ દેશિ બ્રાતો,
વાંચો અહોનિશ મુખે સદનીતિ વાતો;
વાતો કદી પણ દુનીતિનિ ના વિચારો,
પાપો તજી જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૭

ઊલ્લાસથી ગુણનિધી વિભુ સર્વ વઢો,
જોડો સુસંગત સદા તજીને દુષ્ટ દો;

- દુઃખંદયી દુઃકરમો અનિતી હનારો,
 પાપો તણ જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૮
- દુર્ગુણ છોડિ જન ગ્રેટ ગુણો ગ્રહોને,
 આનંદયી વિભુ તણું શુભ નામ લ્યોને;
 લ્યોને અતી સરવ લોક તમે સુધારો,
 પાપો તણ જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૯
- છે વીશ્વનાથ સરવે રિધ શીદ્ધ દાતા,
 તેને ભજે સરવ દુખ વિનાશ થાતા;
 થારો સુખદિ સત જ્ઞાન સુખો અપારો,
 પાપો તણ જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૧૦
- માનો શિખામણુ સહુ મમ દેશિ લોકો,
 હોશે ભજે જગપતી સહુ જન્ય શોકો;
 શોકો જઈ સુખદ શાન્તિજ એ સુમારો,
 પાપો તણ જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૧૧
- છોડીજ આળસ સુઝિધમ આદરોને,
 પાપી દુરીજન થકી દુર સૌ દૂરોને;
 રોને ખુશી વિભુ તણું ગુણ ગાંધ યારો,
 પાપો તણ જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૧૨
- શાન્તિ તણો સરસ ગૂણુ ગ્રહો તમે તો,
 સુખો થસે અતિ પ્રભુ પદ આખરે તો;
 રેશે સદા ખુશિ વિષે જીવતો તમારો,
 પાપો તણ જન ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૧૩
- શીક્ષા સુણો સરસ હીતનિ બધું મારા,
 શોધી લહો સરવ જે ગુણુ હોય સારા;
 માનોજ કેશવ કહે મમ દેશિયારો,
 પાપો તણ ઝટ ગ્રહો અતિ ધર્મ સારો. ૧૪

ખખખા ખરું વચન આ ઉરમાં ઉતારી,
ખાણ જુદી જગતની મન લે વિચારી:
વીચાર તું મન ત્રિષે મુજ શીખ સારી,
ખખખાં ખરું વચન આ ઉરમાં ઉતારી. ૨

ગગગા ગયા કધક રંક કધક રાણા,
ના કોઈને અમર આ જગમાંહિ જાણ્યા;
જાણ્યા ભવાખિધ મહિ સર્વ ગયા તણાણા;
ગગગા ગયા કધક રંક કધક રાણા. ૩

ઘઘઘા ઘડી સમયમાં ઘટ ફૂટનારો,
આ દેહ તો પલક માંહિ પડી જનારો;
જાનાર છે સરવ કોઈ ખચીત ધારો,
ઘઘઘા ઘડી સમયમાં ઘટ ફૂટનારો. ૪

ચચચા કરી ચમન તું ભટક્યો સદાયે,
ના એક તું ક્ષણ મુખે જગદીશ ગાયે;
ગાયા નહીં મુખ ગુણો પ્રભુના જરાયે,
ચચચા કરી ચમન તું ભટક્યો સદાયે. ૫

છછછા કદી છટકવા નહિ પામનારો,
મારી તને કપટ કાળ લઈ જનારો;
જાનાર તું પ્રિ ખચીત ન આવનારો,
છછછા કદી છટકવા નહિ પામનારો. ૬

જજજા જગાધિપતિને ભજ પ્રેમ લાવી,
કર્તવ્ય એ સમજ તું જગમાંહિ આવી;
આવી અને ગ્રહણ તું કર મોક્ષ ચાવી,
જજજા જગાધિપતિને ભજ પ્રેમ લાવી. ૭

ઝઝા તુ તો ઝટ લહે શિખ આ સ્વિકારી,
માયા અને મમત માસર દે વિસારી;

વીસાર તું ગરવ ને દુષ્કાર ધારી,
ઝઝા તુ તો ઝટ લહે શિખ આ સ્વિકારી ૮

ટટા અરે સરવ ટાળ કુટેવ તારી,
જ્યાં જ્યાં ભરે પગલું ત્યાં મન યૌ વચારી;
વીચારિને વરત તું મતિને સુધારી,
ટટા અરે સરવ ટાળ કુટેવ તારી. ૯

ઠઠા સુઠામ ઠરી બેશ સદાય પ્રીતે,
મૂખે અનુદિન પ્રભૂ ભજ એક ચીતે;
ચીતે વિચાર શુભ લાવ મનુષ્ય નીત્યે,
ઠઠા સુઠામ ઠરિ બેશ મદાય પ્રીતે ૧૦

ડડા ડહાપણ નહીં તુંજ કામ આવે,
રે મૂર્ખ શું મન વિષે અભિમાન લાવે;
લાવીશ જો નહિં પ્રભૂ મુખતો ન પાવે,
ડડા ડહાપણ નહીં તુંજ કામ આવે. ૧૧

ઢઢા અરે મરણનો સુણ ઢોલ વાગે,
હોયે અમાગિ જન તેહ કદી ન જાગે;
જાગી પ્રભૂ ભજનથી મન મોહ ત્યાગે,
ઢઢા અરે મરણનો સુણ ઢોલ વાગે. ૧૨

તત્તા તરીશ ભવસાગરતો સહેજે,
વીશ્વેશનું મુખ થકી જન નામ લેજે;
લેજે નિરંતર મતી શુભ જ્ઞાનિ રેજે,
તત્તા તરીશ ભવસાગરતો સહેજે ૧૩

થથ્યા ન થાક વિભુના ગુણ મુખ ગાતાં,
ના લશ આળસ તું આણ સુમાર્ગ જાતાં;
જાતાં સુમારગ થશે અતી સુખ શાતા,
થથ્યા ન થાક વિભુના ગુણ મૂખ ગાતાં. ૧૪

દહા દુરીજનથિ દૂર સદા દુરોને,
 કૃત્યો ખરાખ કરતાં પ્રભુથી ડરોને;
 રોને ખુશી નિશદિને કુરતા હરોને,
 દહા દુરીજનથિ દૂર સદા પ્રરોને.

૧૫

ધદ્ધા ધરી પ્રિત શિખામણુ આ સ્વિકારો,
 સુચાનથી સપ્ત જન્મ કરો તમારો;
 મારો તમે મમતને અહમેવ ટાળો,
 ધદ્ધા ધરી પ્રિત શિખામણુ આ સ્વિકારો.

૧૬

નના નહીં નિરખ તું નજરે નહાઈ,
 જો પ્રેમથી ગણુ સદા પ્રભુ નામ ધ્યાઈ;
 ધ્યાઈ પ્રભુ સ્મરણુ ના ગણુ તું નકાઈ,
 નના નહીં નિરખ તું નજરે નહાઈ.

૧૭

પપ્પા પરીપુરણુ અંતર પ્રેમ ધારી,
 આ શીખ તું હૃદયમાં ઝટ લે ઉતારી;
 ઊતારિ કોઈ મુખ તું રટ શ્રી મુરારી
 પપ્પા પરીપુરણુ અંતર પ્રેમ ધારી.

૧૮

ફફફા તુ ફોગટ ફુલી ફરતો ફરેશું ?
 રાખી અતી મદ ફુકર્મ કરે અરેશું;
 “રે” શું ? અતી કુર થઈ અનિતી કરેશું,
 ફફફા તુ ફોગટ ફુલી ફરતો ફરેશું ?

૧૯

બબ્બા બબ્બો બહુજ તું કુવિચારવાળો,
 ના અંગમાં વિનય તો લવલેશ ભાળ્યો;
 ભાળ્યો કુમારગ નહીં શુભ ધર્મ પાળ્યો,
 બબ્બા બબ્બો બહુજ તું કુવિચારવાળો.

૨૦

લલ્લા નહીં પલક એક તણા ભરંસો,
 આણે મદાંધ અવળા રીતનો શું જૂસો;

જુસ્સો પ્રભુ લજનમાં કર ત્યાગ જુસ્સો.
લજ્જા નહીં પલક એક તણો ભરંસો. ૨૧

મમ્મા મહા મુશિખતે મનુ દેહ પામ્યો,
પાપો અનેક કરિ વ્યર્થ અરે ગુમાવ્યો;
ગુમાવિઓ વખત ફાગટ સરવ વામ્યો,
મમ્મા મહા મુશીખતે મનુ દેહ પામ્યો. ૨૨

યથા નયોછ યુક્તી મુક્તી તણી તેં,
ના પુન્ય ની મુરખ પાજ અરે ચણી તેં;
યુક્તી વસુ હરણની કરિ છે ઘણી તેં;
યથા નયોછ યુક્તી મુક્તી તણી તેં. ૨૩

રસરા રટા ન રસના થકિ વિશ્વ ત્રાતા,
નીંદા કરી પર તણી દિન સર્વ કાઢ્યા;
કાઢ્યા દિનો વ્યરથ ના સમર્થા વિધાતા,
રસરા રટા ન રસના થકિ વિશ્વ ત્રાતા. ૨૪

લલ્લા ન લલ્લ ધરિયું શુભ કામમાં તે,
સુકીર્તિ વેરિ અતિશેં સહુ ઠામમાં તે;
સૌ ઠામમાં રખડિયો ધરિ કૂરતાં તેં,
લલ્લા ન લલ્લ ધરિયું શુભ કામમાં તેં. ૨૫

વળ્વા વિચાર સુખ છે ન વસુંધરામાં,
દોડી અને નપડ મોહ રૂપી ઝરામાં;
પ્રીતી ધરી મન લગાડ પરાતપરામાં,
વળ્વા વિચાર સુખ છે ન વસુંધરામાં. ૨૬

શસ્શા શરીર પડતાં નવ વાર લાગે,
આત્મા કાણું વખતમાં જન દેહ ત્યાગે;
ત્યાગી જતાં જીવ સહ જન દૂર ભાગે,
શસ્શા શરીર પડતાં નવ વાર લાગે. ૨૭

ષષ્ઠા હરી પડ રિપૂ સમતા ધરોને,
 સુગ્રાન મારગ અનુદિન સંચરોને;
 સુગ્રાનથી હૃદય શુદ્ધ અતી કરોને,
 ષષ્ઠા હરી પડ રિપૂ સમતા ધરોને. ૨૮

સરસા સખંધી સહુ સ્વાર્થ તણાં દિસે છે,
 જ્યારે સર્વો અરથ કે અળગાં રહે છે;
 રેશે ન પાસ પળ એક દુરે જિસે છે,
 સરસા સખંધી સહુ સ્વાર્થ તણાં દિસે છે. ૨૯

હહહા હઠો દુર દુરાચરણોથિ યારો,
 રાખી સદાચરણને મતિને સુધારો;
 સુધાર જીવિત કરિ તું પરોપકારો,
 હહહા હઠો દુર દુરાચરણોથિ યારો. ૩૦

જળજા ન લોભ કર લક્ષ્મિ તણા અતીશે,
 લક્ષ્મી ન ક્રોધની થઇ ન થવાનિ નીચ્રે;
 નીચ્રે અંત સુખ છે પરિ બ્રહ્મ વીષે,
 જળજા ન લોભ કર લક્ષ્મિ તણા અતીશે. ૩૧

ક્ષક્ષા ક્ષમા રૂપિ રૂડા ગુણ અંગ ધારી
 સુકીર્તિ મેળવ સદા સુખકાર ભારી;
 ભારી દુઃખો મય અસહ્ય પિડા જનારી,
 ક્ષક્ષા ક્ષમા રૂપિ રૂડા ગુણ અંગધારી, ૩૨

ચંદ્રા સુગ્રાન ધરી ત્રિશ્વપતી રિઝાવો,
 જેથી પ્રભુપદ તણા મળશે સુલ્હાવો;
 લ્હાવો લઇ સ્વરગ અંત સમે સિધાવો,
 ચંદ્રા સુગ્રાન ધરી વિશ્વપતી રિઝાવો. ૩૩

અજ્ઞાનતા પરહરી અધ સર્વ ત્યાગો,
 સંસાર આ ગણી અસાર ત્વરાથિ જાગો;

જગી જગાધિપતિ પાસ સુલકિત માગો,
અજ્ઞાનતા પરહરી અથ સર્વ ત્યાગો. ૩૪

છઠ્ઠિઓ વશ કરી ચિત સ્થીર રાખો,
છોડી અસત્ય વચનો મુખ સત્ય ભાષો;
વીકાર આ જગતના સહુ કાઢિ નાખો,
છઠ્ઠિઓ વશ કરી ચિત સ્થીર રાખો. ૩૫

ઊઝનતી ઝટ થશે વિભુને ભજ્યાથી,
મુકતી મળે ઝટ સહુ અધને તજ્યાથી;
રાજ રહે પ્રભુ સુનીતિ સદા સજ્યાથી,
ઊઝનતી ઝટ થશે વિભુને ભજ્યાથી. ૩૬

૩૩૫ તેજ બળ નાશ થનાર બાણો,
ના લેશ તે તરફનું અભિમાન આણો;
આણી અતી વિનય વીસપતી પિછાણો,
૩૩૫ તેજ બળ નાશ થનાર બાણો. ૩૭

શ્રી શ્રીપતી હૃદયમાં નિશદીન ધારી,
આ શ્રેષ્ઠ કેશવ તણી શિખને સ્વિકારી;
સ્વીકારિને મન સુબોધ અતી ઉતારી,
શ્રી શ્રીપતી હૃદયમાં નિશદીન ધારી. ૩૮

હોરી તાલદીપચંદી.

જીન્ને પ્રભુસેં પ્રીત લગાધ, ઓહીતર કબુ નહીં હાર્યા(૨) ટેક.
ખેલત ખેલ નીરંતર પ્રીતસેં, રંગ ભુવન સાથ દ્વારા;
ખાન પાન ઔર ગાન કળામેં, રંગ ઉડાવત સારા,
એહી સખહે નાશકારા.—જીન્ને પ્રભુસેં. ૧

ગાડી ઘોડા પાલખી ઓર મ્યાના, હસ્તીપેઠાંમે સવારા,
રાજ્ય ગાદી પર બેઠે હુવે પણ, કાળ ન છોડનવારા;
પકડ લે ચક્ષે યમદારા.—જન્ને પ્રભુસેં.

યૌવન તન ધન કે મદ અંદર, મસ્ત શીરત હે ગંવારા,
સત્ય પ્રભુકા નામકું છોડ કે, મીથ્યા કરત હે લવારા;
ખહુત હાર્યા ઓહી ખીચારા—જન્ને પ્રભુસેં.

હુળ રહ્યા ક્યું પાપ પ્રપંચમે, રસના સેં પ્રભુ ન ઉચાર્યા,
અંધ હુવે તું વીપય વાંસનામે, મનમેં કહુ ન વીચાર્યા;
ખખત ખ્યર્થ તેને ગુમાયા—જન્ને પ્રભુસેં.

જૂઠું જગતકી મોહીક માયામેં, લુબ્ધ હુવે હીચકારા,
પુત્ર પૌત્ર કુટુંબ કળીલા, બિનમેં હુવે મતવારા;
આખર હોધંગે ઓહી ન્યારા—જન્ને પ્રભુસેં.

દોલત માલ ખજાને કે મુરખ, કરતે તુમહે રખવારા,
પુન્ય દાન ન કોડીદીઆ તુમ, કૃત્ય કીયા નહીં સારા;
સખી છોડ તું જાનેવારા—જન્ને પ્રભુસેં.

ક્ષણ લંગુર દેહહે જન સખકી, દુખમય સખ સંસારા,
અલ્પ ખખતકા ઓહી તમાસા, પલક મેંહે શીટનારા;
કેશવ મન લજ વિભુ પ્યારા—જન્ને પ્રભુસેં.

(ક્યાંથી આ સંભળાય મધુર સ્વર)

એ રાહ.

મુખેં પ્રભુ ગુણ ગાઓ સહુરે જન (૨)

તો સુખી નિશદીન થાઓ.—સહુરે જન.

ઓટી છે કાયા ઓટી છે માયા,

લુબ્ધ તેમાં નહીં થાઓ—સહુરે જન.

મુંઢ અભાગી, મુધર્મ ત્યાગી,	
પાપ મારગ શીઘ્ર જાઓ—સહુરે જન.	૩
અનિનિ તજજ્યો, મુનિતી સજીને,	
જ્ઞાન મુપંથ સીધાઓ—સહુરે જન.	૪
હાણુ ભંગુર આ દેહ તમારી,	
નહીં તેમાંહી મોહાઓ—સહુરે જન.	૫
કેશવ કે મુખદાયક પ્રભુને	
સ્મરું કરીને રીઝાવો—સહુરે જન.	૬

(મારો હંસલો નાનો ને દેવળ જીનુ થયું)

ઐ રાહ.

તાઈ ભગતી વીનાનું આયુશ એજે તો ગયું;	
એજે તો ગયું રે આયુશ એજે તો ગયું—તાઈ ભગતી.	૧
બાળાપણુ રે તે તો રમત ગમતમાં ખોયું;	
તણુ પછે નારીમાં મનતો રહ્યું—તાઈ ભગતી.	૨
ઝેદર ભરવાને માટે ભટક્યો ભવાબ્ધિમાં તું;	
અતીશય દુખ તેં તો તનમાં સહ્યું—તાઈ ભગતી.	૩
વૃદ્ધપણમાં તું તો દુખમાં ઘેરાણો પ્રાણી;	
શિથિલ શરીર તાઈ થઇ તો ગયું—તાઈ ભગતી.	૪
કેશવ કે છે તાઈ જીવતર જીને જાગી;	
નહીં તણા પુરની પેઠે જાયે છે વયું—તાઈ ભગતી.	૫

(પ્રીય મત્રિ વીના હોભાધ કોણ મોખતમાં સાંચવે આંહી)

એ રાગ.

ભવસાગર દૂખ રૂપ ધારી, જગતાત ભજો નરનારી;—ટેક
સ્વપના સમ સુખ સહુ જાણો, મનમાં અભિમાન ન આણો;
ક્ષણ ભંગુર દેહ વીચારી—જગતાત. ૧

રેશે નહી માલ ખજાનો, આખર સરવે ધુળ જાણો;
માટે મદ મમતા મારી—જગતાત. ૨

મન ધાર ન માર માર, યોવન તન નાશ થનાર
છે ચીજ કશી નહીં તારી—જગતાત. ૩

સંસાર ગાણી લે ખોટો કાયા છે જળ પરયોટો;
બાળ મીઠ્યા ઉર ધારી—જગતાત. ૪

શું મુરખ રહ્યા છો મોહી, નથી અમર જગતમાં કોઈ;
રચના સહુ નાશ થનારી—જગતાત. ૫

ધન માટે જ્યાં ત્યાં ધાયો, કરીને ખુબ પાપ કમાયો;
હોલત તારી ન થનારી—જગતાત. ૬

અનિતી તજજ્યો બહુ ઝેરી, શેવા કરી સદગર કરી,
સદ્ગુણ હૃદય હ્યો ધારી—જગતાત. ૭

અભીમાનથી દુર હોને, “કેશવ” કે રામ રટાને;
પામો સુગતિ સુખકારી—જગતાત. ૮

શાર્દૂલ વિકિરિત.

શીક્ષા સૂ હિતની ધરો મન વિષે, દૂરીત કર્મો તજો,
કર્મો શ્રેષ્ઠ કરો તમે જન અરે, હોંશે પ્રભૂને ભજો;
જેથી આ જગતે વિષે જગપતી, સૂખો અતી આપશે,
આણીને અતિશે અનુગ્રહ સદા. કષ્ટો સહુ કાપશે. ૧

(જાનને કદમ વઢી ખેડોરે, રાધાજીના
ચીરનો હરીને) એ રાહ.

મુકી દેતું મુરખ નાદાની, શાને બને છે અભિમાની.—ટોક	
આ ભવ સિંધુ તણી મોહીક માયા માંહે;	(૨)
ના થા મોહીત મુંઠં પ્રાણીરે.	મુકી દેતું ૦ ૧
માનવ હેહ મળીયો અતી ભિત્તમ;	(૨)
વ્યર્થ ગુમાવ ન ગુમાની રે.	મુકી દેતું ૦ ૨
જાય વખત ફરી તે નહીં મળશે;	(૨)
નાશ થનારી જીવંતગાની રે.	મુકી દેતું ૦ ૩
સંકટ રૂપી માયામાં લપટાઇ;	(૨)
પાપની કીધી તેં કમાણી રે.	મુકી દેતું ૦ ૪
માલખજનો મોટી રમ્ય હવેલીયો;	(૨)
તેની રહેશે ન નીશાની રે	મુકી દેતું ૦ ૫
યૌવનનો મદ રાખે શું ? અતીશય;	(૨)
સઘ જવાની છે યુવાની રે.	મુકી દેતું ૦ ૬
પ્રેમ ધરીને સમયા નહીં પ્રભુને;	(૨)
ભટક્યો ભવાબ્ધિમાં ઊઘાની રે.	મુકી દેતું ૦ ૭
પુન્ય તજીને પાપ મારગ માંહે તારી;	(૨)
બુદ્ધી અતીશે લપટાણીરે.	મુકી દેતું ૦ ૮
અમૃત વેલી ઢેલી લીધી તેં વીષ વેલી;	(૨)
ખેલી તારણી મન માની રે	મુકી દેતું ૦ ૯
સ્વારથ માટે પાપો કીધાં છે તેં અમાયો;	(૨)
કુબુદ્ધી અતી ભર આણીરે.	મુકી દેતું ૦ ૧૦
ગુપ્ત પણે તું કરે નીજુર કામો પાપી;	(૨)
વાતો જાણે છે પ્રભુ છાનીરે.	મુકી દેતું ૦ ૧૧
કેશવ કે છે જગતાત ભજીલે પ્રાણી;	(૨)
પામીશ મુક્તિ તું મળાનીરે.	મુકી દેતું ૦ ૧૨

રાણ મેલાર.

પ્રખળ દળ સમ આજ વાદળ (એરાહ)

મનન મન ન ખરાખ કરતું;

ધર વિનય દિલમાં અતી,

પરમ પ્રિતયિ અપાર ધરતું;

મનની મહિ સૂખદ મતી.

મનન૦ ૧

કસુર નવ કર જરીયે જીવતું;

ગા પ્રિતે પ્રભુ ગૂણને,

જર તજ પાપી વીકારો;

થાય પ્રાણિ સુખો અતી.

મનન૦ ૨

વખત નવ કર હરિને લજ્જે;

પ્રેમથી જન માનને,

હરિ જગત કરતારથી તું;

સદ્ય કર કુમતી જતી.

મનન૦ ૩

કબુલ કર સુખ ભરિ શિખામણ;

જે થકી સુખિ થાય તું,

તરિશ ભવસાગર ખુશીયી;

રાખ અતી મન નીવૃતી.

મનન૦ ૪

હીત શીક્ષા.

ગરબી.

ક્યાં ગયોરે પેલો મોરલીવાળો

અમારાં ધુધટ ખોલીરે-એરાગ.

સાંભળજોરે સરવે જન આજે,

શિખ વદું હિતકારીરે.

પ્રિત ધરી ઊર સાર ગ્રહાને,
 થાય સુકીર્તિ તમારી રે-ટેક
 વાણી સત્ય અહોનિશ વહજો,
 જૂઠું વચન ન બિચારો રે,
 સુકર્મો કરવા મન અંદર,
 ખૂબ, ભિમંગ વધારો રે.-સાંભળજો ૧

આળસ અંગ વિષે નહીં રાખો,
 આળસ છે દુષ્કારી રે;
 સુબિધમ કરવા જન સરવે,
 અંગ ધરો હુશિયારી રે.-સાંભળજો. ૨

સંગત તજવી દુષ્ટ જનોની,
 જે છે હીત હણનારી રે;
 દુષ્ટ જનોની સંગતથી જન,
 દુષ્ક વધે બહુ ભારી રે.-સાંભળજો. ૩

હોંશ ધરી સતસંગ કરોને,
 સતસંગે સુખ થાયે રે;
 સુસંગે સદ્યુદ્ધિ મળશે,
 કુયુદ્ધિ દુર જાયે રે.-સાંભળજો. ૪

છોડી દો અભિમાન ત્વરાથી,
 ગ્રહી ઉરે અતી સન્મતી રે;
 કધક મુવા અભિમાની કમોતે,
 રાવણ સરખા નૃપતી રે.-સાંભળજો. ૫

સઘ કુસંપ તજો જન સરવે,
 કષ્ટ કુસંપથી જાળરે;
 કરી કુસંપ મુવા ખુબ લડીને,
 પાંડવ કૌરવ રાજા રે.-સાંભળજો. ૬

રાણ મલાર.

પ્રપ્તળ દળ સમ આજ વાહળ (એરાહ)

મનન મન ન ખરાખ કરતું;

ધર વિનય દિલમાં અતી,

પરમ પ્રિતયિ અપાર ધરતું;

મનની મહિ સૂખદ મતી.

મનન૦ ૧

કસુર નવ કર જરીયે જીવતું;

ગા પ્રિતે પ્રભુ ગૂણને,

જરૂર તજ પાપી વીકારો;

થાય પ્રાણિ મુખો અતી.

મનન૦ ૨

વખત નવ કર હરિને લજીલે;

પ્રેમથી જન માનને,

કરિ જગત કરતારથી તું;

સદ્ય કર કુમતી જતી.

મનન૦ ૩

કળુલ કર સુખ ભરિ શિખામણ;

જે થકી સુખિ થાય તું,

તરિશ ભવસાગર ખુશીથી;

રાખ અતી મન નીવૃતી.

મનન૦ ૪

હીત શીક્ષા.

ગરબી.

ક્યાં ગયોરે ખેલો મારલીવાળો

અમારાં ધુધટ ખોલીરે-એરાગ.

સાંભળજોરે સરવે જન આજે,

શિખ વહુ હિતકારીરે.

પ્રિત ધરી ઊર સાર ગ્રહોને,
 થાય સુકીર્તિ તમારી રે-ટેક
 વાણી સત્ય અહોનિશ વદજો,
 જૂઠું વચન ન બિચારો રે,
 સુકમો કરવા મન અંદર,
 ખૂબ, ભિમંગ વધારો રે.-સાંભળજો ૧

આળસ અંગ વિષે નહીં રાખો,
 આળસ છે દુષ્કારી રે;
 સુકિયમ કરવા જન સરવે,
 અંગ ધરો હુશિયારી રે.-સાંભળજો. ૨

સંગત તજવી દુષ્ટ જનોની,
 જે છે હીત હણુનારી રે;
 દુષ્ટ જનોની સંગતથી જન,
 દુષ્પ વધે ખડુ ભારી રે.-સાંભળજો. ૩

હોંશ ધરી સતસંગ કરોને,
 સતસંગે સુખ થાયે રે;
 સુસંગે સદ્યુદ્ધિ મળશે,
 કુયુદ્ધિ દુર જાયે રે.-સાંભળજો. ૪

છોડી દો અભિમાન ત્વરાથી,
 ગ્રહી ઉરે અતી સન્મતી રે;
 કધક મુવા અભિમાની કમોતે,
 રાવણુ સરખા નૃપતી રે.-સાંભળજો. ૫

સઘ કુસંપ તજો જન સરવે,
 કષ્ટ કુસંપથી જાજારે;
 કરી કુસંપ મુવા ખુબ લડીને,
 પાંડવ કૌરવ રાજા રે.-સાંભળજો.

- તે માટે કુસંપ તથા જન,
સંપ થહો સુખકારી રે,
થાયે સુસંપે સુખ નીરંતર,
જને સ્થિતી બહુ સારી રે.—સાંભળજો. ૭
- સુવીધા સદગુણ સુનિતી,
પ્રિત ધરી જન લ્યોને રે,
હોંશેથી સદ્ગુણ શીખવા,
અતી પ્રયત્ન કરોને રે.—સાંભળજો. ૮
- રાખો નહી મુદ્દલ મન મત્સર,
મત્સર અતી દુષ્પ ખાણી રે;
મત્સરથી જગદીશ્વર કોપે,
કોધ ઊરમાં આણી રે.—સાંભળજો. ૯
- વિનયવંત જનો મમ બ્રાતો,
વિનય થકી યશ મળશે રે;
વિનય થકી સુખ થાય અતુદીન,
શોક દુષ્પ સૌ ટળશે રે—સાંભળજો. ૧૦
- હોંશ ધરી પરમારથ કરજો,
દુરીત કર્મ ઝટ તજજોરે;
ભવસાગર તરવાને માટે,
ગુણ નાવ પર ચઢજો રે.—સાંભળજો. ૧૧
- ભાવ ધરી જગદીશ્વર ભજજ્યો,
કુડ પ્રપંચ નિવારી રે.
વિપય વાંસના દૂર કરીને,
થહો મતી અતી સારી રે—સાંભળજો. ૧૨
- અંતઃકરણ વિમળ કરવાને,
સાત્વીક ગુણ લ્યો પ્રીતે રે.

પર દારા પર દોલત લેવા,
ધરો મનન નહીં ચીત્તેરે.—સાંભળજો, ૧૩

ચાલો આ શીક્ષા અનુસરીને,
થાયે જગપતી સાહેરે.
વામે તાપ મળે સુખ શાંતી,
ઉભય લોકની માંહેરે.—સાંભળજો. ૧૪

મોહાબ્ધિ સંસાર જાણીને,
શોધો સઘ કીનારોરેઃ
વીશ્વનાથનું સ્મરણ કરીને,
સફળ કરો જનમારોરે.—સાંભળજો ૧૫

જેમ ઝાળ કરાળ કાપવા,
સુણો જ્ઞાન મય વાણીરે.
સઘ કરો સતસંગ હોંશથી,
સુખ અનુપમ જાણીરે—સાંભળજો. ૧૬

કાયા છે જ્યમ જળ પરપોટા,
પળમાં નાશ થનારીરે.
અદ્યવારનો નહીં ભરંસો,
કરવો દીલ વીચારીરે.—સાંભળજો. ૧૭

છત્રપતી મોટા શૂર વીરો,
વળી રંકને રાણા રે.
અગણીત ઉત્પન્ન ધ્યા અવનીમાં,
કાળ હાથ સપડાણુરે.—સાંભળજો. ૧૮

તે માટે સરવે જન પ્રીતે,
સઘ તજો મન મમતોરે.
કેશવ કે' કર્તવ્ય આદરો,
મોક્ષ તણા એ રસ્તો રે.—સાંભળજો. ૧૯

(જરફા જાની. જરફા જાની. જુદાહો જાવે--એ રાહ.)

સહુ ભજે, સહુ ભજે, પ્રભુ મન પ્યારા;
દુખ થાયે સહુ ખુબ ન્યારાં—સહુ ભજે. ૧

કાયા તમારી, નાશ થનારી, (૨)
માનો વચન શુભ મારાં—પ્રીયખંધુ (૨) દુખ થાયે. ૨

આળસ ત્યાગી, જીવોને ભાગી, (૨)
છોડી દયો કામ નહારાં—પ્રીયખંધુ (૨) ૩

નીતીથી ચાલો, કુનીતી તજીને (૨)
હંશેથી કરો કૃત્ય સારાં—પ્રીયખંધુ (૨) દુખ થાયે. ૪

કેશવ 'કે' વીલુ પ્રમે ભજીને (૨)
તજો કુવેણા તમારાં—પ્રીયખંધુ (૨) દુખ થાયે. ૫

(મારો હું સલો નાનો ને દેવળ જીતું થયું)

એ રાહ.

ઊરેં પ્રીતી આણીને પ્રાણી પ્રભુને ભજે;
પ્રભુને ભજેરે મમતા તનથી તજે—ઊરે પ્રીતી. ૧

સ્વપના જેવી છે દુનીયાં કેરી લલુતા પ્રાણી;
જ્ઞાન ધરીને તેથી અજગા થજે—ઊરે પ્રીતી. ૨

મોહ માયા ને અહમેવ અનીતી છોડી,
મનમાં ઊમંગ ધારી સુનિતિ સજે—ઊરે પ્રાતી. ૩

પાપ મારગથી પ્રાણી અજગાં અતીશે થાઓ;
ધુન્ય તણે સુરસ્તે જલદી જજે—ઊરે પ્રીતી. ૪

કેશવ 'કે' છે માનો મોહ પ્રભુ રટવામાં;
છોડી દો નાશ કરી જગતી મજે—ઊરે પ્રીતી. ૫

હરીગીત છંદ.

સદ્ગાન રૂપિ શમશેર અહિ કાપો કુધારા સર્વને;
શુરવીર યનિ હર ધીર ધરિ નિશદીન છેદો ગર્વને;
આળસ રૂપી તીમર હણો કરિ શુદ્ધ -હૃદય સદ્ગુણો,
જેથી થશે અતિ સદ્ય ચડતો દિવસ હિંદુસ્તાનનો.

૧

સન્મતિ થઈ સર્વે જનો ઉપદેશ હર મારો ધરો,
તણ કાઢ મત્સર સર્વદા સદ્ગુણ વૃદ્ધિ કરવા પ્રરો;
થાશે ઉદય સદ્ગુણથી સદ્દીર્ઘી રૂપી ભાણુનો,
જેથી થશે અતિ સદ્ય ચડતો દિવસ હિંદુસ્તાનનો.

૨

છોડી કુસંપ કરો સુસંપ તળે સહુ જન દુર્મતી,
કુર કથન તણને પ્રિત ધરી મન વિનય જન ધરજો અતી;
વીનય થકી જન વિશ્વમાં ડંઠા થશે ગુણુ ગાનનો,
જેથી થશે અતિ સદ્ય ચડતો દિવસ હિંદુસ્તાનનો.

૩

પરિ પુર્ણ પ્રિતિ ધરિ મન વિષે સંગત કરો સજ્જન તણી,
દુરિજન તણી સંગત તળે દુષ્પ મય અતી મનમાં ગણી;
સુજ્ઞાન લ્યો મમ આર્ય બંધુ નાશ કરી અજ્ઞાનનો,
જેથી થશે અતિ સદ્ય ચડતો દિવસ હિંદુસ્તાનનો.

૪

ચાંલો સદા સુનિતી થઈ સંહાર કુનિતીનો કરો,
અહમેવ આળસ અધ થકી વિભુથી હરી દુર સૌ દરો;
દુરગુણ તણ સદ્ગુણી જનો સહવાસ કરી વિદ્વાનનો,
જેથી થશે અતિ સદ્ય ચડતો દિવસ હિંદુસ્તાનનો.

૫

શુભ મનન કરિ ખુબ મન વિષે પરમાર્થ કામ કરો સદા,
પરમાર્થ થકિ પ્રભુ રીઝશે હરશે હશે ને આપદા;
કરવા સ્વદેશ તણું ભણું પરિ અંમ પ્રિતથી કરો જનો,
જેથી થશે અતિ સદ્ય ચડતો દિવસ હિંદુસ્તાનનો.

૬

કુસંગ કલેશ કુસંપ વીદારો,
 સુણી આ શીખ હીતકાર. જન ૯
 કુશવ કે ભજો વીધપતીને,
 થી તરો ભાવ પાર. જન ૧૦

સોરઠની ગજલ.

અરીતાત તું થઈને અરે,
 ખીયું સંગતે ન મીલાવેકાં એ રાગ.
 ભજજો સહુ જન ધરને,
 જેથી નીશ્રય મોક્ષને પામશો.
 સુખ પામશો તમે તેહથી,
 યશ કીર્તિવાન અતી થશો. ભજજો ૧

શુભ કૃત્ય કરોજ અહોનીશો,
 જેથી સુખમાં રહો જગને વીધે;
 શુભ કામમાં સુખ તો દીસે,
 શુભ કામથી દુઃખ વામશો. ભજજો ૨

વદો સત્ય સદા રસના થકી,
 સત્યમાં સુખ છે અતીશે નકી;
 માન પામશો જગમાં અતી,
 તેથી રાજ સદાય તમે હશો, ભજજો ૩

અવગુણ તમે સહુ જન તંજો,
 સદગુણી સદાય તમે થજો;
 પરી પ્રહરને પ્રીતીથી ભજો,
 જેથી આખરે સ્વરગે જશો. ભજજો ૪

તજ પાપ અને પુન્ય આદરો,
 સદ કામ તજા થડમાં ઠરો;

અવગૂણુ આળસ પરહરો,
 દુર દુરીજનથી જલદી ખસો; ભજજો ૫
 કરો લોભ તમે વીધા તણો,
 મન ઊમંગ રાખીને ધણો;
 મુખે રામ નામ સદા ભણો.
 ભટ કેશવ કે સુખીઆ થરો ભજજો ૬

૭મીજન્ય છંદ.

રે મન તું નમને પ્રિતથી;
 દુરોજ મહેશ હણે હાલુરે,
 રે હણુ એક ન જાય નકામિ;
 મતી કર શુદ્ધ સદા જનરે. ૧
 રે જન આળસ ત્યાગિ અને;
 પ્રભુ ભક્તિ વિષે લિન તું ખનરે,
 રે ખનતું સુનિતી મયને;
 જગતાત પ્રિતે મન તું નમરે, ૨

(મા પાપાતે ગઢ થકી ઊતરાં મહાકાળીરે—ઐરાગ.)

સદ્ગુણી ખને જન જેહ, તે સુખ જો પામે;
 દુરગૂણુ શિખે ધરી નેહ, તે દુખિ સૌ હામે. ૧
 શુભ કૃત્ય વિષે છે પ્રીત, તે સુખ જો પામે;
 કુકૃત્ય ઉપર છે વીત તે દુખિ સૌ હામે. ૨
 રાખે વીનયની ટેવ, તે સુખ જો પામે.
 જે ગ્રહણુ કરે આહમેવ, તે દુખિ સૌ હામે. ૩
 કરશે સજ્જનનો સંગ, તે સુખ જો પામે;
 હસંગ ઉપર, ઉમંગ તે દુખિ સૌ હામે. ૪

- રાખે સરવે પર પ્યાર, તે સુખ જો પામે;
ઘણા દિલ માહિ અપાર, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧
- મુસંપ વૃદ્ધિમાં શર, તે સુખ જો પામે;
દૂસંપ કરે ભરપુર, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૬
- પરમાર્થ વિશે છે પ્રેમ, તે સુખ જો પામે;
પર દુઃખ દેખી નવ રેમ, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૭
- કરવા સુ ઊદમ ધ્યાન, તે સુખ જો પામે;
છે આળસ અંગ નિદાન, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૮
- જે વદશે સત્ય હંમેશ, તે સુખ જો પામે;
નવ સાત્ય વદે લવલેશ, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૯
- સૂણે જન જે સદ જોધ, તે સુખ જો પામે.
આણે સદ જોધથી ક્રોધ, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧૦
- વદશે સુખ વચન વિવેક, તે સુખ જો પામે;
રાખે હલકાઈ વિશેક, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧૧
- સદ વિધ્યા ભણવા પ્યાર તે સુખ જો પામે;
ભણવા નવ પ્યાર લગાર, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧૨
- સન્મતી સદા દિલ સાથ, તે સુખ જો પામે;
ખલુ ગમે કુણુદિ વાત, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧૨
- સદ નીતીમાંદિ પ્રવીણ, તે સુખ જો પામે.
જે છે સુનીતી હીણ, તે દુખિ સૌ ઠામે, ૧૩
- રાખે નિશદીન સુરીત, તે સુખ જો પામે;
કરીતની ઊપર પ્રીત, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧૪
- દિલમાં સંતોષી થાય. તે સુખ જો પામે;
કદિ લોભ થઈ ન ધરાય, તે દુખિ સૌ ઠામે. ૧૫

(૫૭)

સુબોધ.

લાવણી.

(કારી ઘટા કાચલ ઝનકારી) ચ્ચેરાહે.

મદ મસ્ત (૨) બનો શું ચારો, જાશે નીષ્કળ જનમારો;
માયા મમતા ઝટ મારો, જડશે ભવસાગર ચારો ટેક.

છે જીંદગી નાશ થનારી,

કાયા નવ તુજ રેનારી;

શું મુર્ખ થયા અવિચારી,

શુભ કામ, કરો ધરી હામ;

સુખી સહુ ઠામ; લહો સુવિચારો,

જડશે ભવસાગર ચારો.

મદમસ્ત૦ ૧

રાખો ધરશા ન જરાયે,

ધરશાયિ નિકંદન જાયે;

અપ કીર્તિ સહુ જન ગાયે,

કહું વાત, સુણોને બ્રાત;

બનો રળિઆત, તજ્જે કુવિકારો,

જડશે ભવસાગર ચારો.

મદમસ્ત૦ ૨

ઝટ છોડિ અનીતી ચાલો,

જેથી બહુ સુખમાં માલો;

અવગુણ સરવેને ટાળો,

તજ્જે દૂવેણુ, બહુ દુખ દેણુ.

કહું આ કેણુ, સહુ ઊરધારો,

જડશે ભવસાગર ચારો.

મદમસ્ત૦ ૩

આજસ નીંદ્રાને ત્યાગી,

નીરખો જન સરવે જાણી;

ચો, તરફ લાય તો લાગી,
 રે ચાર, કરી વીચાર;
 કરો નહીં વાર, આગને ઠારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત૦ ૪

અજ્ઞાન આગ આલાશે,
 સદ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત જો થાશે;
 અભિમાન અતી દુરનાસે,
 મન માંચ, શાન્તિ તો થાય;
 પિડા સહુ જાય, કદી નવ ઠારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત૦ ૫

તન ધન યૌવન તો જાશે,
 કાયા પુલ સમ કરમાશે;
 પાછળ પસ્તાવો થાશે,
 ધરી ભાન, ડરો નાદાન;
 તજો ગુમાન, ગ્રહો શુભ ધારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત૦ ૬

જર જમીન જોડું તારાં,
 સંતાપ અતી કરનારાં;
 આખર તો દૂર થનારાં,
 કરો વીચાર, નહીં તો ખવાર;
 થશો નર નાર, તજો તકારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત૦ ૭

દિન વ્યર્થ સર્વ ગુમાવ્યા,
 રસનાથિ પ્રભુ નવ ગાયા;
 કરી પાપ મેળેવી માયા,
 રે ઊર, ધરોને શૂર;

(૫૯)

બ્રહ્મ ભરપૂર હૃદય સુવિચારો,
જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત ૯

અગણિત તુજ માલ ખબ્બનો,
આખર માટી સમ જાણો;
અભિમાન ન તેતું આણો,
લપ્ત સુગૂણ, કરોને પૂણ્ય;
નહીં તો શૂન્ય, અરે મન ધારો,
જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત ૯

માયા મોહિત કરનારી,
આખરમાં દૂર થનારી;
સમજો મન નરને નારી,
ધરીને ધ્યાન, ભજો ભગવાન;
તજો અભિમાન, કુચ્છિ વિસારો,
જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત. ૧૦

જગદીશ્વરઃ રાજી થાશે,
જો પ્રેમ થકી ગુણ ગાશે.
ત્રિવિધી દુષ્ઠ નાશી જાશે,
ધરિ પ્યાર, દુષ્ઠા હરનાર,
પ્રભુ સંભાર, મમતને મારો;
જડશે ભવસાગર આરો મદમસ્ત ૧૧

જ્યમ રેલ સરીતા માંહે.
ત્યમ આયુશ આયુ જાણે,
અટકે નહીં કોટિ ઉપાયે;
ખરી વાત, કહું મમ બ્રાત,
ભજો જગતાત, પ્રિતી ઉરધારો;
જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્ત. ૧૨

ચો, તરફ લાય તો લાગી,
 રે યાર, કરી વીચાર;
 કરો નહીં વાર, આગને ઠારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્તક ૪

અજ્ઞાન આગ ઓલાશે,
 સદ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત જો થાશે;
 અભિમાન અતી દુરનાશે,
 મન માંય, શાન્તિ તો થાય;
 પિડા સહુ જાય, કદી નવ ઠારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્તક ૫

તન ધન યૌવન તો જાશે,
 કાયા પુલ સમ કરમાશે;
 પાછળ પસ્તાવો થાશે,
 ધરી ભાન, ડરો નાદાન;
 તજો ગુમાન, ગ્રહો શુભ ધારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્તક ૬

જર જમીન જોઈ તારાં,
 સંતાપ અતી કરનારાં;
 આખર તો દૂર થનારાં,
 કરો વીચાર, નહીં તો ખવાર;
 થશો નર નાર, તજો તકારો,
 જડશે ભવસાગર આરો. મદમસ્તક ૭

દિન વ્યર્થ સર્વ ગુમાવ્યા,
 રસનાથિ પ્રભુ નવ ગાયા;
 કરી પાપ મેળવી માયા,
 રે ઊર, ધરોને શર;

દુસંપ કલેશને કાપો,
 દુખ રૂપ તજ્જેને પાપો;
 કેશવ કે સૂખ આપો,
 મન માન, ધરી લે જ્ઞાન;
 થશે નીદાન, સદ્ગુણ જનમારો,
 જહશે ભવસાગર આરો. મદરત૦ ૧૩

જ્ઞાનોદય કંકડો.

શાદુલ વીકીડિત છંદ.

કાકા કલેશ તજ્યો નહીં સ્વજનમાં,
 સુસંપ રાખ્યો નહીં;
 છોડી આળસ ના કીધી મુખ થકી,
 ભકતી પ્રભૂની કદી;
 પામ્યો દેહ મનુષ્યનો નવ ભજ્યા,
 પ્રીતેં પરીબ્રહ્મને;
 કીધાં ના કરતવ્ય મૂરખ કદી,
 છોડી અભીમાનને. ૧

ખખખા ખાણુ ખણી અતીશય ખુરી,
 નીટૂર કામો તણી;
 અજ્ઞાની અહમેવ મત્સર વિષે,
 રાખી પ્રિતી તેં ઘણી;
 દીધાં દુઃખ ગરીબને કુર બની,
 છોડી દયાને પરી;
 નાં કીધાં પરમાર્થ તેં જગતમાં,
 પ્રીતી અતીશે ધરી. ૨

ગંગા ગાયન નૃત્ય કંચનિ તણું,
 નીખે અતી પ્રીતથી;
 ના ગાયા ગુણ પ્રેમથી પ્રભુ તણા,
 એકાગ્ર તે પ્રીતથી;
 આ સંસાર અસાર છે સમજીને,
 ના ભકિત મૂખે કરી;
 મોયો મુંડ અપાર તું વિષયમાં,
 શીક્ષા હરે ના થરી.

૩

ધધ્યા ઘાટ ધડ્યા ધુરા મન વિષે,
 પાપીય કલ્યો તણા;
 ના લાલ્યો દિન ઉપરે કદિ દયા,
 સંકળ દીધાં વણાં;
 ચોરી લાંચ જૂગારમા નિશકિતે,
 પ્રીતી થરી તું પ્રયો;
 જ્યાં થાયે જગદીશતું સ્મરણુ ત્યાં,
 હોંશે નદી મંચયો.

૪

ચચ્યા ચાલ નહારિતે પરદરી,
 સ્નેહે સુનીતી થલે;
 છોડીને કુમતી સદા હૃદયમાં,
 સારી મતીને લલે;
 પ્રીતેથી સુવિચાર અંતર કરી,
 કલ્યો નહારાં તળે;
 વાણી વીમળ મૂખથી વદિ અને,
 પ્રીતે પ્રભુને ભજે.

૫

છછા તું છટકેલ યે કયમ કરે,
 કુશીર્તી વોરી સદા;

હુંડી હાલતથી ભવાબ્ધિ મહીં તૂં,
ભારે સહે આપદા;
બૂરી ઘાનતથી અરે જન તમે,
દુઃખી અતીશે થશે;
વીશ્વાધાર તણી થશે અવકાષ,
નરકે અરેરે જશે.

૬

જજ્જ નાણુ જરૂર આ જગતમાં,
કોઈ ન રેનાર છે;
જે જાયું સરવે ગણો પલકમાં,
નીશ્વજ જાનાર છે;
તે માટે સરવે જનો સમજીને,
વીશ્વેશને સૌ ભજે;
આ સંસાર તણા ખુરા મતલબો,
શીક્ષા સુણીને તજે.

૭

ટટા ટાળ ઉપાધિ આ જગતની,
રાખી અતી ધૈર્યતા;
હોંશેથી પરમાર્થ કામ કરવા,
આણીજ ઔદાર્યતા;
થાશે જો પરમાર્થથી પ્રભુ ખુશી,
જેથી ભિતી સૌ ટજે;
આ સંસાર અસારથી છુટી આને,
સઘે સુમુકતી મજે.

૮

હહા હાહ અપાર આ જગતમાં,
તે કોઈ નીશ્વલ નથી;
માંઘાતા સરખા નૃપો પણ અરે,
તે સર્વ મુવા મથી;

(૬૩)

આજેને નજરે જુઓ નહીં મળે,
કાલે થશે નાશરે;
આચીંતા ઝડપી જશે યમ દુતો,
નાખી ગળે પાસરે.

૯

હફા ડાટ વળી જશે ઘડિકમાં,
જે દ્રષ્ટીએ દેખતું;
સાચું નામ પ્રભૂ તણું અવનિમાં,
રે માનવી લેખતું;
છોડી સર્વ પ્રપંચ નીર્મળ મને,
લક્તી કરો ભાવથી;
એ શીવાય ન મોક્ષ મારગ અરે,
ખીજે કરો એ નથી.

૧૦

હઠ્ઠી દોર હરાયું તો જ્યમ પ્રેરે,
તેવી ગતી તાહરી;
જે તું સંગ કરીશ સુગુર તણો,
જલદી જશે તો તરી;
બીચારી શિખ આ રૂડી મન વિષે,
છોડો અવિદ્યા પરી;
ત્યાગીને વ્યભિચારથી દુર રહો,
જેથી રહોને ઠરી.

૧૧

તત્તા તું તરવા ભવાગ્નિ જલદી,
શોધી લહે જ્ઞાનને;
જે તું જ્ઞાન વિસારિને ફરિશ તો,
ખોષશ સન્માનને;
પામીને અપકીર્તિ તું જગતમાં,
હુંડી રિતેથી પ્રેરે;

સૃષ્ટીના કુરનારની મન વિષે,
ના ખીક લેશે ધરે.

૧૨

યથા થા સદગૂણિ તું અનુદિને,
થા સત્યવાદી સદા;
વાણી સત્ય વદીશ તો નવ અરે,
દૂખી થશે તું કદા;
લક્ષ્મિનો મદ છોડિને રટણ તું,
પ્રીતે પ્રભુનું કરી;
આ સંસાર તણી ઉપાધિ સરવે,
જલ્દી કરી દે પરી.

૧૩

દદા દારણુ દુખ આ ભવ વિષે,
ના કોઇ સૂખિ દિસે;
સંતોષી બનિ વિશ્વનાથ ભજશે,
સૂખી ભુમીને વિષે;
થાશે જે નવ લુખ્ધ આ જગતમાં,
તેને શુરા બાણુબ્યો;
પામીને સદકીર્તિ આ જગતમાં,
સ્વર્ગે જશે માનબ્યો.

૧૪

ધધધા ધ્યાન ધરી સ્મરો જગપતી,
છે શ્રેષ્ઠ એ કામ રે;
ખીજી સાધન તો નહીં જગતમાં,
શોધી વળો ઠામ રે;
માયા મોહનિ રૂપ મોહિત કરે,
તૃણા વધે છે ઘણી;
તૃણાંથી મન પાપ કર્મ કરવા,
દોડે મતી તે ભણી.

૧૫

નન્ના નાશ થનાર છે સરવડો,
 ભ્રેણુ ધર્યું નામરે;
 જે દૂટુંખ વિશે હતા જન અહૂ,
 ખાલી પડ્યાં ઠામરે;
 એવાં દૂખ ભરેલ તો નજરથી,
 દેખી બનાવો અતી;
 ના રાખે ડર ચીત્તમાં પ્રભુ તણો,
 તેની પ્રી છે મતી.

૧૬

પપ્પા પાન ખરી પડે તર તણાં,
 પાછાં ન સંધાયરે;
 છોડી આ ભવ વૃક્ષ ને વહિ ગયા,
 જો રંક ને રાયરે;
 નીશાની નવ તેહની નજરમાં,
 પાછી કદી ના મળે;
 વિશ્વાધાર તણી અનૂપમ કૃતી,
 કોઈ જનો ના કળે.

૧૭

૩ ૫૫૧ ફોગટ ફંદ શું રચિ અને,
 ખાજ રચે છે ખુરી;
 ખોલે મીષ્ટ પરંતુ પાપિ ચિંતમાં,
 રાખે અરે તું છુરી;
 વિશ્વાધાર તણો નહીં ડર તને,
 અત્યંત ગૂમાન છે;
 પસ્તાશે મનમાં પછી પુરણ તું,
 રે મૂર્ખ નાદાન છે.

૧૮

બખ્યા તું બનિ બાયલો ભટકમાં,
 માની તુ શિક્ષા ખરી;

આ શિક્ષા શ્રવણે સુણી કર સદા,
 પૂર્ણાર્થ પ્રીતી ધરી;
 નાદાની તજ પ્રેમથી પ્રભુ ભજ,
 છોડી અભીમાન તૂં;
 છોડીને વળિ ક્રોધ શોધ કરને,
 મુક્તી તણે માર્ગ તૂં.

૧૯

ભભ્ભા બ્રાંતિ સંહુ અરે તજ અને,
 લે નામ વિશ્વેશનૂં;
 લાગે સૂખ રસીક આ જગતનાં,
 છે મૂળ એ કલેશનૂં;
 જાણીલે સ્વપ્ના સમાન સરવે,
 છે નાશ થાનાર રે;
 ગંદી દેહ ગણી અને કર નહીં,
 તું ગારવો ચારરે.

૨૦

મમ્મા માન ખરેખરું મન વિષે,
 સાચું પ્રભૂ નામ તૂં;
 ખીન્ન કાંટિ પ્રયત્ન તું કર ભલે,
 તેથી ન વિરામ તૂં;
 છે ખોટા સહુ ખેલ આ ખલકના,
 લોભીષ્ટ ના થા જરી;
 લાખો તું લલુતા ધરે હૃદયમાં,
 જાવું જરૂરે મરી.

૨૧

યય્યા તું યમહૂતનો ડર ધરી,
 પાપો તજ ચાલ તૂં;
 અંતઃકર્ણ કરી સદા વિમળને,
 મેલો સહુ ટાળ તૂં;

(૬૭)

પામ્યો દેહ મનૂષ્યનો બહુ રૂડો,
તે વ્યર્થ ચાલ્યો જશે;
માટે તું કરતવ્ય જો કરિશ તો,
સારી ગતી પામશે.

૨૨

રસરા રાખ નહીં જરી કપટ તું,
છે પાપ મોટું બહુ;
થાશે જો કપટે કરી તુજ તણી,
રે ફેડે ઇચ્છા સદ્;
ઇચ્છો સારું સર્વતું મન વિષે,
સારું તમારું થશે;
જો બૂરું મનમાં કદી અવરતું,
ઈચ્છે સુખો વામશે.

૨૩

લલ્લા લાય અપાર તું નિરખને,
લાગી ધણા જોરથી;
છે અજ્ઞાન તણી પ્રદીપ્ત અગની,
હંડી પડે ના રતી;
રેડો વારિ સુજ્ઞાનતું અગનિમાં,
શાંતી અતિ તો મળે;
પામો મોક્ષ કૃપા કરે સદ્ગુરુ,
તો તો ઉપાધી ટળે.

૨૪

વળ્યા વાંચિછત મીષ્ટ અમૃત પૂજો,
સૂજ્ઞાનથી પામશે,
આ સંસાર અસારનાં દુખ સદ્,
સદ્ધે તમે વામશે;
માયા મોહ થકી ભરેલ સરવે,
નૂવો ભવાબ્ધિ તમે;

નીર્વીઘ્ને શુભ નાવ તરવા,
લક્ષ્મિ તજ્જુ આ સમે.

શશ્વશા શાન્તિ અપાર તો ઝટ મજે,
જો કૃત્ય સારાં કરો;
ચોરી લાંચ જુગારને તજી અને,
સૂમાર્ગમાં સંચરો;
સૂસંગે દુરિને બહુ મુખિ બનો,
આનંદિ થાઓ અતી;
પામે લેશ ન કષ્ટ આ જગતમાં,
રાખો અતીશે ધૂતી.

સસ્સા સાર ગ્રહો કરી મનનને,
વીદ્યા ભણો ભાવથી;
વીદ્યાથી સદ્ગુણ પ્રાપ્ત કરવા,
આવે અતી સન્મતી;
સારા સાર વિચાર અંતર કરી,
ત્યાગો પુરાધ અરે;
રાખો ગૂણ ક્ષમા તણો મન વિષે,
નાસે પરીતાપરે.

હહહા હાજર છે સદ્ સ્થળ વિષે,
બ્રહ્માંડ કરો પતિ;
વિશ્વાધાર તણી અનૂપમ લિલા,
આશ્ચર્ય કારી કેતી;
એવા દીન દયાળની નિશદ્દિને,
સ્તૂતી મુખે જો કરો;
કે છે કુશલ સેજથી સહુ જનો,
સંસાર સીધૂ તરો.

દુર્જન પરિક્ષા બેાહતેરી.

ઢાહરા.

કર્મ કરે માઠાં અતી, નહીં પુન્ય પર પ્યાર;
જૂઠ સદા મુખથી, વદે તે દુરજન નિરધાર. ૧

પરધન હરવાને કરે, સદા પ્રયત્ન અપાર;
ઢોંગ કરી સહુને ઠગે, તે દુરજન નિરધાર. ૨

પરસુખ દેખીને કરે, મનમાં પુરણુ ખાર.
પરદુખ નિરખી ખુશ બને, તે દુરજન નિરધાર. ૩

સ્વાસ્થ્ય સરવા માટ જો, કરે કપટ આચાર;
મીત નહીં પરમાર્થમાં, તે દુરજન નિરધાર. ૪

જ્ઞાન હીણુ નાદાન જો, ગર્વ ધરેજ ગમાર;
વિનય નહીં દીલમાં દિસે- તે દુરજન નિરધાર. ૫

હલકા શબ્દ મુખથી વદે, નહીં વિવેક લગાર;
તૂચ્છ ગણે છે સર્વને, તે દુરજન નિરધાર. ૬

નહીં લક્ષ શુભ કામમાં, રીષ્ટ કૃત્ય કરનાર;
ડરે નહીં જગદીશથી, તે દુરજન નિરધાર. ૭

ગૂણ ઉપર અવગુણ કરે, દગલખાજ સરદાર;
શભ ન ધચ્છે કોઈનું, તે દુરજન નિરધાર. ૮

વિષય તણી વાતો અતી, સૂણે થઇ હુશિઆર;
પ્રભુ ભજન પર પ્યાર નહીં, તે દુરજન નિરધાર. ૯

સંપ ન સાચે કોઈની, કુસંપ ઠારો ઠાર;
ધર્મા છે દિલમાં અતી, તે દુરજન નિરધાર. ૧૦

પર નીંદા કરવા વિષે, પૂરણુ રાખે પ્યાર;
પરબ્રાહ્મી જન જોહ છે, તે દુરજન નિરધાર. ૧૧

- પરનારીની સંગતે, ધ્રુષ્ટે રમવા જાર;
મનમાં શર્મ નહીં ધરે, તે દુરજન નિરધાર. ૧૨
- વીશ્વાસે વળગાડિને, પછી કરે સંહાર;
લેશ દયા દિલમાં નહીં તે દુરજન નિરધાર. ૧૩
- કરે નહીં અંતર વિષે, સારા સાર વિચાર;
વગર વિચાર્યું જે વદે, તે દુરજન નિધાર. ૧૪
- કરવા ખુરં પારકું, સદા રહે તૈયાર;
રેમ નહીં દિલમાં જરા, તે દુરજન નિરધાર. ૧૫
- મોહીત થઇ માયા વિષે, ફક્કડ થઇ પ્રનાર;
નીળુર વ્યસનો જે કરે, તે દુરજન નિરધાર. ૧૬
- કલેશ વિષેશ કુટંબમાં, કરવા ઇન્તેજાર;
સ્નેહ ન રાખે કાઇથી, તે દુરજન નિરધાર. ૧૭
- આજસમાં લપટાઇને, કરે ન ઉદમ સાર;
ભીક્ષા વૃત્તી અતી ગમે, તે દુરજન નિરધાર. ૧૮
- કન્યા વીક્રય ઊપરે, રાખે ધર આધાર;
ખુદ્દાને દે બાળકી, તે દુરજન નિરધાર. ૧૯
- પુછે કાઇ સલ્લાહતો, અવળી શિખ દેનાર;
ભોળા જનને ભોળવે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૦
- લઇને નવ દેવા તણો, રાખે છે બહેવાર;
પ્રપંચથી ધન મેળવે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૧
- પરતું ધન ખરચાવવા, દિલમાં મક્ક ઊદાર;
કૃપણ બને નિજ ધન વિશે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૨
- ધર્મ કૃત્ય વીષે કદી, પગલું નવ ભરનાર;
કુકર્મ કરવા સંચરે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૩

જેના અંતઃકર્ણમાં, છે અતિ દુષ્ટ વિકાર;
કપટી જેનું હૃદય છે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૪

પડતા જન ઊપર કરે, પાટુ તણે પ્રહાર;
નવ આશ્રય દે કોઇને, તે દુરજન નિરધાર. ૨૫

ચાલે સીધો બેલ પણ, ખોસે તેને આર;
રેમ નહીં અંતર વિષે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૬

અન્ન પરાયું પેળીને, પ્રાશન કરે અપાર;
પૂરણ પીડાયે પછી, તે દુરજન નિરધાર. ૨૭

કોંધી વદન સદા દિસે, નહીં કોઇપર પ્યાર;
વદતાં વાત લડી પડે, તે દુરજન નિરધાર. ૨૮

મળવાને પરનારને, તાકે વારં વાર;
નમે નહીં સત પુરૂષને, તે દુરજન નિરધાર. ૨૯

દેખી સજ્જન મંડળી, સદા ગણે પોખાર;
ઊભો નવરે' અધ ધડી, તે દુરજન નિરધાર. ૩૦

હોંશ ધરીને આદરે, ચોરી લાંચ જુગાર;
સદવિદ્યા શીખે નહીં, તે દુરજન નિરધાર. ૩૧

સ્વદેશિનું દુખ દેખિને, ખેદ ધરે ન લગાર;
ઉલટો બો ખુશ થાયછે, તે દુરજન નિરધાર. ૩૨

હોય તવંગર તે છતાં, કૃપણ બને હદપાર;
પછ નવ દે પરમાર્થમાં, તે દુરજન નિરધાર. ૩૩

સદભાષણ થાયે તંહી, થંભે નવ પલવાર;
પ્રીતે મુજરો સાંભળે, તે દુરજન નિરધાર. ૩૪

રંડીબાજીમાં પડી, થાયે પુરણ ખવાર;
હિત શીક્ષા નવ સાંભળે, તે દુરજન નિરધાર. ૩૫

- શાન્ત એસવાને સ્થળે, કરે ખૂબ પોકાર;
મર્યાદા મુકી દિએ, તે દુરજન નિરધાર. ૩૬
- નવ વદવાના વાક્ય તે, બકતો બાય બજાર;
સૌકોની ચાડી કરે તે દુરજન નિરધાર. ૩૭
- વિધાવાન જનો તણો, જોહ કરે ધીકકાર;
અગ્નાનીને માન દે, તે દુરજન નિરધાર. ૩૮
- પર સાથે ટંટો કરી, જોહ ચડે સરકાર;
ખૂવે ધનને આખર, તે દુરજન નિરધાર, ૩૯
- તૈર વાળવા માટ જો, પર ઘર દૈ અંગાર;
બાળી લખ્મ બનાવિ દે, તે દુરજન નિરધાર. ૪૦
- કરી અધર્મ અપારને પામે જો ફિટકાર;
જયે નહીં જગનાથને, તે દુરજન નિરધાર. ૪૧
- બાળ લગ્નની રિત છે, સરવે હીત હજુનાર;
જાણે પણ પ્રીતે કરે, તે દુરજન નિરધાર. ૪૨
- હગવા જનને આદરે, કિમિઆ તણો પ્રકાર;
છિનવી લે ધન છેતરી, તે દુરજન નિરધાર. ૪૩
- હરવા પ્રાણ બિજા તણો, આપે સોમલખાર;
હત્યા એવી જો કરે, તે દુરજન નિરધાર. ૪૪
- પ્રાણાણ થઇ નિજ ગ્રહ વિષે, નયવે ગુણિકા નાર;
જોવા તેડે યવનને, તે દુરજન નિરધાર. ૪૫
- અગ્ની ઝાઘામાં મુકી, બાળે ધાંસ ને ચાર;
ગાંધર કર્મ જન જો કરે તે દુરજન નિરધાર. ૪૬
- ઘરમાં હોય ભરેલ જો, કણુ કરા કાઠાર;
પણુ દિનને મૂઠિ ન દે, તે દુરજન નિરધાર. ૪૭

સદ ગુણ મુદ્દલ લે નહીં, દુરગુણનો ભંડાર;
દુર્ભાષણ જ્યાં ત્યાં કરે, તે દુરજન નિરધાર. ૪૮

જિન્મત થઇને કાઢની, નવ રાખે દરકાર;
અકકડ થઇને આથડે, તે દુરજન નિરધાર. ૪૯

વણુ કામે અતુદીન જે, ભટકે છે પર દ્વાર;
માન વિના ખેસે જઇ, તે દુરજન નિરધાર. ૫૦

કપટ થકી વસુ પામવા, સજે ઉપાય હજાર;
લોભ વિષેશ કરે સદા, તે દુરજન નિરધાર. ૫૧

વીશ્વાસૂને ભોળવી, વેચાવે ધર ખાર;
કારજ કરવા શીખ દે, તે દુરજન નિરધાર. ૫૨

પરણે પેલાં પ્રીતથી, સદગુણવંતી નાર;
વિના વાંક તેને તજે, તે દુરજન નિરધાર. ૫૩

વચન થકી બંધાઇને, તોડે પછી કરાર;
વ્યર્થ ગુમાવે વચન જે, તે દુરજન નિરધાર. ૫૪

સાઢ સદા કરનારનો, નવ માને ઉપકાર;
પણ અપયશ આપે અતી, તે દુરજન નિરધાર. ૫૫

ઊઘમ વિણુ ધન પામવા, ઇચ્છે મન મોઝાર;
લાજ તણી લાલચ નહીં, તે દુરજન નિરધાર. ૫૬

વાત ગમે વ્યભિચારની, ન ગમે વાત શ્રીકાર;
નવરો થઇ નીંદા કરે, તે દુરજન નિરધાર. ૫૭

મીઠ્યા વાદ કર્યા વિષે, નવ પાછો હઠનાર;
મમત તજે નવ મુંઢજે, તે દુરજન નિરધાર. ૫૮

સૂરીતીને દે તણ, કરે કુરીત પસાર;
સ્વદેશનું યુરું ચહે, તે દુરજન નિરધાર. ૫૯

હુંડા વાકયો ભાવથી, વદે કરી વીસ્તાર;
હુંકારા વીણુ ઊચરે, તે દુરજન નિરધાર. ૬૦

ખાય કસમ તદ્દન જુઠા, મુખથી સદા અપાર;
ખોટી સાહેલી પુરે, તે દુરજન નિરધાર. ૬૧

સમજે નવ અંતર વિષે, સાર અસાર વિચાર;
નવ ત્રણમાં નવ તેરમાં, તે દુરજન નિરધાર. ૬૨

વેઠ કરાવી દિન કને, પૂરો દે ન પગાર;
ખાય નીંસાસા ગરીબના, તે દુરજન નિરધાર. ૬૩

છકેલ થઇ રાખે નહીં, કોઇ તણી પરવાર;
મનમાં જાણે હુંજ છું, તે દુરજન નિરધાર. ૬૪

દાન ગરીબને આપવા, મૂખ વદે નાકાર;
ખરચે નાટક નાયમાં, તે દુરજન નિરધાર. ૬૫

માત પિતાનો ક્રોધથી, પરી ત્યાગ કરનાર;
કુપાત્ર એવા હોય જો, તે દુરજન નિરધાર. ૬૬

સદ્ગુરુની શેવા કરી, આપે નવ સતકાર;
હિણુ ભાગી એવા હશે, તે દુરજન નિરધાર. ૬૭

દુકાનદાર ખની અને, ચલવે છે વેપાર;
કમતી રાખે કાટલાં, તે દુરજન નિરધાર. ૬૮

વસે નીચના સંગમાં, તણ કુટુંબ પરિવાર;
ખનતી કા સાથે નહીં, તે દુરજન નિરધાર. ૬૯

પ્રભુનું સ્મરણ ચુકી અને, વિષય વિષે ગુલબાર;
નહીં દીલમાં સભ્યતા તે દુરજન નિરધાર. ૭૦

નીજુર કર્મો આદરી, અપ્રજ કરે અવતાર;
અપકીર્તિ પામે અતી, તે દુરજન નિરધાર. ૭૧

જન્મ ધરીને ને ગ્રહે, પાપ તણા શિર ભાર;
કેશવકે માનો તમે, તે દુરજન નિરધાર. ૭૨

મુઝો એ મખખી ચૂસ.

દોહરા

- પરમારથ કરવા કદી, ખરચે નહીં ધૂસ;
અન્ન ખાય નવ ઉંદર ભરિ, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૧
- સારં વસ્ત્ર તન ઊપરે, પેરે નહીં કંબૂસ;
રણે પરંતુ ન વાપરે, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૨
- જ્ઞાન હીણુ ગર્વીષ્ટ થઇ, ગણે સરવને તુચ્છ;
લઇને પાછુ દે નહીં, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૩
- નિશદ્દિન લોભ કરે અતી, નવ રાખે સંતૂષ;
હાય ઝોય મૂખે કરે, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૪
- દમડી સાટ ચમડી દઇ; થાય કૃપણુ અતિ ખૂશ;
દયા દાન પર પ્રિત નહીં, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૫
- પરોપકારે પાછ પણુ, દે નહીં દુષ્ટ મનૂષ;
દગો કરી પૈસા ગ્રહે, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૬
- કપટ થકી વસુ પામવા, સદા કરે પડપૂછ;
ધમતળમાં ધાંધો ફરે, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૭
- ભણું કાઢનું દેખિને, રહે સદા નાખૂશ;
પૈસા માટે ગ્રાણુ દે, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૮
- લાંચ શીંચથી વસુ ગ્રહી, મરડે મુરખ મુંછે;
ખાય નહીં ખરચે નહીં, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૯
- કસર કરે સજી કૃપણતા, જવા ન દે કદિ ફૂશ;
મોજ શોખ માણે નહીં, મુઝો એ મખખી ચૂસ. ૧૦

- દેશાટણ કરવા વસુ, ખરચે નવ બનિ ખૂશ;
જીવી નવ જૂવે નવું, મુચ્છો એ મખખી ચૂસ. ૧૧
- આંખ મિચી ધન મેળવે, ઠાંસી ભરે મજૂસ;
રે ધકિક જીવતર ધનને, મુચ્છો એ મખખી ચૂસ. ૧૨
- કાં રાજા દંડે કદી, લુટે ચોર ખસૂસ;
રહે મુખ વીકાશીને, મુચ્છો એ મખખી ચૂસ. ૧૩
- કાં અગ્નિથી સરવ ધન, ભખ્મ બને અચખૂચ;
રડી કુટી ત્યારે રહે, મુચ્છો એ મખખી ચૂસ. ૧૪
- ભાર રૂપ ભુતળ પરે, છે જે કૃપણ પુરુષ;
કેશવ કે જન જાણજો, મુચ્છો એ મખખી ચૂસ. ૧૫

સંપ વિષે.

શાર્દૂલ વિકિરિત છંદ.

સુસંધે સુખ છે અતી જગતમાં, માનો મનૂષ્યો સહ;
સંપેથી કિરતી અપાર મળશે, સુશાન્તિ પામે બહુ;
કલેશો નાશ થશે કુટંબિ જનમાં, પ્રીતી અતી જનમશે;
વિશ્વાધાર કષ્ટ સદા કરિ અને, સંકષ્ટ વીદારશે. ૧

દંડવિજય છંદ.

સંપથી સુખ અપાર મળે સહ,
સંકટ સદ્ય નિકંદન થાશે;
સંપથિ કીર્તિ અથાગ થશે જન,
કિર્તી થકી ગુણ ગાન ગવાશે;
સંપથિ લક્ષ્મિનિ થાય વૃદ્ધી અતી,
કષ્ટીત દારિદ્રતા દુર જાશે;
સંપથિ કલેશ ન લેશ રહે કદિ,
શોક જઇ સુખશાન્તિ પમાશે; ૧

સંપત્તિ સ્નેહ રહે સહુ સાથ,
 અહોનિશ સંપ અતી સુખકારી;
 સંપત્તિ પુણું કૃપા કરિ ઇશ્વર,
 શાન્તિ દિવ્ય ભય સર્વ વિદારી;
 ખૂબ મલે શુભ માન સુસંપત્તિ,
 રે સમજો મમ બ્રાત વિચારી;
 પુણી પ્રીતી ધરિ ઊર વિષે સહુ,
 ગંધુ સુણો શિખ આ હિતકારી.

૨

સંપ જમાવ કરો સરવે અતિ,
 પ્રેમ ધરી શિખ ઊર ધરોને;
 ખૂબ હિંમંત ધરી સરવે સ્થળ,
 સંપ ગ્નહી મમ બ્રાત કરોને;
 સંપ વિના નહિ સુખ મલે જન,
 એમ વિચાર સદૈવ કરોને;
 સંપ અનૂદિત રાખિ અતીશય,
 હોય કુસંપ વિનાશ કરોને.

૩

થાય કુસંપત્તિ કલેશ અતી જન,
 સારિ મતી જલદી દુર જાશે;
 સ્નેહિ કુટુંબિનિ સાથ કુસંપત્તિ,
 યાર અપાર વિરોધજ થાશે;
 માન ધટી અપમાન થશે અતી,
 સૌ સ્થળમાં દુખ ખુબ પમાશે;
 રે સુવિચાર કરો નિશ્ચીન,
 કુસંપનિ અંદર સંકટ ભાસે.

૪

થાય કુસંપથિ સન્મતિ હીણ,
 થશે કુળ ક્ષીણ અહોનિશ ભાષ;
 શું કહુ વાત કુસંપનિ બંધુ,
 કુસંપ અતીશય છે દુખ દાષ;
 કેક કુસંપથિ દુખિ થયા દરિ,
 રનેહિન સાથ અપાર લડાષ;
 કેક કુસંપથિ રાજ તણ વન,
 માંહિ મુવા અતિશે ભટકાષ.

૫

પાંડવ દૌરવના કુળનો થઇ,
 નાશ મળ્યું સરવે ધુળ ધાણી;
 તે તણુ કારણ મૂળ કુસંપ,
 કુસંપ અતીશય છે દુખ ખાણી;
 કેક મુવા ભટકાષ કુસંપથિ,
 તેહ તણી ન જળાય નિશાની;
 થાકિ રહું વદતાં વદતાં અતી,
 ફૂર કુસંપ તણી મુખ કાણી.

૬

સંપ તન્યાથિ થશે પડતી,
 નિજ દેશ તણી જન નિશ્ચય ધારો;
 કલેશ અપાર કુટંબનિ અંદર,
 થાય કુસંપથિ એમ વિચારો;
 ભ્રાત કુસંપ તન્ને પ્રિત લાવિ,
 થશે ચડતો દિન સઘ તમારો;
 પ્રેમ ધરી પ્રિય બંધુ તમે શિખ,
 આ ઝટ અંતર માંહિ ઉતારો.

૭

આ શિખ હીત તણી સુણિને,
 સરવે જન સઘ કુસંપ વિદારો;

જે થકિ પુર્ણ થશે ચડતી સ્થિતિ,
 એમ સદ્ મન માંહિ વિચારો;
 શાંતિ થશે સહુ શોક જશે,
 કરવાથિ સુસંપ અરે ઊર ધારો;
 કેશવકે' ધરિ હોંશ અપાર,
 સુસંપ ગ્રહી જન લાજ વધારો.

૮

વ્યભીચાર તજવા વિશે.

કુંડળિયા છંદ.

છોડો પ્રીત પરનારની, કરી મનમાં વીચાર,
 પરનારીની પ્રીતને, જાણો જન દુષ્કાર.
 જાણો જન દુષ્કાર, પ્રીત પરનારી કેરી,
 પરનારીની પ્રીત, જાણજો જન સહુ કેરી.
 સત્ય વચન હું વદું, દુષ્ક એમાં છે કોડો,
 કરિ મનમાં વિચાર, પ્રીત પરનારી છોડો.

૧

રેશે પરવશ પ્રાણુતો, એન પડે ન લગાર,
 પરનારીની પ્રીતથી, દિલમાં શોક અપાર.
 દિલમાં શોક અપાર, સુખનો નાશજ થાયે,
 વધે કલેશ કંકાશ, સુયશ સૌ નાશી જાયે.
 કેશવ મુખથી વદે, સહુ વ્યભીચારી કે'શે,
 દુષ્ક અતીશય થાય, પ્રાણુ તો પરવશ રે'શે.

૨

જા'શે જ્ઞાનજ મદગુણો, કિરતી ઘટશે ખાસ,
 પરનારીની પ્રીતથી, ચીત્ત રહેજ ઉદાસ;
 ચીત્ત રહેજ ઉદાસ, નાશ થાયે સદ્ગતિ,
 પરમ વધે પરિતાપ, એવિ પરનારી પ્રીતી.

સત્ય વચન હું કહું, દામ તેથી બહુ ધાસે,
અતિ વધે કુવિચાર, સદગુણો જ્ઞાનજ્ઞ જ્ઞશે. ૩

થાયે નીંદા વીશ્વમાં, વ્યભીચારથી જાણ,
નાશ થશે સદ્યુદ્ધિનો, વ્યભીચાર દુષ્પ્રખાણ.
વ્યભીચાર દુષ્પ્રખાણ, કામ અવળાંજ કરાવે,
જાય સુદસ સનમાન, નામ નહારં ધરાવે.
કેશવ મુખથી વદે, દુષ્ટ વ્યભીચાર મનાયે,
કરે ન કોઈ વીશ્વાસ, વીશ્વમાં નીંદા થાયે. ૪

જ્ઞશે વકરે તેહનો વળિ અપમાન પમાય,
કોઈ દિવસ વ્યભીચારથી, જીવનું જોખમ થાય.
જીવનું જોખમ થાય, અને પરમેશ્વર કોપે,
પામે કદ અપાર, લાજ સહુ જન લોપે.
કેશવ મુખથી વદે, અંગખળને ધન નાસે,
કરશે જે વ્યભીચાર, તેહનો વકરે જ્ઞશે. ૫

દોહરા તોટક.

પરનારીની પ્રીતથી, નિશદીન રેશે દુષ્પ,
શોક સદા દિલમાં થશે, સ્વપનામાં નવ સુખ. ૧

સ્વપનાનિ વિશે પણ સુખ નહીં
નિશદીન રહે દુષ્પમાંજ સહી. ૨

તન કૌવત તે સહુ નાશ કરે,
યશ દોલતને સુખ સધ હરે. ૩

યશ દોલત સુખ તે હરે, શોક સદા કરનાર,
દુષ્ટમતી કરનાર તે, સદ યુદ્ધિ હરનાર. ૪

સદ યુદ્ધિ તણી હરનારજ છે,
નિશદીન દુષ્પો કરનારજ છે. ૫

- તન તેજ અને વળિ જ્ઞાન મટે,
અવગુણ વધે સદ્ગુણ ઘટે. ૬
- વધશે અવગુણ તે થકી. થાશે સદ્ગુણ નાશ,
પરનારીની પ્રીતથી, રહે દીલ ઊદાશ. ૭
- દિલ રે'જ ઊદાશ ન ચેન પડે,
પરનારિ તણી પ્રિતિ ખુખ નહે. ૮
- વળિ મીત્ર અને સુકુટંબ મહી,
કદિ પ્રીત જરાય નિભેજ નહીં. ૯
- પ્રીત કદી તો રે' નહીં, વધે કલેશ કંકાસ
માન ઘટે સજ્જન વિશે, દિલમાં શોક નિવાસ. ૧૦
- દિલમાં વળિ શોક નિવાસ કરે,
અપમાન થકી વ્યભિચારિ ફરે. ૧૧
- જગતાત અતી શિર ત્રાસ કરે,
વણુમોત થકી વ્યભિચારિ મરે. ૧૨
- વ્યભિચાર વણુ મોતથી, પ્રાણુ તણો હરનાર,
નાશ કરે સહુ પુન્યનો, નરક તણો અધિકાર. ૧૩
- નરકે પડશે વ્યભિચારિ જનો,
અતિ ક્રોધ થશે જગતાત તણો. ૧૪
- સહુ સંકટનોજ નિવાસ થશે,
તનથી સુખ તો સહુ નાશિ જશે. ૧૫
- તનથી સુખ સહુ નાસશે, વધશે કષ્ટ અપાર,
પરનારીની પ્રિતથી, ન મળે કાર લગાર. ૧૬
- નવ કાર લગાર મળેજ અરે,
વ્યભિચારિ કદી ત સુકામ ઠરે. ૧૭

સમજો જન તેથી ન સુખ જરી,
વ્યભિચારથી દુર પ્રેરોડરી. ૧૮

દુર પ્રેરો વ્યભિચારથી, વ્યભિચાર દુખકાર,
તનનું બળ હરનાર છે, રોગ કરેજ અપાર. ૧૯

અતિ રોગ થશે વ્યભિચાર થકી,
કહુ વાત સુણો શ્રવણેજ નહી. ૨૦

* * * * *

તનખિચો લગદર વળી, ખીન્ના રોગ અપાર,
વ્યભિચારથી થાય છે, વ્યભિચાર દુખકાર. ૨૧

વ્યભિચાર અતી દુખકારિ દિસે,
નહિ સૂખ જરા વ્યભિચાર વિશે. ૨૨

ભટ ક્રેશવ કે' સુવિચાર સજો,
પરનારિ તણી પ્રિતિ સઘ તજો. ૨૩

હરીગીત છંદ.

રે દુષ્ટ જન દુખ પામશે, વ્યભિચાર કર્મ ક્રિધા થકી;
શીક્ષા વહુ શુભ હિત તણી, શ્રવણે સુણો સહુ જન નકી.
નહિ સાર છે વ્યભિચાર માંહિ, અરે શિખામણુ દિલ ધરો;
સ્નેહે સુકર્મ કરો સદા, વ્યભિચાર કર્મ ન આદરો. ૧

વ્યભિચાર કરવાથી કુકીર્તિ, કષ્ટકારક ભામશે;
સદકીર્તિ નાશ થશે, અને વળિ પરમ સંકટ પામશે.
તેથી કરી સરવે જનો, વ્યભિચાર કરવાથી ડરો;
સ્નેહે સુકર્મ કરો સદા, વ્યભિચાર કર્મ ન આદરો. ૨

શુભ જ્ઞાનને સદ્ગુણ, સરવે અંગથી અળગા જશે,
અજ્ઞાનતા પરીપુર્ણ નિશ્ચિન, સઘ આવી ચોંટશે.
વ્યભિચાર તણ સજ્જન તણા, સહવાસથી મુખમાં ફરે;
સ્નેહે મુકર્મ કરે સદા, વ્યભિચાર કર્મ ન આદરે. ૩

તન તેજ ખળ ધન નાશ થાય, છવાય કષ્ટ અહોનિશે;
અપમાન દુખદાયક, અરે વ્યભિચારમાં અતિશય દિસે.
વ્યભિચાર કરમ દુરીત સમજી, વિભુ તણા ઉર દિલ ધરે;
સ્નેહે મુકર્મ કરે સદા, વ્યભિચાર કર્મ ન આદરે. ૪

ચીંતા સદાય અપાર મનમાં, શાન્તિ તનમાં નહિ મળે;
વળિ રોગ નિશ્ચિન આવી વળગે અંગ અતિશય તો ગળે
વ્યભિચારી જનને દુખ સમે આપે નહીં કો આશરો,
સ્નેહે મુકર્મ કરે સદા વ્યભિચાર કર્મ ન આદરે. ૫

સદ્બુદ્ધિ સદ્ગુણ મુખદાયક નાશ વ્યભિચારે થશે,
દુરગુણ દુશ બુદ્ધિ અતિશય કષ્ટ કારક આવશે;
વ્યભિચાર કરમ તણ અને શુભ કરમ કરવા સંચરે,
સ્નેહે મુકર્મ કરે સદા વ્યભિચાર કર્મ ન આદરે. ૬

વીશ્વાસ વ્યભિચારી તણા નવ કોઈ જન કદિએ કરે,
નીંદા અતિશય થાય જગમાં શોકમાં નિશ્ચિન પ્રેરે;
પ્રતો પ્રેરે અપમાનથી જ્યમ હચકવાયો કુતરો,
સ્નેહે મુકર્મ કરે સદા વ્યભિચાર કર્મ ન આદરે. ૭

શુભ છંદ આઠ રસાળ છે વાંચી મુણી શિક્ષા ગ્રહો,
ઊરિને અરે વ્યભિચારથી દશ લક્ષ જોજન દુર રહો;
વ્યભિચાર નીરલજ કામ હામ ધમ્મ સહુ જન પરહરો,
સ્નેહે મુકર્મ કરે સદા વ્યભિચાર કર્મ ન આદરે. ૮

નફટ નારી વીધે.

સવૈયો.

હોય સુખો દરરોજ હજાર ભલે સુખપાલ અને સરદારી
જોખન રૂપ અને ધન દોલત કીર્તિ સહુ સ્થળ છે બહુ ભારી
ખાવુ પિયુ હરવુ પ્રવુ નિત હરિત અને હય કેરિ સવારી
કેશવ કે' સુખ વ્યર્થ ગણા સહુ જે નરને મળિ નારિ નહારી. ૧

રાગ બનજારા.

જેને નફટ મળી હોય નારી. એના ભોગ કરમના ભારી-ટેક
કરે કલેશ સ્વામિની સાથે મુખ રોશ ભર્યુ દીન રાતે;
અતિ દુષ્ટ વચન વદનારી—એના ભોગ૦ ૧

અભિમાન ધરીને ડાલે, ઘુરકી પિયુ સાથે બોલે;
નહીં શરમ જરા ધરનારી—એના ભોગ૦ ૨

કહે સ્વામિ નહી દિલ ધારે, છલુકા કરિને યુમ મારે;
બહુ અવળાં કૃત્ય કરનારી—એના ભોગ૦ ૩

શુભ વચન પિયુનું નહિં સાંજે, પરપૂરૂષથી પ્રિતિ રાખે;
મન ઇચ્છે રમવા જારી—એના ભોગ૦ ૪

ચટકા મટકા પર પ્રીતી, નહી લેશ જણાય સુનીતી;
મદ રાખે મન બહુ ભારી—એના ભોગ૦ ૫

નવ વિનય વચન કદિ બોલે, મર્યાદ રહિત થઇ ડાલે;
નિય સોખતમાં પ્રરનારી—એના ભોગ૦ ૬

મુખ અસત્ય બોલવે પુરી, ખડખડ હસવામાં શુરી;
નહીં કોઇ થકી ડરનારી—એના ભોગ૦ ૭

નિજ સ્વામી કદી શિર ફેડે, પણ લીધો હક નવ છોડે;
મન ઇચ્છેલું કરનારી—એના ભોગ૦ ૮

- ઘડિમાં બોલે મુખ હસતે, ઘડિ બહુ રીસે વરતે;
પાડોશી સાથ વઢનારી—એના ભોગ૦ ૯
- રાખે છે અંગ ધરવાનો, નિત શોખ નવિત કપડાનો;
અતી મસ્ત પણે પ્રનારી—એના ભોગ૦ ૧૦
- નિય કૃત્ય થકી નવ ડરતી, વરનો ડર દિલ નવ ધરતી,
અપશબ્દ મુખે વઢનારી—એના ભોગ૦ ૧૧
- નહી મુજ જેવી જગવીષે, મન અદર ગર્વ અતીશે;
પર સુખ નિરખી બળનારી—એના ભોગ૦ ૧૨
- મુખ મધુર વચન નહી ભાષે, કટુ શબ્દ વઢે દિન રાતે;
સ્વામીનુ લોહી પીનારી—એના ભોગ૦ ૧૩
- બહુ ઝીણા વસ્ત્ર તન પેરે, ભટકે છે નિત પરવેરે;
સમજે ન શિખામણુ સારી—એના ભોગ૦ ૧૪
- ન્યાં થાય નીતીની વાતુ, ત્યાં આગળ નવ રેવાતું;
નિશદિન કુથલી કરનારી—એના ભોગ૦ ૧૫
- નહી વિવેક મુદ્દલ જાણે, પોતાના ગુણ વખાણે;
ખુશ 'રે' કંકાસ વધારી—એના ભોગ૦ ૧૭
- ખિજ કુસંપ કેરું રોપે, નિજ કુળ મર્યાદા લોપે;
પિયુને બહુ દુખ દેનારી—એના ભોગ૦ ૧૮
- બહુ અકકડ થઈને ચાલે, વાંકી દ્રષ્ટીથી ન્યાણે;
પરિ પુરણ રાંડ ધુતારી—એના ભોગ૦ ૧૯
- પતિ ઉપર દયા નવ રાખે, અતી ક્રોધી વચન મુખ ભાષે
બહુ મત્સર ઊર ધરનારી—એના ભોગ૦ ૨૦
- દિન પોર ચઢે સુધ જાગે, જાગે કે લડવા ભાગે;
ધર કામ નહી કરનારી—એના ભોગ૦ ૨૧

સ્થિર ચીત્ત કદાપી કરીને, નવ રાંધે હોશ ધરીને;
સ્વામી પેહેલાં જમનારી—એના ભોગ૦ ૨૨

ખડુ પાપ કર્મ આચરતી, ઇશ્વરનો ડર નવ ધરતી;
ધીક ધીક ફૂલટા નારી—એના ભોગ૦ ૨૩

પતિને વશ કરવા ચાહે, જોગિ જતિ પાંસે જાયે;
જે થકી થાય વ્યભીચારી—એના ભોગ૦ ૨૪

કંઈ વાંક થયે પતિ મારે, ખુમરાણુ કરે ખડુ ભારે;
ધરની ઇજ્જત હણનારી—એના ભોગ૦ ૨૫

ખડુ રીસ ચડે જે વારે, નીજ બાળકને અતી મારે;
નહી દયા લેશ ધરનારી—એના ભોગ૦ ૨૬

ખડુ ઢોંગ ધતુરાં જાણે નિજ મમત અતિશય તાણે;
મીઠ્યા અતિ કરતી લવારી—એના ભોગ૦ ૨૭

વણ ખોલાવી મુખ ખોલે, પરધર નિશકિન જઈ ડાલે,
મુખથી ખડ ખડ હસનારી—એના ભોગ૦ ૨૮

અભિમાન જોખનનું રાખે, નીજૂર વચન મુખ ભાખે;
પ્રભુનો ડર નવ ધરનારી—એના ભોગ૦ ૨૯

કહે કેશવ મૂખ ઉચ્ચારી, જે નરને નારી નહારી;
નિજ જન્મ ગયો તે હારી—એના ભોગ૦ ૩૦

શાદૂલ વિકિડિત છંદ.

સ્વામીને ગણિતુચ્છ ને અવરતી, સાથે પડે પ્યારમાં,
વીચારે મનમાં નહી મુજ સમી, દીસે સ્ત્રિ સંસારમાં;
એવો ગર્વ ધરી અતી મન વિષે, હીંડે સદા ડાલતી,
વાણી મીઠ ન કંથને હસિ કહે, કોષે સદા ખોલતી, ૧

મુશબ્દ મુખથી નવ વદે અપશબ્દ અતિ વદનાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૩

સદગુણ મય નારી તણી સંગત જરાપણ નવ ગમે,
દુરગુણથી ભરપૂર હોયે તે તણી સાથે ભમે;
વીવેકને વીનય નહી અભિમાન ખડુ ધરનાર છે.

એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૪

નીતી તણી રીતી વિષે પ્રીતી નહી લવલેશ છે,
આલે અનીતી મારગે મોહાંધ દુષ્ટ હમેશ છે;

કુસંગ રંગ વિષે અહોનીશ જે અતી ફરનાર છે,

એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૫

સાંખે નહીં પતિનું વચન ધાર્યું કરે પોતા તણું,

નીંદા કરે મુખ પર તણી વરણું ન કરે મુખ આપનું,

હલકાં વચન બોલી અને કુટંબમાં લડનાર છે,

એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૬

વાણી કઠોર વદે નિરંતર ક્રોધ અંતરમાં અતી,

ફૂસંપ નિજ કુટંબમાં નિશદ્દિન અતિશે રાખતી;

ભરતાર સાથે વેર જેને મન વિષે હૃદયાર છે,

એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૭

મૂકે નહી જે મમત પોતાનો ઉપાય હજારથી,

સમજી નહી લવલેશ શીખામણ ઉરે ઉતારતી;

સદગુણ મય શાણી સ્ત્રિયોની પ્રીતને તજનાર છે,

એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૮

ધર્મા અને અહમેવ આગસ અંગથી નવ દુર કરે,

સદબોધ જે સ્થળ થાય તે સ્થળ તરફ નવ ડગલું ભરે;

જ્ઞાની જનોને દૂરથી દેખી અને ખસનાર છે,

એવી નફટ નારી તણા દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૯

સ્વામી આગળ ખૂબ રોષ કરિને, અત્યંત ખીવાડતી,
 મારે તો ખડુ ક્રોધ લાવિ પડવા, દૂવા લણી ચાલતી. ૮
 ચીન્ટા અંતરને વિષે ધર તણી, લેશે નહીં આણતી,
 રાખે છે મનને શદ્દ રખડતું, સુશીખના માનતી;
 સ્વામી આગળ કામકાજ ધરનાં, રંડા કરાવે સહ,
 ખોટા ઢોંગ કરી અને સુધ કહે, માયું દુખે છે બહુ:—૯
 ઊઠે છે દિન તો પહોર ચડતાં, રંડા પથારી તણ,
 ઊઠે કે લડવા વિશે દિલ કરે, કુવાકય બાણો સણ;
 હાંશેથી ન કદી રશોધ કરતી, સ્વાદીષ્ટ ચોખ્ખાધથી,
 રે' છે બેદરકાર શંખણિ સદા, અત્યંત મૂર્ખાધથી. ૧૦

માલિની છંદ.

પતિ પર રિસ રાખે મૂખથી કૂર લાખે;
 શરમ સરવ છોડી ગરવ અત્યંત રાખે. ૧
 નશ્ટ કપટ રાખી છેતરે નીજ સ્વામી;
 અવગુણુ મય દૂષ્ટા છે અતીશે હરામી. ૨

હરીગીત છંદ.

નિજ કંથને અત્યંત નિત કાયર કરે પીશાયણી,
 મુખથી મધૂર વદે નહી કટુ શબ્દ વદનારી ઘણી;
 સમશેર સમ કુવાકયથી પતિનાં સુખો હરનાર છે,
 એવી નશ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૧
 કાયમ મુખે લવરી કરે બોલે વગર વીચારથી,
 સમજે નહીં શુભ અશુભમાં વરતે કપટ આચારથી;
 સૈયર કુટંબી સાથમાં વીરોધ ખડુ કરનાર છે,
 એવી નશ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૨
 સ્વામી કહે તે તો કદીપણ લક્ષમાં લેતી નથી,
 ને કહે તેથી ઉલટુ કરતી અતી ઉમંગથી;

નિજે સમ દુરાચરણી મળે તેં પ્યાર બહુ ધરનાર છે,
એવી નફ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૧૩

પ્રીતી નહીં ધર કામમાં શણુગાર સજી ફરવું ગમે,
સરખી મળી ચોપાટ ગંજી પ્રીતી લાવી રમે;
સ્ત્રી ધર્મની જ્યાં વાત થાયે ત્યાં થકી હડનાર છે,
એવી નફ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૧૭

નિત નવનવાં પરના ધરેણાં લૂગડાં નિરખી અને,
તેવાં કરાવા માટે કાયર રોજ કરતી કંથને;
સ્વામી કદાપી ના કહેતો હોંગ બહુ કરનાર છે,
એવી નફ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૧૮

નિજ પિયરના આવે સગાંતો પ્રીત ધરિને રાખતી,
આવે શ્વસુર સંબંધનાં તો કુર નજરથિ નિહાળતી;
એવી અનીતી આદરી ધર આખર હજુનાર છે,
એવી નફ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૧૯

નવ ઝાળખે તેવા પુરુષ સાથે હસીને બોલતી,
ચાલે શરમ છોડી નફ્ટ રંડા અતીશેં ડોલતી;
કેશવ કહે નિચ નારિના નરનો અદ્વજ અવતાર છે,
તણો નફ્ટ નારી તણો દુખિઓ અતી ભરથાર છે. ૨૦

મનહુર.

શરમ મુકીને ચાલે મદ અતીશય રાખી,
પર પુરુષો નીહાળી નેનને નચાવતી;
માથા તણા વાળ છુટા મુકી ચટકો દેખાડે,
ચક્ષુ ઉર ભણી વાત વાતમાં નમાવતી.
કાલું કાલું બોલી કપટથી પતીને રમાડે,
પર પુરુષથી પ્રીતી રાખે મન ભાવતી;
અહોનીશ છકેલ થઇને કુદે જેમ તેમ,
પર પુરુષને મોહ નાંખીને પ્રસાવતી.

નીદ્ય હૃદયમાં પાપ પૂરણુ નવ દયા અંતર વિષે,
નીતી તણા મારગ ભુલી સૂધર્મ લેશ નહીં દિસે;
વ્યભિચાર કરવા મન વિષે જ્ઞેનો હમેશ વિચાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઆ અતી ભરથાર છે. ૧૦

પરપંચ કરવામાં પુરી શરી સદા કૂ કર્મમાં,
ડરતી નથી મન પાપ કરતાં સ્નેહ નવ સૂધર્મમાં;
મીથ્યા વિવાદ કર્યા થકી પાછી નહીં હઠનાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઆ અતી ભરથાર છે. ૧૧

પર પુરુષ સાથે વાત કરતાં લેશ શરમાતી નથી,
જ્યાં એકઠા પુરુષો મળે ત્યાં વીચરે એધડકથી;
થઈ લાજ હિણુ સૌ દેખતાં મુખથી અતી હસનાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઆ અતી ભરથાર છે. ૧૨

બોલી જુહું દર વાતમાં નિજ સ્વામિને બહુ છેતરે,
સમ ખાય જૂઠા મુખ થકી અનુદીન ઢોંગ અતી કરે;
કંકાશ કરિને નાથને અત્યંત દુખ દેનાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઆ અતી ભરથાર છે. ૧૩

નિત નવિન કપડાં પેરીને ફરવા હમેદ કરે અતી,
નિર્ધન પતી હોયે તથાપી નવ ડરે બહુ ખર્ચથી;
ચટકા અને મટકા વિષે જ્ઞેને અતીશય પ્યાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઆ અતી ભરથાર છે. ૧૪

ભટકે સદા પર દ્વારમાં ઘરમાંહિ પગ ટકતો નથી,
એસે જહાં ત્યાં માન વિજુ બોલાવિઆ વિન બોલતી;
અવગુણ મય દુષ્ટા અનુદીન ફંદ અતી રચનાર છે,
એવી નફટ નારી તણા દુખિઆ અતી ભરથાર છે. ૧૫

સાંઝે બિજાનું જોઈને અંતર વિશે અનુદીન બળે,
સદગુણી નારી હોય તેની કપટથી ઇર્ષા કરે;

વિવિધ વિષય.

સાધવી નારી તથા નઠારી નારી વિષે.
ગરબી.

- પાવા તે ગઢથી ઉતર્યા મહાકાળીરે—એ રાગ.
નિજ પતી પર ધરશે પ્યાર, સાધવિ નારીરે;
મન ઇચ્છે રમવા નાર, નારિ નઠારીરે. ૧
- ધર ધધો ચિતથી ચ્હાય, સાધવિ નારીરે;
પર ધર નિશદ્દિન ભટકાય, નારિ નઠારીરે. ૨
- મુખ વઢે ન મોટે સાદ, સાધવિ નારીરે;
સહુ સાથ કરે ખહુ વાદ, નારી નઠારીરે. ૩
- રાખે છે લાજ વિષેશ, સાધવિ નારીરે;
નવ શર્મ ધરે દિલ લેશ, નારી નઠારીરે. ૪
- વઢવા શુભ વાતપ્રવીણ, સાધવિ નારીરે;
કુચલી કરવામાં લીન, નારી નઠારીરે. ૫
- માને પતિ હુકમ સદાય, સાધવિ નારીરે;
સ્વતાંત્ર પાણું દિલ ચ્હાય, નારી નઠારીરે. ૬
- નિજ પતિ પર અતિ હરખાય, સાધવિ નારીરે;
પરનરના ગુણ મુખ ગાય, નારિ નઠારીરે. ૭
- ખોલે મુખ સખ્ય વચન, સાધવિ નારીરે;
અપશબ્દ વઢે થઇ મગન, નારિ નઠારીરે. ૮
- અતિ વિનય થકી વદનાર, સાધવિ નારીરે;
નવ વિનય દિસે તલ ભાર, નારિ નઠારીરે. ૯
- પુંજ પ્રિય પતિને રોજ, સાધવિ નારીરે;
પરનરથી માણે મોજ, નારિ નઠારીરે. ૧૦
- મર્યાદ ધરે તન માંય, સાધવિ નારીરે;
નિરખાવે ખુલ્લી કાય, નારિ નઠારીરે. ૧૧

- નિજ પતિને રાખે ખુશ, સાધવિ નારીરે;
ખુશ રાખે પરપુરુષ, નારિ નઠારીરે. ૧૨
- પતિ દુખિ દેખી દુખિ થાય, સાધવિ નારીરે;
દુખ પતિનું જોઈ હરખાય, નારી નઠારીરે. ૧૩
- નીતી મય ગાયે ગીત, સાધવિ નારીરે;
મુખ ગાય પ્રતાણા નીત્ય, નારી નઠારીરે. ૧૪
- રાખે સંતોષ વિષેશ, સાધવિ નારીરે;
નિત કરે અતીશય કલેશ, નારિ નઠારીરે. ૧૫
- ધરે વિનય રૂપિ શણુગાર, સાધવિ નારીરે;
ચટકા મટકા પર પ્યાર, નારિ નઠારીરે. ૧૬
- મુખમાં દિસે નરમાશ, સાધવિ નારીરે;
કરે મુખથી ખડખડ હાશ, નારી નઠારીરે. ૧૭
- સાસરી એ 'રે' ખુશિમાંય, સાધવિ નારીરે;
ખીયર રેવા દિલ ચ્હાય, નારિ નઠારીરે. ૧૮
- પતિવ્રત પાળે ધરી ખંત, સાધવિ નારીરે;
જોગી જતિ પાસ વિચરંત, નારિ નઠારીરે. ૧૯
- મર્યાદ ધરી ચાલંત, સાધવિ નારીરે;
મદ ધરી ચાલે મતિ મંદ, નારિ નઠારીરે. ૨૦
- સદગુણ રાખે ભરપુર, સાધવિ નારીરે;
દુરગુણ માંહે ચકચુર, નારિ નઠારીરે. ૨૧
- શીખે નીતીના ગ્રંથ, સાધવિ નારીરે;
ચાલે અનિતીને પ્રંથ નારી નઠારીરે. ૨૨

વિદ્યા વિષે

ગિતી.

કલ્પ વૃક્ષસમ વિદ્યા મન વાંછિત ફળ અતી મીઠા આપે,
અનહદ ખુશમાં રાખી શાંતી દઈને સદા વીધન કાપે. ૧

અતિશય સન્મતી, આવે નિશિવાસર દુર્ભતિ નાશ પામે,
ઉત્તમ પદવી મળશે સદ્ગીર્તી અતિ વિશ્વ વિષે જામે. ૨

મનહર.

વિદ્યા રૂપી કલ્પ વૃક્ષ તણા અમૃત પ્રજોનો;
આહાર કરોને પ્રીતી ખુબ ચીત ધારીને. ૧

લુટાય તેમ લુટોને આવ્યો છે વખત સારો;
ઊઠો ભાઈ ઊઠો સઘ આજસ વીધારીને. ૨

અહોનિશ પ્રેમ આણી પ્રયત્ન કરીને ખુબ;
હાંશેથી સુવિદ્યા જનો ગ્રહોને વીચારીને. ૩

સુવીદ્યાથી સુખ થાય દુખ દુર નાશી જાય;
માટે સુવિદ્યા ગ્રહોને ઊમંગ વધારીને. ૪

હરીગીત છંદ.

સહુ જન ઊમંગ અતી ધરી નિશદીન સદ વિદ્યા ગ્રહો,
અનહદ સુખો વીદ્યા થકી નિશ્ચય તમે મનમાં લહો;

શુભ મનન મનમાંહે કરી જન સઘ આજસને હરો,
સમજ સુવિદ્યા કલ્પ દુમસમ યત્ન ભણવાને કરો. ૧

સદગૂણ સદવિદ્યા થકી આવે અને દૂર્ગૂણ ઘટે,
સન્મતિ સદૈવ વૃધી થશે દુર્ભતિ અતી પાછી હટે;

શન્મતિ થકી શુભ કર્મ કરવા માર્ગ મળશે પાંશરો,
સમજ સુવિદ્યા કલ્પ દુમ સમ યત્ન ભણવાને કરો. ૨

શુભ કર્મ કરવા થી સદા સૂચશ અતીશય જામશે,
સૂચશ થકી આનંદ પૂરણ અનુદિને મનમાં થશે;

આનંદથી સુવિચાર થાય અપાર જન મનમાં ધરો,
સમજ સુધિવા કલ્પ દુમસમ યત્ન ભણવાને કરો. ૩

વિદ્યા થકી સદ્જ્ઞાન થાયે નાશ થઈ અજ્ઞાનનો,
અહમેવ ટળશે સઘને વીનય જનો આવે ધણો;

પસરે સુકીર્તી વિનયથી સદ્ગીર્તિથી સુખમાં ફરો,
 સમજી સુવિદ્યા કલ્પદ્રુમ સમ યત્ન ભણવાને કરો. ૪
 વિદ્યા પરમ સુખમય દિસે વિદ્યા મટાડે આપદા,
 નિજ દેશને પરદેશમાં પણ શાન્તિ આપે છે સદા;
 કદ વીઘ્ન નડવા દે નહીં સર્વે સ્થળે સુખમાં ફરો,
 સમજી સુવિદ્યા કલ્પદ્રુમ સમ યત્ન ભણવાને કરો. ૫
 લક્ષ્મીતણી વૃદ્ધિ થાયને ટળશે સહુ દારીદ્રતા,
 વિદ્યા થકી ટળિ કપણુતાને થાય છે ઊદારતા;
 તેથી સુવિદ્યા શીખવા ઇચ્છા અતી મનમાં ધરો,
 સમજી સુવિદ્યા કલ્પદ્રુમ સમ યત્ન ભણવાને કરો. ૬
 સદનિતિ સુવીદ્યાથી મળે ને કૃનિતી સરવે જશે,
 સદનિતિ થકી જન સર્વદા જગતાત અતિશય રીઝશે;
 સનેહે સુવિદ્યા શીખવા માટે સહુ જન સંચરો,
 સમજી સુવીદ્યા કલ્પદ્રુમ સમ યત્ન ભણવાને કરો. ૭
 વિદ્યા થકી જન ઔષ્ઠ પદવી પરમ સુખ મય પામશે,
 સન્માન મળશે સર્વદા જન વીશ્વમાં જ્યાં વીચરશે;
 વીદ્યાન જન સર્વે સ્થળે પરિપુર્ણ પામે આશરો,
 સમજી સુવિદ્યા કલ્પદ્રુમ સમ યત્ન ભણવાને કરો. ૮

બુધ્ધ્યાષ્ટક.

માલિની છંદ.

બુધ ક્યમ થઇ બેઠો છોડિ કાલીંદી તીર,
 સતત લઇ સમાધી હે જગન્નાથ વીર;
 ઘટિત નથિ શિરિતે નાથ ઉચ્ચાઈ મૂખે,
 તુજ પ્રકટ્યનુ રૂપે વર્તવાછો સ્વતંત્ર. ૧
 કત સમય નિરેથી કારમુદર્શ દીધું,
 તપ કરી પથ દાખ્યો સત્યનુ કામ કીધું;

મળ રહિત મનુષ્યો રાચતાં સૌ છંદે,
પિયુષમય શરીરે શાન્તિ શાન્તિ પ્રસારી. ૨

રજ પ્રગટ થયાથી રાવણારી પ્રકાસ્યો,
કુળ દિપક રધુનો ક્ષત્રિ રૂપે તુ ભાસ્યો;
અનુગ્રહિત અહલ્યા પહાણુને પ્રાણુ આપ્યો,
ત્રણ પગ થકિ ભલો ખૂબ દીપાવિત્રેતા. ૩

મુરલિધર મુરારી દ્રાપરે રૂપ દાખી,
કરિ નજર કટાક્ષે કંશ પાપી વિદાર્યો;
દળ અતિશ કપાવી ભારભૂનો ઉતાર્યો,
કળિ કડ કડ થાતો પાપ લેતો પધાર્યો. ૪

ધરમ સમ નૃપાણે કુંજરોવાન રોવા,
વદિ નિજ વદનેથી સત્યનો ત્યાગ કીધો;
ચરણુ પ્રથમ તેણે એવી રીતે ચલાવ્યું,
શરણુ કરિ હરીને ગાત્ર હીંમં ગળાવ્યું. ૫

શરિર નૃપ જવાથી ગાત્ર શીથીલ થાયે,
નિયમ રહિત ચક્રે ચાલવા જમ લાગે;
ત્યમ નિગમ વ્યવસ્થા ચાલી સંસારમાં આ,
જનમ મરણુ ચક્રે બેસતી બેસતી તે. ૬

દ્વિતિય ચરણુ બુદ્ધે બંધ તોડી ખતાવ્યું,
જગત ગુરુ કપાથી સત્ય કાંઈક ફાવ્યું;
ચતુર યવન મહેચ્છે ત્રીજી સંપુરણુ કીધું,
જડધિ ગૃહી પ્રવૃત્તિ પૂરતું પાણી પીધું. ૭

અધ ચતુર વિધિને ચાર હત્યા પ્રવેશે,
ઉપર ચરણુ ઇતીનો કાળ પાસે મગાવ્યો;
નવ વરશ નિભાવી દરશવા જ્ઞાન દૈ આમ,
કલી પુરુષ પશુને નમદા જાગૃતીને. ૮

એક મીત્રને મળવા માટે કહેલું પણ
ન મળાયું તે વિષે.

મનહર

અમરતલાલ પ્યારા મીત્ર મારી વાત સુણો,
કાલે મીત્ર આપ પાસે મારાથી અવાણું ના. ૧
આવ્યો નહીં તેનું કહું કારણ તે સુણો પ્યારા,
શીર દુખવાને લીધે વચન વચન પળાણું ના. ૨
સુતો નવ વાગે હુંતો ખીછાના ઉપર ચાર,
અતી શીર દુખવાથી સુખે સુવાંણું ના. ૩
તેથી બેઠો વાંચવાને અલંકાર ચંદ્રીકા હું,
પણ ગમ્યું નહીં તેથી વાંચવા બેસાણું ના. ૪

આગની ગાડી વીશે.

ધંદ્રવીજ્ય છંદ

પાછળ ચાળી પચાસ ડબા વળી,
સુંદર ધંત્રન છેજ અગાડી;
ધંત્રનમાં અગનીજ અને જળ,
ચાંત્રીક શૈક્તિ અતીશય સારી.
બલ નહીં હય હસ્તી નહીં પાણુ,
વેગ અનુપમ છે બહુ ભારી;
હોંશ થકીજ જીવો સરવે જન,
જાય ઉતાવળી આગની ગાડી. ૧

મનહર

ખટ ખટ કરી અતી જોશ ભરી આવે દોડી,
સ્ટેશન ઉપર આવી ઉતારું ઉતારતી.
ઉતરવાનાં ઉતાર તેને તે ઉતારી અને,
ત્યાંનાં જ બેસારું તેને પ્યારથી બેસારતી.

(૯૯)

વલી ઘંટ વાગ્યો ત્યારે ચમકીને ચીસ પાડી
પેલી ધીમે ચાલ્યા પછી વેગને વધારતી.
કહે છે કેશવજી મેં આખેહુખ એને દેખી,
વૈમાન વસુધા વિષે ગાળું એને પ્યારથી..

૧

દયાળુ મહારાણી વીક્ટોરિયાના દુઃખદાયક
મરણથી થતી હીલગીરીની કવિતા.

શાહુલ વીક્ટોરિયા.

આ સંસાર વિષે નહીં અમરકે; છે નાશ સૌનો અરે;
માંઘાતા સરખા ગયા મહિપતી લાગી નહીં વારરે;
સાચું નામ પ્રભુ તણું અવનિમાં; શીવાય જુહું દીસે:
તે માટે જન સર્વદા પ્રભુ ભજે, જે સાર સૃષ્ટી વીશે.

૧

માલીની છંદ

અરરરર આજે અલ્પ છે તેજ ભાતુ;
દુઃખદ મરણ આજે માત વીક્ટોરીયાનું
કપટ કપટ મારી કાળ તેં કોપ કીધો;
સુખદ સુરજ આજે હીંદનો અસ્ત કીધો

૧

ઘંદ્રવિજય છંદ

શોક તણો ઉદ્ધવી ઉલટો હણિયાં,
સુખહીંદ તણાં જગત્રાતા;
લાયક રાજ્ય તણાં કરનાર ગયાં,
દુખ હારક હીંદ સુખાતા;
પ્રેમથી પાળક રૈયતને સરવે,
હકમાતુ કૃપાથી અપાતા,
શું થયું આક્ષણ વારનિ અંદર,
લેખ લખ્યો ભુલથી શું ? વિધાતા.
સાગર હીંદ તણા સુખનો ખહુ,
વેગથિરે અતિ સુખ અન્યો છે;

૨

શોક ભર્યો ઊદગાર અતીશય,
સૌ સ્થળ સર્વ મનુષ્ય તણા છે;
રાંકડી હીંદની રૈયતને દિલમાં,
અફશોશ ધણાજ ધણા છે.

કૈસર હીંદ જવાથી અરે,
ખડુ શોકિત સાગર જોસ ભર્યો છે

૩

સવૈયા એકત્રીસા.

ઘશવિ સન આગણિસો ઊપર,
એકતણી દુખદાયક શાલ;
તારિખ ખાવિશ જન્યુઆરિની,
સુખ હરનારો મંગળવાર;
સાયંકાળ સમય થાતામાં,

દેહતણ દીધો નીરધાર;
સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,
છોડી આફ્રાની સંસાર.

૪

અતિશય શોક થયો અવનીમાં,
જાતાં મા'રાણીજી માત;

રૈયતનું મન રહે ઉદાશી,

આ દુખ પડવાથી દિનરાત;

હીંદ વિષે હડતાળ પડી છે,

ખંધ થયો સરવે વેપાર;

સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,

છોડી આ પ્રાની સંસાર

૫

મુખધ નગર અનુપમ રૂડું,

પણ ઉજડ ભાસે છે આજ;

મહારાણી માતાજી કરો,

અનહદ શોક થવાને કાજ;

બંધ થઇ બેંકોને કોરટ,
 પોર્ટ્રેસ્ટ કસ્ટમ નિરધાર;
 સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,
 છોડી આ ક્ષાની સંસાર.

૬

ખીજાં સરકારી ખાતાંઓ,
 તે પણ બંધ થયાં છે આજ;
 સર્વ બનારો બંધ કર્યાં છે,
 જાવાથી રૈયત શિરતાજ;
 અનહદ શોક દરશાવા માટે,
 સમાજ થઇ છે અપરંપાર;
 સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,
 છોડી આ ક્ષાની સંસાર.

૭

રાજ્ય તપ્યું અવનીમાં ભારે,
 મહારાણી કેરું નીરધાર;
 રૈયતને સુખ અગણિત આપ્યાં,
 વરણવતાં થાકું આવાર;
 શબ્દ નથી પુરતા મુજ પાસે,
 ગુણ વદવા માતાના સાર;
 સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,
 છોડી આ ક્ષાની સંસાર.

૮

અમર નામ આ સૃષ્ટી અંદર,
 રાખિ ગયાં મા'રાણી માત;
 યાવત ચંદ્ર દિવા કર સુધી,
 સદકીર્તિ રે'શે સાક્ષાત;
 માહારાણીના આત્માને તું,
 મોક્ષ આપજે જગ કરતાર;

સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,
છોડી આ ધ્રાની સંસાર.

૯

જગતપતી ધૃશ્વરની પાસે,
માગું દ્વી કર જોડી આજ;
સુખ શાન્તીથી રાજ ભોગવે,
મહારાણીના મુખ્ય કુમાર;
સુખ આપે રૈયતને ઝાઝું,
સન્મતી એવી દે કીરતાર;
સ્વર્ગ સિધાવ્યાં હીંદ તણાં મા,
છોડી આ ધ્રાની સંસાર.

૧૦

મહારાણી વીક્ટોરીઆના વંશનું અભિષેક

ચિંતક અષ્ટક.

ધૃશ્વર સ્તુતિ.

શાર્દૂલ વિક્રિડીત છંદ.

વીશ્વધાર પરાતપરા અધહરા,
શાન્તી સદા આપતું;
પ્રીતેથી નિશઠીન વંદન કરે,
કષ્ટો પ્રભુ કાપતું,
આનંદી અવિનાશ રાખ પ્રિતથી;
હોશે નમું હું તને;
રાખા વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,
વીક્ટોરિઆ વંશને.
રીઢી સીઢી સદૈવ દે પ્રભુ અતી,
શોકો સહુ ને હરો;
વીધાતા સુખ સીધું સંકટ હરા,
સ્તૂતી હરે આધરો;

૧

આણી પ્રેમ અપાર ઇશ્વર સદા,
કાપો તમે કલેશને.

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,
વીકટોરીઆ વંશને.

૨

રક્ષાતું કર નીશદીન પ્રભુજી,

ઊરે દયાળુ બની;

વીશ્વાધીપતિ હેત અંતર ધરી,

વીધનો સહુ લેહણી;

લાવી પ્રીત અપાર હું મન વિષે,

વીભૂ નમું આપને;

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,

વીકટોરીઆ વંશને.

૩

ધારા પ્રાણપતી પ્રભુ વિનતિઆ,

ઝમંગથી હું કરું;

સાષ્ટાંગે નમિને પ્રભુ નિશદિને,

વાણી મુખે ઉચરું;

હું રોથી ચડતી અતીશય કરો,

વંદું દયાળુ તને;

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,

વીકટોરિઆ વંશને.

૪

આપી લક્ષ્મિ અખૂટ ઇશ્વર સદા,

સંકટ સૌ કાપને;

થાતું સાલ્ય સદાય જોઈ કરિ કૃપા,

કાપી પરી તાપને;

વીશ્વાધાર કૃપા અતી ઉર ધરી,

પૂરી કરો આશને;

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,
વીકટોરીઆ વંશને;

૫

સ્નેહે દ્રષ્ટી કૃપા તણી કર પ્રભુ,
રોગો સહુ ને હરો;
નીરોગી નિશદીન રાખિ સહુને,
આયુશ વૃદ્ધિ કરો;
આણી પૂર્ણ કૃપા અહોનિશ પ્રભુ,
વૃદ્ધી કરો જ્ઞાનને;

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,
વીકટોરીઆ વંશને;

૬

ગુણાન્વીત ઇલાપતી અરજ આ,
જિરેં ધરો પ્રેમથી;
વૃદ્ધી સૂખ તણી સદા પ્રભુ કરો,
આ રાજ્ય વીશે અતી;
વૃદ્ધી ખુબ કરો પ્રભુ ઈરિ કૃપા,
સૂ તાજના તેજને;

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,
વીકટોરીઆ વંશને;

૭

સ્તૂતી અષ્ટક આ રચ્યું પ્રિત થકી,
સૂણો દયા સાગરા;
હો બ્રહ્માંડ પતી અખીલ સ્થળમાં,
વ્યાપીક દુઃખો હરા;

મુચ્છે કેશવ સર્વદા સુખિ કરો,
શીરોમણી રાજ્યને;

રાખો વીશ્વપતી સદા સુખ વિષે,
વીકટોરીઆ વંશને;

૮

એક મિત્રની ફરમાશથી તેની કહેલી હકીકત પ્રમાણે લંગાળા ગામનું વર્ણન.

હરી ગીત છંદ.

છે પ્રાંત ગોહીલવાડમાં અદ્ભૂત રચનામય ધણું;
શોભીત સુંદર ગામ લંગાળા અતી રળીઆમણું. ૧
નિરળી મનોહર નગર આ આનંદ પામે મન અતી;
હોદ્દાસથી વરણન કરું સહુ સાંભળો જન પ્રેમથી. ૨

વસંત તીલીડાછંદ.

ઐ રમ્ય આ નગર ખૂબ વિશાળ દીસે,
છે ઇંદ્રપૂરિ સમતુલ્ય લિલા અતીશે;
શોભીત તો સરવ આશ્રમ ખૂબ ભાસે,
નીહાળતાં મન તણે સહુ શોક નાસે. ૧
વાસો વસે વરણ ચાર અતી પ્રિતેથી,
સંપી સહુ વરતતા જન સૂરિતેથી;
તે રોગ શોક વળિ ગામ વિષે જરાયે,
સૂખી જનો નગરનાં નજરે લગાયે. ૨
છે આપતું નગરનું અઢીદું અતીશે,
હૂકાન હાર વળિ ખૂબિ ભરેલ દીસે;
વેપાર ખૂબ વધતો વળિ દીન પ્રત્યે,
ચાલે સહુ જન સદા પ્રિતથી સુદૃત્યે. ૩
લોકો વસે નગર માંહિ અપાર સારાં,
વીવેકને વિનયથી સહુ વર્તનારાં;
તેથી ફરી નગર ઉત્તમ ઐ ગણાયે,
શ્રી નીલકંઠ તણિ મેર અતી જણાયે. ૪

એ શાભતી સરસ ત્યાં સરિતા વહે છે,
રંગોળિને ગદુલિ નામ સહુ કહે છે;
તે એ નદી મંદિ સર્થુ અતી મીઠવારી,
તેને ત્રટે નિરખિ આમૃતી હાર ભારી. ૫

ખીજાં તર નગરની પ્રતાં અતિશે,
તેથી કરી નગર જો રમણીક દીશે;
આખાં તણું વન વિશાળ અનૂપ શોભે
નીહાળતાં નયનથી અતી ચીત્ત લોભે. ૬

તોટક છંદ.

અતિ શોભિત ધામ વિચીત્ર ધણું,
મનરંજન શ્રી નિલકંઠ તણું;
અપરીમય છે રચના અતિશે,
રમણીક અનુપમ ધામ દિસે. ૧

કહુ સુંદરતા શુભ દેવળની,
ખહુ કારિગરી અદ્ભૂત બની;
રસનાથિ વખાણ કરું શું અતી,
ખહુ થાકિ રહેમમ તુચ્છ મતી. ૨

ચોપાઈ ત્રીતાળની.

દેવળ પાંસે છે સુંદર બાગ;
શોભા બાગ તણી છે અથાગ. ૧

નીલકંઠ છે બાગનું નામ;
રમ્ય રચના દીસે છે તમામ. ૨

તેનું વરણન કહું છું હું પ્રીતે;
સહુ જન મુણ્જો એક ચિન્તે. ૩

મંદ્રવીજય છંદ.

શોભિત બાગ વિશાળ અતે અતિ;

રમ્ય અનુપમ છે ખુશકારી.

વૃક્ષ તણી રચના અતિ ઊત્તમ;

તે તણિ ખુબિ અતીશય ભારી.

શોક સદ્ દુર જાય અને મન;

ખૂશખને શુભ બાગ નિહાળી.

સાંભળજો સહુ સંજન બાગતુ;

ખ્યાન કહું મન પ્રેમ વધારી.

૧

આમલિ આમ્ર અપાર દિસે વડ;

ગુંદિ તણે તહિ પાર ન આવે.

રાયણુ વૃક્ષ સિતાફળિ સુંદર;

આનંદ તે અતિશે ઊપજાવે.

છે શિમળા અગણીત તંહિ વળિ

લીમડ સાગ અતી દિલ ભાવે.

ને ખજુરી ખરશાણિ અતીશય;

તે ગણતાં મન ભાન ભુલાવે.

૨

સીસમ વાંસ સુમાર નહીં વળિ;

વૃક્ષ ગુવાક તણાં અતિશે છે.

ચંદન વૃક્ષ સુવાસિક જો મન;

રંજન સુંદર બાગ વિષે છે.

પારસ જાંબુ બકામ અને બહુ;

વૃક્ષ બદામ તણાંજ દિસે છે,

શૂભ સતાવળ બાવળ ઘેરડિ;

તે નિરખી મન ખુબ દિસે છે.

૩

ઐમલિ આગર નાગરવેલ અતે;

વળિ નાળિયરી બહુ સારી.

તાડ તાણાં અતિ વક્ષ દિસે શુભ;
કેળ તણી ખુબિ છે બહુ ન્યારી.
ધાવડી ચુમદ આવળિને બહુ;
છે અરણી હરડે કિતકારી.

સાલમ દ્રાક્ષ અને ટિંબરૂં;
જરદાળુ રૂપાર્થ મજાદ હજારી.

૪

અંજીર આંવળ ડોચ છે બહુ;
ને મિઠિ આવળ કાંચકડી છે.

ખાંખર ટોકમ ખેર ભલ્લાંતક.

ખીલિ તમાલ અને તુમડી છે.

જાંબુ નગોડ રતાંજળિ મેંદિ;

દૂધેલિ અને વળિ દાડમડી છે.

સેતુ અનાર અને અરિહી બહુ,

ને શિગડી નરગુંડિ નડી છે.

૫

રાયળ પીપરિ મૂળ અખોડ,

મહાડ સંધેશરિને વરિ આળી.

જોખર ઢીણિ અને સમડી વળિ;

ભાંગરવો ભદ્રાક્ષ કટાળી.

પીંપર વૃક્ષ પતાંગ કુવાર;

હિદાલક કેશર ખૂખ લન્નળિ.

રકત કળી પિલુડી પિસતાં,

બહુ મુંદર વૃક્ષની જાત નીહાળી.

૬

માલીની છંદ.

અગર તગર જૂઠ જાઈ પીરતાં અખોડ;

કમરક ગરમાજો વૃક્ષની જાણ ઝોડ.

૧

કપિલ રૂબક શોભે માલતીને કરેલુ;

અવનસ તજ સેતુ છે બધા સૂખદેલુ.

૨

(૧૦૯)

ચોપાદ ત્રીતાળની.

- અતી સુંદર દેવળ સાર,
તેની શોભા તણા નહીં પાર. ૧
- અલૌકીક રચના સુંખકારી,
ધંદ્ર પુરી સમ આનંદકારી. ૨
- નીલ કંઠજનું એવું ધામ,
લીલા વીચીત્ર દીસે છે તમામ. ૩
- દેવળ પ્રતી લોહા કેરી જાળી,
જૂદા જૂદા નવીન રંગવાળી. ૪
- તેથી દેવળ દીપે વીધેશ,
નહીં ખામી તેમાં લવલેશ. ૫
- રમ્ય પુરજો જાળી ફરતો છે,
પુષ્પવેલી વડે દીપતો છે. ૬
- જાઘ જાઘ ગુલાબ ચંબેલી,
ખીન્નાં સુંદર પુષ્પની વેલી. ૭
- ગુલબાસ સુવાસીક શોભે,
જોધ માલતીને મન લોભે. ૮
- પ્રકુલીત ડમરો બહુ બેંકે,
સુંદર કેળ તણાં વૃક્ષ લેંકે. ૯
- કેતકી શેવતીને કરેણુ,
સૂવાસિક પુષ્પ વલ્લોની લેન. ૧૦
- ગૂલદાવડી બટમોગરા છે,
સુગંધી મય પુષ્પ ઘટા છે. ૧૧
- રૂડા કદંબ વૃક્ષ અપાર,
ચંપો કેવડો અશળોધ દાર. ૧૨

તાડ તણાં અતિ વક્ષ દિસે શુભ;
કેળ તણી ખુબિ છે બહુ ન્યારી.
ધાવડી ચુમદ આવળિને બહુ;
છે અરણી હરડે હિતકારી.
સાલમ દ્રાક્ષ અને ટિંબરૂં;

જરદાળુ રૂખાર્પ મજા હળારી.

૪

અંજીર આંવળ કૌચ છે બહુ;
ને મિઠિ આવળ કાંચકડી છે.

ખાંખર કોકમ ખેર ભદ્રાંતક.

ખીલિ તમાલ અને તુમડી છે.

જાંબુ નગોડ રતાંજળિ મેંદિ;

દૂધેલિ અને વળિ દાડમડી છે.

શેતુ અનાર અને અરિડી બહુ,

ને શિગડી નરગુડિ નડી છે.

૫

રાયળ પીપરિ મૂળ અખોડ,

મહાડ સંધેશરિને વરિ આળી.

જાંખર છીલિ અને સમડી વળિ;

ભાંગરવો ભદ્રાક્ષ કટાળી.

પીંપર વૃક્ષ પતંગ કુવાર;

ઉદાલક કેશર ખૂખ લળળિ.

રકત કળી પિલુડી પિસતાં;

બહુ સુંદર વૃક્ષની જાત નીલાળી.

૬

માલીની છંદ.

અગર તગર જૂઠ જાઈ પીસ્તાં અખોડ;

કમરક ગરમાળો વૃક્ષની જાળ જોડ.

૧

કપિલ રૂબક શોભે માલતીને કરેલુ;

અવનસ તજ સેતુ છે બંધા સૂખદેલુ.

૨

(૧૦૯)

ચૌપાઇ ત્રીતાળની.

- અતી સુંદર દેવળ સાર,
તેની શોભા તણા નહીં પાર. ૧
- અલૌકીક રચના સુખકારી,
ધંદ્ર પુરી સમ આનંદકારી. ૨
- નીલ કંઠજીવું એવું ધામ,
લીલા વીચીત્ર દીસે છે તમામ. ૩
- દેવળ પ્રતી લોહા કેરી જાળી,
જૂદા જૂદા નવીન રંગવાળી. ૪
- તેથી દેવળ દીપે વીધેશ,
નહીં ખામી તેમાં લવલેશ. ૫
- રમ્ય પુરજો જાળી ફરતો છે,
પુષ્પવેલી વડે દીપતો છે. ૬
- જાઘ જાઘ ગુલાબ ચંબેલી,
ખીજાં સુંદર પુષ્પની વેલી. ૭
- ગુલબાસ સુવાસીક શોભે,
જોધ માલતીને મન લોભે. ૮
- પ્રફુલ્લીત ડમરો બહુ જેઠે,
સુંદર કેળ તણાં વૃક્ષ લેઠે. ૯
- કેતકી શેવતીને કરેણ,
સૂવાસિક પુષ્પ વક્ષોની લેન. ૧૦
- ગૂલદાવડી બટમોગરા છે,
સુગંધી મય પુષ્પ ઘટા છે. ૧૧
- રૂડા કદંબ વૃક્ષ અપાર,
ચંપો કેવડો ખુશખોઈ દાર. ૧૨

આસો પાંલવ તુળશીને ખીલી,	
ખીન્નાં પુષ્પ તણી વેલ ખીલી.	૧૩
એલકી વૃક્ષ અનુપમ દીસે,	
દેવળ ફરતી છે શોભા અતીશ.	૧૪

શાદ્દળ વિક્રિડિત.

શોભીતું શુભ દ્વાર દેવળ તણું,	
કારીગરી છે બહુ;	૧
ખામી લેશ દીસે નહીં નીરખતાં,	
ખૂખી રૂઠી છે સહુ;	૨
ચીતારે અતી ચીત્ર પ્રીત કરીને,	
ચીત્રેલ દીસે ઘણાં;	૩
રંગોથી ભરપૂર દીપિત કર્યાં,	
તેમાં ન કાંઈ મળ્યા.	૪

સવૈયા એકત્રીશ.

દેવળ અંદર નૌતમ શોભા,	
તે નીરખતાં મન લલચાય.	
વરણુન કરતાં રસનાથી આ.	
રસના મારી થાકી જાય.	
સુંદર ચીત્રા દેવળમાં છે,	
નવિન નવિન રંગે ચીત્રેલ.	
મનરંજન ધૂમટ નીરખતાં,	
ઊલટે આનંદ કરી રેલ.	૧
વાલસેટ જૂમરને હાંડી,	
દેવળની અંદર પ્રગટાય.	

(૧૧૧)

પ્રકાશ દેવળનો પેખિને,
સુર્ય દેવ પણ થંભી જાય.
ઘાતનાત્મક દેવળની અંદર,
નીલકંઠ માદેવ નીવાસ.
પ્રીત ધરીને દરશન કરતાં,
પ્રાશ્રીત સરવે પામે નાશ.

૨

અહોનીશ ધૃત દીપક થાયે,
સદાશીવજી કેરી પાસ.
જળ હળ જળ હળ જળ હળ શોભે,
દિન મણિ સમ દેવળ ઊજાસ.
સ્કાટીક મણીના સ્તંભ સરીખાં,
દેવળ માંહે સ્તંભ અનુપ.
પ્રકાશ સ્તંભ તણા અતીશે છે,
જયમ ચમકે ગગને વીધૂત.

૩

કનક તણું સુંદર ધંડૂ તે,
દેવળ ઉપર દીપે સાર.
પ્રકાશ ધંડાનો પેખીને,
ચંદ્ર દેવતા હારી જાય.
દેવાલય શોભા મય ભારી,
છે કૈલાસ પુરી સમ કામ.
નીલકંઠ દુષ્પ ભંજન કેરું,
અત્યુત્તમ એવું છે ધામ.

૪

અલ્પ મતી શું ઉચરું વર્ણન,
નીલકંઠ કેરો હું દાસ.
વર્ણન કરવા માટે શબ્દો,
નથી પ્રરતા મારી પાસ.

(૧૧૨)

તોપણ વરણન કરવા માટે,
મન માર અતિશે લલચાય.
નીલકંઠજી તણી કૃપાથી,
મન આશા પરી પૂરણ થાય.

દર સોમવારે દેવાલયમાં,
રૂડી દીપક માળા થાય.
લાલ પીળા લીલા આશમાની,
રંગ તણી હાંડી પ્રગટાય.
જુમ્મર ગોળા વીધેશ દીપે,
ગ્લાસ તણા નવ આવે પાર.
જળ હળ જળે હળ જ્યોત દીપકની,
મન આનંદ અતી કરનાર.

તરેહ તરેહના વાજંત્રોના,
નાદ થકી મન રંજન થાય.
કથા વારતા નીલકંઠની,
પરી પુરણ ત્રેમે વંચાય.
સારંગી શુભ સતાર વાગે.
ગાન ગવૈયા મધુરાં ગાય.
જ્ય જ્ય જ્ય જ્ય શબ્દ થાય છે.
નીલકંઠના દેવળ માંય.

પ્રામણ પાઠ રૂઢીના ભણતા,
દેવાલય અંદર શિવ પાસ.
વેદ વાણિથી સ્તુતી કરતા,
એક ચીત રાખીને ખાસ.
ત્રણ વખતતો એક દીવસમાં,
શીવજી કેરી પૂજા થાય.

(૧૧૩)

ધંટ નગારાં જલર વાગે,
આરતી શંકરની ઉતરાય.

૮

પુષ્પ બિલીની વૃષ્ટી થાયે,
હર હર શિવ થાયે ઊચ્ચાર.
નીલકંઠના દરશન માટે,
લોકો આવે અપરંપાર.
શ્રાવણ માસ વીધે બહુ શોભા,
દેવાલયની અંદર થાય.
આખો માસ દેવાળય અંદર,
શુભ દીપકમાળા પ્રકટાય.

૯

નવિન નવિન શોભા દીન પ્રત્યે,
વધતી વધતી થાયે જોશ.
આનંદ ઊચ્છવ નિશ્ચિન થાયે,
શ્રાવણ માસ વીધે હંમેશ.
શુભ શરણાર્થ નોખત વાગે,
શ્રવણ મુણી મન રંજન થાય.
અગણીત શોભા અવલોકીને,
શોક દુઃખ દુર નાશી જાય.

૧૦

શ્રાવણ વદી અમાશ દીને,
યાત્રા દેવળ પાસ ભરાય.
ગામ તણાંને દૂર દેશનાં,
લોક તણાં બહુ જમાવ થાય.
દુકાન રૂડી દેવળ પ્રતી,
યાત્રાને દીન બહુ મંડાય.
એ શોભાનું વરણન કરતાં,
અદ્ય મતિ મુજ અટકી જાય.

૧૧

તરેહ તરેહની ચીજો કેરી,
 દુકાન અનહદ હારો હાર.
 મેવાને મીઠાઇ તણી શુભ,
 દુકાનનો નવ આવે પાર.
 કોઇ જગાએ રમે ગોડીયા,
 કોઇ જગાએ નાટક થાય.
 કોઇ જગાએ નીલકંઠના,
 પ્રેમ ધરી કીરતન જન ગાય.

૧૨

તે દીવસ શ્રી નીલકંઠની,
 ધન્ય અનુપમ ચડતી સાર.
 રેશમીને સુતરાંજી કેટલી,
 રંગીન સુંદર ચીત્રાકાર.
 તે વખતે શુભ મીઠ પ્રશાદી,
 સર્વ લોક માંહે વેંચાય.
 જય જય જય જય નીલકંઠજી
 એ શુભ વાક્યો જા સંભળાય.

૧૩

એવી આલ્હાદક શોભાતું,
 વરણન કરતાં નાવે પાર.
 હું અલ્પજ્ઞ તણો શ્રી શંભુ,
 સક્ષળ કરો મનનો વીચાર.
 આપ કૃપાથી આરંભ્યું છે,
 આપ તણું પ્રેમે વરણન.
 નીલકંઠ દયા સીંધુ તું
 પુરણ થજો સેવકપર પ્રસન્ન.

૧૪

જીવજીગર સ્વામીજી કરો,
 દેવળ પાસે અનુદિન વાસ

(૧૧૫)

બ્રહ્મ રૂપ એ સ્વામીજી છે.
દરશનથી અધ થાયે નાશ.
છે વીદ્યાન વીવેકી પૂરા,
જીવજીગર સ્વામી સુપાત્ર.
બ્રહ્મચર્ય પાળે છે પ્રીતે,
સદગુણ મય સ્વામી શાક્ષાત.

૧૫

અહોનીશ શ્રી નીલકંઠની,
ભક્તી તણો કરતા ઊચ્ચાર.
આ આશાની દુનીઆ કરો,
કોઇ વીકાર દીસે ન લગાર.
શાસ્ત્ર તણું વીવેચન કરીને,
સહુ જનને કરતાં ઊપદેશ.
ધન્ય ધન્ય જીવજીગર સ્વામી,
નહીં અંગમાં દુરગુણ લેશ.

૧૬

છંદ્રી સરવે ને વશ કીધી,
પ્રકટ એક શંકરમાં ધ્યાન.
મોહ માયા મમતાને ત્યાગી,
નવ દીસે મત્સર અભીમાન.
ધૃતીવંત જીવજીગર સ્વામી,
વીનયવંત દીસે ભરપૂર.
કિર્તી આખા પ્રાંત વિષે છે,
નામ સહુ જનમાં મશહૂર.

૧૭

નહીં ગામની અંદર જાવું,
અહોનીશ દેવળમાં વાસ.
નીલકંઠ પૂજન કરવા,
રાખે મન અતીશે અભીલાશ.

વિધ વિધ રીતે સુંદર પુત્રો,
 ધૂપ દીપ અનુપમ સાર.
 પ્રીત ધરી શ્રી નીલકંઠની,
 સ્તુતી કરે છે વારંવાર.

૧૮

ધન્ય ધન્ય શ્રી લંગળાને,
 પુણ્ય ભાગ્યવત ત્યાંના લોક.
 નીલકંઠના દરશન થાયે,
 નહી કાંઈ જનને મન શોક.
 વરણન ગામ અને દેવળનું,
 પ્રીત ધરી મેં કીધું સાર.
 ભુલ કાંઈ પડે નજરેં તો,
 ક્ષમા કરો સૌ નરને નાર.

૧૯

અંતર લાંપીકા.

કેહેતાં પાર આવે નહીં, હિત ધરી મન માંય,
 સરસ દીસે રચના સહુ, વાણીથી ન વદાય. ૧

વરણન હું અલ્પજ્ઞથી, શી રીતે સૌ થાય,
 જીલ થકી નીલકંઠનો, ગાયો મેં મહીમાય. ૨

ગોહીલવાડ સુપ્રાંતમાં, મન રંજન છે ગામ,
 બહુ સુંદર રળીઆમણું, પ્રાપજ તેવું નામ. ૩

રહ્યા મુળથી હું તહીં, પણ મુખ્યમાં હાલ,
 રહેમ સદાશીવની થકી, જસ ગાયો ધરી બહાલ. ૪

શ્રી ભાવનગરના તખ્તેશ્વર મહાદેવની સ્તુતિ.

રાગ હોરી દોપચંદી.

તખ્તેશ્વર ભય દુખહારી સદાશીવ છો મુખકારી, ટેક.

અખિલ નીરંજન ભય ભીડ ભંજન,

ત્રીગુણાત્મક ત્રીપુરારી;

શીર જટાપર ગંગ ખીરાળે,

ચંદ્ર પ્રકાશીત ભારી;

તેજેમય કાંતી તમારી. — તખ્તેશ્વર૦ ૧

અંગ વીભૂત ગળે રૂઢમાળા,

કંઠ સજ્યા નાગ કાળી;

હાથમાં ચક્ર ત્રીશૂળ ખીરાળે,

વૃષભ તણી અસવારી;

અનુપમ શક્તિ તમારી. તખ્તેશ્વર૦ ૨

ભૈરવ ભૂત પીશાચણ ડાકણ,

સૈન્ય ભયંકર ભારી;

વર્ણન કરવા સમર્થ નથી હું;

અલ્પ મતી પ્રભુ મારી;

વહું મુખ હું શું વિચારી. તખ્તેશ્વર૦ ૩

ભાંગ ધંતુરા તણા ભોગી શંભુ છો,

ભક્ષ્મ અતીશય પ્યારી;

વાધાંખર પીતાંબર સજ્યા,

જય જય જય અસુરારી;

અખિલ જગના તાપ હારી. તખ્તેશ્વર૦ ૪

ડાક અને ડમરૂં શીવ સૈન્યમાં,

વાગે અતી પ્રુશકારી;

શોભાં અનુપમ વરણન કરતાં,

જન્ય મતી મુજ હારી; .
 કૃતી અદભૂત તમારી. તખ્તેશ્વર૦ ૫
 મેહર કરી કૈલાશથી આવ્યા છે,
 ભાવનગર ગંગધારી;
 શોભીત ચાડીકા ધાર અનુપમ,
 બેઠા ત્યાં આસન વાળી;
 નીરાધારના છે આધારી. તખ્તેશ્વર૦ ૬
 અરધાંગે ઉમયાજી ખીરાજે છે,
 દેવી અતીશે દયાળી;
 ગણપતી આપ તણા સુત સંગ છે,
 મુશક તણી અસવારી;
 જોતાં જાઉં હું બલીહારી. તખ્તેશ્વર૦ ૭
 જય જય શંભુ તમે છે ગુણાન્વિત,
 અકળ ગતી છે તમારી;
 મોટા મુનીશ્વર તુજ ગુણ ગણતાં,
 પાર ન પામ્યા વીચારી;
 ગુણો ગણતાં ગયા હારી. તખ્તેશ્વર૦ ૮
 સાષ્ટાંગે અભીવંદન હું કરું,
 માગું કૃપા શીવ તારી;
 દ્રી કરું જોડી કરું વિનતી હું,
 કેશવ કે' લ્યો રવીકારી;
 કરો પૂર્ણ આશ અમારી. તખ્તેશ્વર૦ ૯

સદુપદેશ.

રોળાવૃત.

રે સૌ આર્ય મમ બ્રાત વાત આ અંતર ધારી,
 તજો નીચની પ્રીત રીત લ્યોને અતિ સારી;

કરો સદા સૂસંગ અંગ ઊમંગ ધરીને;
તજો સદા વ્યભિચાર ચાર વીચાર કરીને. ૧

ગ્રહો ન દૂર્ગુણ લેશ દેશનું હીત કરોને,
કદી કરો નવ કલેશ વેશ જૂઠો ન ધરોને;
તજો સદા દુકૃત્ય સત્ય વચન મૂખ ભાષો,
આદરવાં સૂકામ હામ હૈયામાં રાખો. ૨

રો દૂર્જનથી દૂર શૂર ધરી પૂરણ પ્યારા,
હાંશીલા વિરળનો હણો ઝટ તમે દૂધારા;
આણી મનમાં પ્રેમ વહેમની વાતો છોડો,
રાખો નહીં મન ક્રોધ શોધ કરી ગૂણુ જોડો. ૩

મતસરને અભિમાન હાણુ કરનાર અતીશે,
હણુ સર્વ તે લાણુ ખાણુ સંકટની દીસે;
માટે નીશ્ચય તજો સજો સુસંપ મુખદાઇ,
તજો કુસંપ અપાર પ્યાર ધરી મૂળ ભાઇ. ૪

પરનીંદા પરહરો ધરો શ્રવણે શિખ સારી,
તજો વ્યસન દુખકાર ચાર ઊમંગ વધારી;
નાશ કરો અજ્ઞાન માન તો અતિશય મળશે,
થાશે અનુદિન સૂખ દૂઃખ તો સરવે ટળશે. ૫

ચોરી લાંચ જીગાર વાર કરો નહીં તજતાં,
મન જાણો નિરધાર શોક થાયે તે સજતાં;
હણો સદા મમ વીર તિમિર આજસનું આજે,
કરો પ્રયત્ન અગાધ દેશ સૂધારા : કાજે. ૬

થાઓ ઝટ તૈયાર પ્યાર ધરિ પૂરણ મનમાં,
સ્વદેશ હિત લ્યો કરી ધરી હિમ્મત અતિ તનમાં;
દુખદાયક છળભેદ ખેદ લાવો તે કરતાં,
કરો અનીતી છેદ ડરો કુકર્મ આદરતાં. ૭

અહો સદા સન્મતી અતી પ્રેમ ઊર આણી,
ધારા આર્ય મમ ભ્રાત વાત આ મારી માની;
સ્થિતી આપણી અતી હતી આગળ બહુ ચડતી,
પણ આ અવસર વિષે દિસે છે પૂરણ પડતી. ૮

તેનું કારણ યાર જુઓને સદા તપાશી,
હીમ્મત તજીને છેક બન્યા હો કેમ ઉદાશી;
કન્યા વીક્રય ચાલ હાલ અતીશે દીસે,
કુર્સપ ઠારોઠાર પડે છે નજર અતીશે. ૯

નવ સૂનીતી લેશ દેશ પૂરણ દીસે છે,
થાયે ચડતી કેમ વહેમ હૃદય વીધે છે;
ક્રોધ લોભ અભિમાન ભાન ભૂલાવે ભાઈ,
નહિ પાસે સદ્ગુણ હાણ થાયે ચતુરાઈ. ૧૦

મનન કરો મમ ભાઈ થાય દુષ્ણ દૂર્ગુણમાંથી
નવ સદ્વિદ્યા નામ કામ સરે કહો ક્યાંથી;
નહીં વિવેક વિચાર જરા પણ નિજ છાતીમાં.
તેથી પાછળ રહ્યા અરે આપણ ખ્યાતીમાં. ૧૧

સ્વતંત્રતાને તજી સજી પરતંત્રતા બંધુ,
શરજરા નવ પાસ નાશ થયું સૂષ્ણ સંધુ;
દૂર્ગુણ છે ભરપૂર નૂર ગયું સૌ નાશી,
તેને લીધે આજ આપણી થાયે હાંશી. ૧૨

છોડી દધ સ્વધર્મ કર્મ કરો અતિ માઠાં,
તેથી પામો દૂષ્ણ સૂષ્ણ સરવે દુર નાઠાં;
સૂઝિદમ નવ ગમે ભમે મન ભુંડું કરવા,
શો માંડયો ઉતપાત દેશતાળું હીત હરવા.
નીર્ખા દેશની સ્થિતિ અતીશય થાય બળાપો,
માટે વહાલા વીર સદા દુધારા કાપો; ૧૩

ભીડો ઝટ મમ-વીર ઉંધ તો હવે ઉડાડો,
તજો હોય દૂમતી સઘ અવગૂણુ હઠાડો.

૧૪

ચેતો જ્યમ ચેતાય થાય દેશની ચડતી,
નહિ તો આના થકી નકિક થાશે બહુ પડતી;
છે દૂર્ગુણ અપાર હાર પામું હું ગણતાં,
ખેઠા છો બની સુસ્ત કેમ નથી જલ્દી હણતા.

૧૫

કહું છું વારંવાર ચાર ધરિ પ્યાર વિચારો,
કરો કાંઈ ઉપાય થાય ચડતીનો વારો:
આણી મનમાં પ્રીત ચીત રાખો શુભ કામે,
સંપૂરણ સુખ થાય સઘ સંકટ સૌ વામે.

૧૬

ભ્રાત ખૂબ પ્રખ્યત દેશ આપણો થાશે,
કરો સદા કર્તવ્ય અતીશે માન પમાશે;
દૂબુદ્ધિ ઝટ હણો ભણો સૂચીધા પ્યારા,
નેથી જગમાં પૂર્ણ ગૂણ સૌ ગાય તમારા.

૧૭

દ્વીજો પ્રતી બે બોલ.

મનહરછંદ.

કુધારા અનેક છેક હૃદયી વીરોષ દેખું,
પાર નહીં પામું ગણતાં હું થાકી જાઉં છું;
પરંતુ તે કહેવાને માફ મન જોશ કરે,
જ્ઞાતિ તણા હીત માટે કે'વા ચીત આહું છું.
માંહોમાંહે કુસંપ અપાર જોરથી પેઠા છે,
કુસંપથી ક્લેશ અતી જ્યાં ત્યાં હું નીહાળું છું;
ક્લેશથી ન લેશ સુખી દુખમાં હુબેલા એવા,
જ્ઞાતિ બંધુને નીહાળી દીલગીર થાઉં છું.

૧

હરીગીત છંદ.

મસ મગ્ન થઈ મસ્તી કરે ટાળે મળી દ્વિજ મંડળી,
 ઇર્ષા તણી વાતો કરે ખુશી થાય પરનીંદા કરી;
 કૃવાકય મુખથી ઓચરે સુવાકય મુખ વદતા નથી,
 ધીકકાર એવા દ્વિજને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૧

નહીં લેશ સંપ કુસંપ અતીશે તે થકી દુખી થાય છે,
 સુખમાં નહીં નજરે પડે અતી કલેશમય દેખાય છે;
 કલેશે અતી કષ્ટીત દીસે ક્ષણ માત્ર પણ નવ સુખ રતી,
 ધીકકાર એવા દ્વિજને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૨

વીઘા વીસારી વાત જરીની નહારી આદરે,
 વદતાં નહારી વાત મૂરખ શર્મ લેશ નહીં ધરે;
 અપશબ્દ મુખમાંથી ઝરે સૂશબ્દ વપરાતા નથી,
 ધીકકાર એવા દ્વિજને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૩

માતા પીતા કે ભાઈ ભાંડુ કટુખી જે પોતા તણા,
 તે સાથ કરતાં વાતમાં અપશબ્દ બોલે છે ઘણા;
 સમજે નહીં એ મૂર્ખ જન અપશબ્દમાં દુખ છે અતી,
 ધીકકાર એવા દ્વિજને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૪

સૂધર્મને ત્યાગી અને કૂધર્મ અતીશય આદર્યો,
 રે જ્ઞાતિબંધુ બિદીચ્ય જન વીચાર મનમાં નહીં કર્યો;
 કુધર્મ કરતાં દુષ્ટ જન કયમ ઇશથી ડરતા નથી,
 ધીકકાર એવા દ્વિજને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૫

આજસરૂપી તીમીર થકી ગોથાં અતીશય ખાય છે,
 સુજ્ઞાન પાશે નવ મળે તેથી અતી ભટકાય છે;
 સુજ્ઞાન વીણુ નહીં માન પામે માન વીણુ કષ્ટીત અતી,
 ધીકકાર એવા દ્વિજને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૬

સુજ્ઞાન વીણુ અપકીર્તિ નિશીવાસર અતી ફેલાય છે,
 સદકીર્તિ જે સુખમય સદા તે દુર નાશી જાય છે;

બિદમ સરસ સૂઝે નહીં કરવી ગમે ભીક્ષાવૃત્તી,
ધીકકાર એવા દિવને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૭

બિદમ કર્યા વીણ આળસે નીરધનપણું અતી પામશે,
નીર્ધનપણાંથી સૂખ નાશી કષ્ટ અતીશય જામશે;
પુત્રી તણાં કરી લગ્ન વસુ લે સામટા ઉમંગથી,
ધીકકાર એવા દિવને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૮

કે દુષ્ટ તો સ્વસૂતા કદાપી થાય વર્ષ અઢારની,
પણ મોકલે નહીં સાસરે એ રીત દુષ્પ્રમય છે ઘણી;
એ દુષ્ટ જનની વીશ્વપતી કરશે અતી ખુરી ગતી,
ધીકકાર એવા દિવને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૯

ખીજા તણું સાઈં થતું દેખી અતી ઇર્ષ્યા કરે,
કરવા ખુર ખીજા તણું ઇચ્છા અતી મનમાં ધરે;
મીઠ્યા કરે અભીમાન જન નાદાન અજ્ઞાની અતી,
ધીકકાર એવા દિવને જે લાજ મન ધરતા નથી. ૧૦

મેં અલ્પ કુરિતી વર્ણવી પણ છે ખીજા ફરીત ઘણી,
સન્મતી થઈ મમ જ્ઞાતી બંધુ સઘ નાખો તે હાણી;
સદકીર્તી પૂરણ પામવા સૂકર્મ કરજો હોંશથી,
જેથી કરી મમ જ્ઞાતિ બંધુ થાય સ્થિતી ચડતી અતી. ૧૧

હીમ્મત થઈ હીત જ્ઞાતિ જનનું પ્રીતથી કરવા પ્રેરે,
આળસ તણ પ્રભૂને ભણ સૂરીતનો સંપ્રક કરે;
સૂરીતથી સુખ શાન્તી થાશે સર્વદા જગમાં અતી,
જેથી કરી મમ જ્ઞાતિ બંધુ થાય સ્થિતી ચડતી અતી. ૧૨

ઓશદ્ધ કડવાં પાય માતા રોગ નાશ પમાડવા,
ત્યમ મેં કદુ શબ્દો કયા છે દુષ્ટ રીત ઘટાડવા;
તેથી કરી મમ જ્ઞાતિ બંધુ રીસ મન ધરતાં નહીં,
શુભ કર્મ કરવા સંપ્રેરે સન્મતી અતી મનમાં પ્રેમી. ૧૩

ઐહીચ્ય ક્ષીજની ચડતી સ્થિતી થવા માટે.

ધન્વર સ્તુતિ.

શાર્દુલ વિક્રિડિત.

વીશ્વા ધીશ અગાધ છે તુજકળા પ્રંહાંડ કેરા પતી,
છોતુ અંતર ચામી હે જગપિતા શોભીત તારી કેતી;
સૃષ્ટીના સજનાર હે પ્રભુ તમે સ્તૂતી ઊરેં આ ધરો,
થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃષ્ટી કૃપાની કરો. ૧

વીધાતા સુખ સીંધુ સંકટ હરા ત્રાતા દયાળુ તમે,
શાંતી દાયક વિઘ્ન નાશક વીલુ સૂણો સ્તુતી આસમે;
દેવા દ્વી કર જોડી હું નમું તને આધાર તારો ખરો,
થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃષ્ટી કૃપાની કરો. ૨

છે ઊદીચ તણી અતી ખુરિ દશા વેડે અતી આપદા,
કૃધારા અગણીત છે અરરરે તેથી દુખી છે સદા;
માટે ધન્વર મેર ઐ કરિ અને સંકટ સર્વે હરો,
થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃષ્ટી કૃપાની કરો. ૩

ત્યાગીને સદગૂણ ઊદીચ પ્રેરે દૂર્ગુણ લીધા અતી,
તેથી સન્મતિ નાશિને દુર ગઈ પામ્યા બહુ દુર્મતી;
તે માટે જગનાથ હું મુખ વહું પ્રીતે તમે સાંભળો,
થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃષ્ટી કૃપાની કરો. ૪

કૃસંધે કરી કેર સૌ સુખ હણ્યાં માઠી દશા ઐ થઇ,
ઘર્ષા ને અભિમાનથી અનુદીને સૂનીતી ચાલી ગઇ;
એવા દુષ્ટ વીકાર જે અતીશયે તેને નીકંદન કરો,
થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃષ્ટી કૃપાની કરો. ૫

ગુણાન્વીત ઇલાપતી અધહરા અજ્ઞાન વીદાર તુ,
વારંવાર પ્રણામ હું પ્રભુ કરું હોંશેથી સ્વીકાર તું;
અપાંને મમ જ્ઞાતિને નિશદીને સૂશાન્તિ કેરો ઝરો,
થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃષ્ટી કૃપાની કરો. ૬

સુવિદ્યા સદ્ગુણ ઔદિય ગ્રહે એવી મતી આપ તું,
 શોકે સર્વ વીદારીને વીલુ સદા રટી વીશે રાખ તું;
 પ્યારા પ્રાણપતી પ્રભુ તમ વિના બીજે નથી આશરો,
 થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃદ્ધી કૃપાની કરો. ૭
 કન્યા વીક્રય ચાલ હાલ સમયે ઊદીચ માંહે બહુ,
 વાળ્યો ડાઠ વિશેષ બાળલગ્ને સુખો હણ્યાં છે સહુ;
 એવા દુષ્ટ રિવાજને જગપીતા આણી દયાને હરો,
 થાવાને ચડતી સ્થિતી ઊદીચની વૃદ્ધી કૃપાનીકરો. ૮

(રાગ વણ્ણરત્નો.)

વાત કહું અતી હીતની બંધુ મારારે;
 અતી હર્ષ ધરી મનસાથ ગ્રહો ગુણ સારારે, ૧
 સોખતતો દુરીજન તણી બંધુ મારારે;
 તતખે વતજો પ્રીય જ્ઞાત ગ્રહો ગુણ સારારે. ૨
 સાચું મુખે વદજો સદા બંધુ મારારે;
 જીઠ વચન વદો ન લગાર ગ્રહો ગુણ સારારે. ૩
 સત્ય વીશે સુખ છે ઘણાં બંધુ મારારે;
 સત્યથી વધશે વહેવાર ગ્રહો ગુણ સારારે. ૪
 હોંશે વીનય ધરજો તમે બંધુ મારારે,
 મજે વીનયથી વીશ્વમાં માન ગ્રહો ગુણ સારારે ૫
 આળસથી અળગા પ્રેરો બંધુ મારારે;
 તજો મત્સરને અભીમાન ગ્રહો ગુણ સારારે. ૬
 ખુબ દીલમાં દયા ધરી બંધુ મારારે;
 કરજો પરમારથ કામ ગ્રહો ગુણ સારારે. ૭
 રીજો પ્રભુ પરમાર્થથી બંધુ મારારે;
 રાખે સુખી સદા સહુ કામ ગ્રહો ગુણ સારારે ૮
 પરનીંદા કરવી નહીં બંધુ મારારે;
 કરવા નહીં દુષ્ટ વીચાર ગ્રહો ગુણ સારારે. ૯

- હામ ધરી કુમતી તન્ને ખંધુ મારારે;
લહો સુમતિ સદા સુખકાર ગ્રહો ગુણુ સારારે. ૧૦
- સુનીતીથી સુયશ મળે ખંધુ મારારે;
કુનીતી અતીશે દુખકાર ગ્રહો ગુણુ સારારે. ૧૧
- લાંચ લુચ્યાઇ તન્ને તમે ખંધુ મારારે;
તન્ને ચાડી ચોરી વ્યભીચાર ગ્રહો ગુણુ સારારે ૧૨
- હોંશ ધરી પ્રભુને લન્ને ખંધુ મારારે;
જેથી અંતે થશે બિદ્ધાર ગ્રહો ગુણુ સારારે. ૧૩
- પાપ પ્રપંચને પરહરો ખંધુ મારારે;
જેથી બિતરશે ભવપાર ગ્રહો ગુણુ સારારે. ૧૪

કવિ વિષે.

મનહર

- કપોત કીરના પીંછા ધાલી વેશ ધારી ફરે,
પણુ વાણી વદવાથી કપોત જણાય છે. ૧
- કાગ હંસ તણી ચાલ ચાલવા બિમેદ રાખે,
હંસતો થવાય નહીં ગમાર ગણાય છે. ૨
- સદ વીદ્યા ભણ્યા વીના વીધવાન માંહે ગણાવા
ડોલ કરે પરંતુ તે મુરખ મનાય છે. ૩
- કવીતા ન આવડે ત્યાં કવી પદધરે પોતે,
એવા કવીરાજ વીશ્વમાં કોટી જણાય છે. ૪

ધંદ્રવીજ્યછંદ

- હંસની ચાલ સમાનનિ ચાલ
થવા બગ ખુબ પ્રયત્ન કરે છે. ૧
- તો પણ હંસનિ ચાલ ન થાય,
પરંતુ સ્વચાલ ગુમાર ભુલે છે. ૨
- મોર તણું પીછ વાયસ ધાલી,
થવા મન મોર બિમંગ ધરે છે, ૩

(૧૨૭)

કોડ ડોપાય કરે પણ વાયમને,
સહુ વાણિ થકી પરખે છે.

૪

પતી વીયોગી સ્ત્રીનો વીલાપ.

પદ.

(પાણીડાં કેમ કરી જાડાં મને મારી કાંકરી કાન;)

એ રાહ.

સખિ કંથ તણ ગયા મને મારી પ્રેમ કટાર —ટેક.

કંથ વીયોગે એન પડે નહીં,

દેહમાં દુખ અપાર—સખી.

૧

ખાવું ગમે નહીં પીવું ગમે નહીં,

ગમે નહીં શ્રાણુગાર—સખી.

૨

શયન ન ગમે સ્વામિ વીયોગે,

નયન આંસુનિ ધાર.—સખી.

૩

સુંદર ભૂવન આતિ પરંતુ,

શ્યામ વીના સુનકાર—સખી

૪

રમ્ય પદંગ મુરંગીત મનહર,

પીયુ વીના દુખકાર.—સખી.

૫

શ્યામ વીયોગે ઘેલી બની હુ,

અંગ ન ભાન લગાર.—સખી૦

૬

નાથ વીના ગમે લેશ ન મુજને,

શુન્ય દીસે સંસાર.—સખી૦

૭

અંગ અનંગ અતિશય વ્યાપે,

પીડા કરે જે સુમાર.—સખી૦

૮

જળ વીના મીન અતીશેં ત્રસે,

ત્યમ હું તલખું આ વાર.—સખી૦

૯

દેહ વિષે દાવાનળ પ્રગટયો, શાન્તિ ન ઝોંઝ કરનાર—સખી૦	૧૦
રેન અંધારી ખુબ ભયંકર, વીજળી કરે ચમકાર.—સખી૦	૧૧
તમરાનો સ્વર શ્રવણ મુણિને, ગોક વધે હૃદ પાર.—સખી૦	૧૨
કાંકિલનો સ્વર કંથ વીયોગે, પરમ પીડ કરનાર.—સખી૦	૧૩
દોલ નંગારાં મૃદંગ વાગે, રમ્ય સારંગી સતાર—સખી૦	૧૪
વાજ્ર નાદો કંથ વીયોગે, દુખદ તીક્ષ્ણ ધાર.—સખી૦	૧૫
કયમ કરે કયાં જાણે હવે હું, સ્વામી વીયોગણી નાર.—સખી૦	૧૬
નાના વીધના વૈભવ સરવે, પતિ વીના અંગાર.—સખી૦	૧૭
જેખનવંતી હું નારિ જીલીલી, પીયુ વીન દુખ અપાર.—સખી૦	૧૮
વીયોગ દુખ મમ હૃદય ભેદે, નહીં કરાય ઊચ્ચાર—સખી૦	૧૯
વીશ્વપતીને વીનય ધરીને, નમન કરે હું આવાર—સખી૦	૨૦
કેશવના સ્વામી હે પ્રભુ પ્યારા, મેળવ જટ ભરથાર—સખી૦	૨૧

મનહર.

કહું મમ દુખ વાણી કંથ વીના હું હેરાની,
વાત વીહ વેદનાની વદું રસનાથી હું. ૧

ગમે ન મને લગાર દુખ તેથી બેસુમાર,
સ્વામી વીના શુભ પ્યાર પામું અરે ક્યાંથી હું. ૨

વીહું દુખે મન બળે તેથી દેહ અતી ગળે,
વ્યાધી અંગેથી ન ટળે ઝુરું એ પીડાથી હું. ૩

અરરર દુખ મોટું સ્વામી વીન સુખ જોડું,
અંતીશય દુખી સખી કામ વેદનાથી હું. ૪

ખાવું પીવું નહીં ગમે મન ઊદાશીમાં ભમે,
મદન કાયાને દમે સહન ન થાયરે. ૫

સહન હું કેમ કરું શોકથી હૃદય ભર્યું,
કંથ વીના ઘેલી પ્રેરું કરું શો ઉપાયરે. ૬

દીલગીરી આઠે ભામ સૂજે નહીં ધર કામ,
પામું ન ક્યાં હું વીરામ મન અકળાયરે. ૭

દુખી દીલ સદા મારું સ્વામી વીના સૌ નકારું,
સુખ સહુ ધુળ ધારું એન ન જરાયરે. ૮

પ્રેરું શોકમાં નીદાન ભુલી અંગ કેરું ભાન,
શુભી નાદ ગાન તાન હૃદય વીંધાય છે. ૯

ગમે નહીં શુભ હાશ અને વળી સુવીલાસ,
શોકનો સદા આભાસ દ્રષ્ટીએ દેખાય છે. ૧૦

ખીલેલી જીવાની મારી પીયુ વીનાની નકારી,
અનંગની પીડા ભારી અંગમાં ફેલાય છે. ૧૧

અંગ માંહે અતી તાપ વેદના કરે અમાપ,
જાણે ડશો હોય સાપ એવી પીડા થાય છે. ૧૨

દેહ વિષે દાવાનળ પ્રગટયો, શાન્તિ ન કોઈ કરનાર—સખી૦	૧૦
રેન અંધારી ખુબ ભયંકર, વીજળી કરે ચમકાર.—સખી૦	૧૧
તમરાનો સ્વર શ્રવણ સુણિને, રોક વધે હૃદ પાર.—સખી૦	૧૨
કાંકિલનો સ્વર કંથ વીયોગે, પરમ પીડ કરનાર.—સખી૦	૧૩
ઢોલ નગારાં મૃદંગ વાગે, રમ્ય સારંગી સતાર—સખી૦	૧૪
વાજ્ર નાદો કંથ વીયોગે, દુખદ તીક્ષ્ણ ધાર.—સખી૦	૧૫
કયમ કરે કયાં જાણે હવે હું, સ્વામી વીયોગણી નાર.—સખી૦	૧૬
નાના વીધના વૈભવ સરવે, પતિ વીના અંગાર.—સખી૦	૧૭
જેખનવંતી હું નારિ છપીલી, પીયુ વીન દુખ અપાર.—સખી૦	૧૮
વીયોગ દુખ મમ હૃદય ભેદે, નહીં કરાય ઊચ્ચાર—સખી૦	૧૯
વીશ્વપતીને વીનય ધરીને, નમન કરું હું આવાર—સખી૦	૨૦
કેશવનાં સ્વામી હે પ્રભુ પ્યારા, મેળવ જટ ભરથાર—સખી૦	૨૧

મનહર.

કહું મમ દુખ વાણી કંથ વીના હું હેરાની,
વાત વીહ વેદનાની વદું રસનાથી હું. ૧

ગમે ન મને લગાર દુખ તેથી જેસુમાર,
સ્વામી વીના શુભ પ્યાર પામું અરે ક્યાંથી હું. ૨

વીહું દુખે મન બળે તેથી દેહ અતી ગળે,
વ્યાધી અંગેથી ન ટળે ઝુરું એ પીડાથી હું. ૩

અરરર દુખ મોટું સ્વામી વીન સુખ જોડું,
અંતીશય દુખી સખી કામ વેદનાથી હું. ૪

ખાવું પીવું નહીં ગમે મન બિદાશીમાં ભમે,
મદન કાયાને દમે સહન ન થાયરે. ૫

સહન હું કેમ કરું શોકથી હૃદય ભર્યું,
કંથ વીના ઘેલી ૫૩ં કરું શો ઉપાયરે. ૬

દીલગીરી આઠે જામ સૂજે નહીં ધર કામ,
પામું ન ક્યાં હું પ્રીરામ મન અકળાયરે. ૭

દુખી દીલ સદા મારું સ્વામી વીના સૌ નકારું,
સુખ સહુ ધુળ ધારું એન ન જરાયરે. ૮

૫૩ં શોકમાં નીદાન ભુલી અંગ કેરું ભાન,
શુભી નાદ ગાન તાન હૃદય વીંધાય છે. ૯

ગમે નહીં શુભ હાશ અને વળી સુવીલાસ,
શોકનો સદા આભાસ દ્રષ્ટીએ દેખાય છે. ૧૦

ખીલેલી જુવાની મારી પીયુ વીનાની નકારી,
અનંગની પીડા ભારી અંગમાં ફેલાય છે. ૧૧

અંગ માંહે અતી તાપ વેદના કરે અમાપ,
જાણે ડર્યો હોય સાપ એવી પીડા પાય છે. ૧૨

મીત્રના કાગળનો જવાબ.

મનહર.

પ્યાર ધરી પ્રીતી મય પત્ર મીત્ર લખ્યો તમે,
વાંચી વાંચી વાંચી મન માંહે અતી રાજ થાકીં છું;
એવી રીતે અહોનીશ પ્રેમ થકી પત્ર લખી,
શાન્ત કરો મન માફં એમ ચીત્ત ચાહું છું;
મીત્ર તમારા વીયોગે મનમાં ઊદારી ધણો,
પણ ધીર રાખી હું તે શોકને સમાવું છું;
મન થાય આપ પાસે દોડી આવવાને માફં,
પણ દુર પંથ તેથી હીમ્મત હઠાવું છું. ૧
મન માફ આપ પાસે નિશદીન દોડી આવે,
આપ તણી મીત્રતાઈ અતી હું સભાઈ છું;
જ્યારે હું કઈં વીચાર પ્રીતી વિષે ધરી પ્યાર,
વીયોગથી દુખી ધણો મનમાં મુઝાકી છું;
પ્યારા મીત્ર પ્રેમ તારો પરીતાપ ટાળનારો,
પ્રેમોમય પત્ર એવો વાંચી મન ઠાઈં છું;
મોઢે પ્યાર લખી પત્ર મીત્ર મન શાન્ત રાખો,
વીયોગથી ખુરી રીતે દિવસ ગુજાઈ છું. ૨

મનહર

છે બેહદ ખુશી કાર પત્ર પ્રીતી મય સાર,
લખ્યો તેં ધરીને પ્યાર અતી સુખકાર છે;
વાંચ્યો મેં અતી ઊમંગે બેશીને સુ મીત્ર સંગે,
હર્ષ વ્યાખ્યો અંગે અંગે શોક હરનાર છે. ૧
અહો નીશ પ્રીતે વાંચુ ધડીન વીસારી મુકે,
એક પળન વાંચુ તો શોક બે સુમાર છે;
વઢે કેશવજી એમ પ્યારા મીત્ર પ્રીતી આણી,
પત્ર લખીશો કહર મારોએ ઊચ્યાર છે. ૨

સુગ્રામ્ય રચેલ તારાં પ્રેમ ઉપજાવનારાં,
 વાંચવાથી દુખ મારાં દુર નાશી જાય છે;
 પ્રેમી પ્યારા મીત્ર મારા મનોહર બોલતારા,
 પત્ર માલ ખેલ સારા મધુરા જણાય છે. ૩
 રસીક કવિતા તેં તો બનાવી છંદાઘ બંધ,
 ખરેખરી તેમાં પ્રેમ ખુબી પથરાઈ છે;
 પ્યારામીત્ર તારી પ્રીતી રીતી અતી યાદ આવે,
 કદીપણ ભુલું નહીં મનમાં રટાય છે. ૪

શાર્દૂલ વિક્રિડિત.

પ્યારા પત્ર પ્રીતીનીધી તુજતણા,
 વાંચ્યો અતી હર્ષથી;
 રાજીહું મનમાં થયો દુરગઢ,
 શોકાગ્નિ તો અંગથી. ૧
 એવી રીત હમેશ પત્ર લખીને,
 શાન્તિ સદા આપજે;
 પ્યારા મીત્ર પ્રીતી ધરી ઊરવીધે,
 વીયોગ વીદારજે. ૨

કપટી મીત્ર વિષે.

મનહર.

કુડીઆ ને મીત્ર હોયે કુડમન માંહે રાખે,
 જીહું બતાવે છે ડોળ પાપ પેટમાં અતી;
 મીહું મીહું બોલે અતી મીત્રાર્થ દેખાડે પોતે,
 મન તણી સાચી વાત કહે નહીં પ્રીતથી. ૧
 કહે ભાયખાલે જાણુ નીકલે મોટે કુલાખે,
 કુલાખે જાણાનું કહી આવે મજગામથી;
 કેવી મીત્રાઈની રીત વીચાર કરો ખચીત,
 ફરો થઈ ભયભીત એવા મીત્ર સંગથી; ૨

ધર્મર સ્તુતિ.

મહાર.

(પ્રમળ દળ સમ આન વાદળ) એ તર્જ

અકળ સકળ અપાર પસરી,

પરમ સુખકર છે કતી;

ગહન ગતિ અતિશય વિભુની,

અમતકતી અતી શોભતી.

અકળ૦ ૧

અતુલ બળ જગપતી દયા કરી,

સાય થા તું વીશ્વંભરા;

ભર હૃદય સદગૂણ મારા,

શુદ્ધ કર પ્રભુ તું મતી.

અકળ૦ ૨

સકળ સ્થળ સુખકર કપાધન

રથી રાખ અહોનિશે;

વિનતિ સુણી કરતાર પ્રીતે,

રાખ સદય તું નીવૃતી.

અકળ૦ ૩

અખિલ સ્થળ અનુપમ લિલામય,

રમ્ય શોભીત છે બહુ;

પ્રમળ બળ કળ છે અગોચર,

શ્રેષ્ઠ અતિ જગના પતી.

અકળ૦ ૪

જગતપતી અનુદિન તું કર મમ,

શ્રેષ્ઠ મતિ સુખ સાગરા;

વિનતિ કેશવજી તણી આ,

કરિ કૃપા પ્રભુ દે ધૃતી.

અકળ૦ ૫

(નાથ કેસે ગજકો બંધ છુડાવ્યા.) એ રાહ.

જગતપતી, તારી કતી, સૂખકારી;

શક્તી અદભૂત છે પ્રભૂ ભારી. જગતપતી૦ ટેક.

વિશ્વનિયંતા પ્રભુ બળવંતા છે,
 તારિ લીલા ખૂશકારી;
 છે સુખદાયક કષ્ટ વિનાશક,
 વિશ્વપતી અધધારી. જગતપતી૦ ૧

વિશ્વવિદાસી અખિલ નિવાસી,
 કૃપાગ્નિધ તમે દુઃખધારી;
 લક્ષ્મીપતી મતી શુદ્ધ તું દાયક,
 જય જય જય અસૂરાસી. જગતપતી૦ ૨

સદગૂણ દાયક ત્રિલુપ્ત પાળક,
 ટાળક દુખ ગિરીધારી;
 અખિલ નીરંજન ભય ભીડ ભંજન,
 અકળ કળા પ્રભુ તારી. જગતપતી૦ ૩

પ્રેમ ધરી ગૂણ ગાઉં નીરંતર,
 નિરમળ કર મતિ મારી;
 કેશવ દ્વિર જોડી કહે પ્રભુ,
 સાચ થા કષ્ટ વિદારી. જગતપતી૦ ૪

(શીદ કલપાવો છો સત્તાવો) એ રાહ
 પ્રભુ મારી, વિનતી સિવકારી, દયા ઉરધારી,
 ગીરીવર ધારી દયા કરનાર. ટેક.

જગન્નાતા, સુખદાતા, પિતુમાતા તું પ્રભુ,
 શાન્તી અતી ધરનાર;
 છે દુખધારી, અનુપમ તારી,
 કૃતી સુખકારી અપાર. પ્રભુ૦ ૧

મુજ તનમાં, મુજ મનના ચિતવનમાં,
 નિશદીન ભક્તિ તમારી ઊચ્ચાર;

- છો ક્ષેશહારી, ગુણાવીશ તારી,
અનુપમ શક્તી અપાર. પ્રભુ ૨
- અંતરયામી, નહીં કાંઈ ખામી,
બદ્ધનામી છો સુખકાર;
છો પ્રાણ પ્યારા અનુપ તમારા,
ગુણો બહુ સારા શ્રીકાર. પ્રભુ ૩
- વિશ્વ વિલાશી અનુપમ ખાશી,
પ્રકાશી કૃતી બેસુમાર;
નિશદીન થઈ લીન જ્યમ જળને મીન,
ત્યમ હું જપું કરતાર. પ્રભુ ૪
- છો નીરાકાર નિરાધારના છો આધાર,
અવીચળ સાર;
ગુણકારી છો શ્રી મુરારી અવિકારી
આનંદ બહુ કરનાર. પ્રભુ ૫
- આનંદકંદ હરો દુખ દૃંદ,
કરું મતી મંદ પુકાર;
કેશવજી અતી શુદ્ધ કરી મતી,
વિનતી કરે તું સ્વિકાર. પ્રભુ ૬

ભૈરવી.

(કોઈ રખડી મરજી ક્યા જાને) એ રાહ.

- જગદીશ્વર તું અંતરયામી,
અનહદ શક્તી તારી જામી;
છો વિશ્વનીયંતા બહુ નામી,
સુખ આપેને દુઃખને વામી. જગદીશ્વર ૧
- છો જ્ઞાન અને સદ્ગુણ દાતા,
પરમેશ્વર તું પ્રિય પીતુ માતા;

છે દીનદયાળુ તું બ્રાતા,
 અવનીપતિ ઇશ્વર વિખ્યાતા;
 ગુણ ગાઢ અહોનીશ હે સ્વામી,
 નહીં આપ વિષે જરીયે ખામી. જગદીશ્વર૦ ૨

છે ગહન ગતી કતી રમ્ય અતી,
 મુખદાયક નિશ્ચિત વિશ્વપતી;
 દુમતી હણી ને પ્રમુ પ્રેમ ધરી,
 મતિ સારિ તું આપ કરું વિનતી;

વીજેશ્વર તું બહુ ગુણગામી,
 વંદન કરું શેવક શીશ નામી. જગદીશ્વર૦ ૩
 કરુણામિત્ર વીલૂ દુઃખના હરતા,
 કરતા મુખના જનના ભરતા;
 ભરતા પશુ પક્ષી તણા કરતા,
 મનમેલ હણી સદગુણ ધરતા;
 કરે અભિવંદન જન વીથામી,
 કેશવ આનંદ ઊરે પામી. જગદીશ્વર૦ ૪

(સનનન સોહે સાવરીયા શ્યામ) એ રાહ.

સકલ સ્થલે તારી સિદ્ધા છે શ્યામ
 જોઈ જોઈ અતીશે ખુશિ પ્રભુ થાજી. સકળ૦ ૧
 વીશ્વના પતી અતી શુભ મતી દાયક,
 શકતી છે તારી શોભિતી શ્રી રામ;
 કતી અતીશે અદ્ભુત મુખ મય છે,
 પ્રેમે નીહાણી હૃદય આરામ. સકળ૦ ૧
 સાલક છોરે વિભુ અહો નિશે તું,
 રસનાથી ગાઝી સદાયે ગુણ ગ્રામ;
 થાઓ સહાયે મારી વીનતી મુણીને,
 આપો તમારું કેશવ મુખ નામ. સકળ૦ ૨

ભૈરવી.

પ્રભુ તારી ગતી બહુ ન્યારી,		
વરણવતાં જઈ હું હારી.	પ્રભુ	૧
સૃષ્ટી કરી ઊત્પત્તિ તેં કૃપાધન,		
રમ્ય લીલા તેં પસારી.	પ્રભુ	૨
અનહદ શક્તિ મતી છે સુખદાયક,		
વીઘ સહુ હણનારી.	પ્રભુ	૩
વીશ્વનીયંતા પ્રભુ બળવંતારે,		
જય જય જય અસુરારી.	પ્રભુ	૪
અકળ કળા અવનીતળ પસરી,		
અમતકતી સુખકારી.	પ્રભુ	૫
આનંદદાયક કષ્ટ વીનાશક,		
કલેશ તું નાંખ વીધારી.	પ્રભુ	૬
પ્રેમ ધરી કરે હું અભિવંદન,		
અરજ કરે અવધારી.	પ્રભુ	૭
નિશિવાસર ગુણ ગાઉં મુખેથી,		
કેશવ મતી દે સુધારી.	પ્રભુ	૮

દ્વિતીયકર કૃત. (લાલ શાલ જોડી જર તારી) એ તર્જ.

વીશ્વનાથ શક્તી અતિ તારી,		
પાર પામશે નહીં કોઈ;		
ગાયન તારી સદ્ગીર્તાનું,		
હોંશથી વહું આજસં ખોઈ.	વિશ્વનાથ	૧
ધ્યાન ધરીને તોરે પ્રીતે;		
સંચરે શુભ મારગ જોઈ,		
થાય કદી તારી કુદ્રષ્ટી;		
હુખથી મરશે જન રોષ.	વિશ્વનાથ	૨

આપ મને ભક્તી તું તારી,
 નિશ્ચીને રહુ ચિત પ્રોધ;
 કેશવ તારી લીલા માંહી,
 પ્રેમ ધરી બહુ 'રે' મોહી. વિશ્વનાથ૦

૩

જીવને શીખામણ.

લલિત છંદ.

જગત મોહના પ્રદમાં દ્રશ્યો,
 મુરખ તું અરે દૂરના અશ્યો;
 મનનથી તું જો કોણ તાહરાં,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા.

૧

ભગિની બ્રાતને માત તાત જો,
 સહુ કુટુંબીઓ સ્નેહી સાથ તે;
 મરણને સમે સૌ થશે પરાં,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા.

૨

મનુશ દેહ રૂડો તને મળ્યો,
 ગમતમાં પડી કાંઈ ના કહ્યો;
 નવિન રંગને તીરખી નર્યા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા.

૩

છડિ કુછંદની ઝાલિ હાથમાં,
 જીવ લગાડીને જીવતી સાથમાં;
 જઈ જીવાનીને આવશે જરા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા.

૪

મુરખ પેટની વેડમાં દૂર્યો,
 નક્ષ્ટ ધુળ છે જન્મ તેં ધર્યો;
 જનની ભારથી મારી તેં ભલા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા.

૫

(૧૩૮)

ભવપતી નહીં ભાવથી ભજ્યા,
 ભગતના ભલા સંગ ના સજ્યા;
 તજી તમામ તેં પંથ પાંશરા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા. ૬
 દીનનિ દાઝના દીલમાં ધરી,
 અખુટ પાપના પુંજને ભરી;
 ખખર અંતમાં સૌ થશે ખરા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા. ૭
 કપટ કાટલાં હાથમાં ધર્યાં,
 ગરિખનાં ગળાં ફૂડથી ફર્યાં;
 છળ તણા તને ખૂતશે છરા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા. ૮
 લગિર લહાવ લે ભાવના ભરી,
 નિકટ નેહ તો નાથશું ધરી;
 કઠક કામના અવર આશરા,
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા. ૯
 સમય જાય તે આવશે નહીં,
 કર વિચાર તું દીલમાં સહી;
 રટ તું સદા વીલૂ પરાતપરા
 જન વિચારિ જો જાગિને જરા. ૧૦
 ઈશ્વર પ્રત્યે માગેલી ક્ષમા.

—૦૦૦૦—

રાગ રૂક્મણિ વિવાહનો
 જગદીશ્વર હો ખહુ નામીરે,
 ઘટે ઘટના જો અંતરનામીરે;
 આપે અકળ નિરંજન રાયારે,
 સત રજ તમ વિસ્તારી માયારે. ૧

એવા ગુણ પતિ હૃદય ખીરાજેરે,
 નિજ ખાળકનો કર સહાજેરે;
 મતી હીન ખાળક અવિચારીરે;
 દેહ સ્વારથે વિષય વીકારીરે. ૨
 મિથ્યા મનોરથમાં નિત્ય મળીયોરે,
 દુષ્ટ વાસનામાં બહુ બળીયોરે;
 વૃણાતુર અકરમી અભાગીરે,
 નથી સતસંગનો અતુરાગીરે. ૩
 કોભી લંપટ નિમક હરામીરે.
 એવા દુરગુણની નથી ખામીરે;
 જ્ઞાન મારગનું નથી ભાનરે,
 નથી જાણતો વેદ નિદાનરે. ૪
 મહાનુંભાવને ગુણ અંતરે,
 એવા સેવ્યાનથી કાઈ સંતરે;
 સદવિદ્યા સામુ નથી જોયુરે,
 નર તન પામી એજે વગોયુંરે. ૫
 નથી જાણતો ધર્મનો મર્મરે,
 ભણ્યો વિદ્યા તે સઘળી અધર્મરે;
 કળા કાવ્યની જે છે મેળવણીરે,
 તેની લાંધી નથી કંઈ કલવણીરે. ૬
 એવો અકલ હિણો અડગંગીરે,
 થવા ઇચ્છે નિવૃત્તિનો સંગીરે;
 નિવૃત્તિ મેળવી હરી ગુણ ગાઝરે,
 કૃપા હોયતો કૃતારથ થાઝરે. ૭
 સુરનર માગે જાયક થઈનેરે,
 કરે સ્તવન એકાંતે રહીનેરે;
 તોયે મળતું નથી તેને ધામરે,
 મનુષ્યા જન્મજે પરમ નિધાનરે. ૮

નર દેહ પારસ મણી જોવોરે,
 ભવનાવ અમરણ મેવોરે;
 એવો અગણીત સાર ખજાનોરે,
 આપે નિરમ્યો છે જાણી મજાનોરે. ૯
 એવો અરધો જ્યારે મને દાષરે,
 ત્યારે જોયા નથી મુજ દોષરે;
 એમ કશું કરી આપો વાણીરે,
 મને દીન પોતાનો જાણીરે. ૧૦
 ઊલટ થઇ છે હરીગુણ ગાવારે,
 ગાઇ ગાઇ નિજ પદમાં સમાવારે;
 માટે આવ્યો છું તમ શરણે દોડીરે,
 નહીં નાંખશો નાથ વખોડીરે. ૧૧
 જગતારક જગના સ્વામીરે,
 ગુણ કરમે બહુ રૂપ નામીરે;
 એવા જગદીશ ભવ દુષ્કરજોરે,
 પ્રભુ મુજને પોતાનો કરજોરે. ૧૨

અગાઉથી આહુક થઈ આશ્રય આપનાર મહસ્થાનાં નામ.

૫૧	નેક નામદાર મહેરબાન રાઓલ શ્રી હરીસીંહજી	
	ભાઈ રૂપસીંહજી	વરલ દરબાર.
૪૦	રા. રા. એક સદમહસ્થ	સિહાર.
૨૫	દેવે જીહાભાઈ ગીંગા વકીલ	"
૧૦	ભટ ગવરીશંકર નેશંકર	"
૧૦	મેતા મયારામ નેદા	"
૧૦	એક સદમહસ્થ	વરતેજ.
૧	વરતેજ ગુ. ની. ની લાયબ્રેરી.	
૧	કોલીઆક	"
૧	ભંડારીઆ	"
૧	જસપરા	"
૧	અધેવાડા	"
૧	ચુધેલ	"
૧	કોલીઆક કન્યાશાળા લાયબ્રેરી.	
૧	વરતેજ	"
૧	ત્રાપજ	"
૧	ભંડારીઆ	"
૫	દેવે શ્રી માહાવજીભાઈ ગંગલ	ભાવનગર.
૫	ભટ ગવરીશંકરભાઈ જુહરામ	"
૨	દેવે મંગનલાલભાઈ રામજી	"
૨	દેવે છોટમલાલભાઈ ભવાનીશંકર	"
૨	નંદરભાઈ ગવરીશંકર ત્રાપજ થાણદાર.	

૪	રા. રા.	જેશી નર્મદાશંકર હરજીવન	મુંબઇ.
૫	"	દ્વે અંબાશંકર ધર્મશર	ભાવનગર.
૧૦	"	કરજીશંકર મુળજી	ત્રાપજ.
૨	"	ભટ ભાઈશંકર માહાવજી	"
૧	"	રાજાભાઈ ગીગાભાઈ	ત્રાપજ ફોજદાર.
૧	"	મેતાભાઈ હરભંભજી	" પો. સવાર.
૧	"	પંડયા રેવાશંકર કાશીરામ	ત્રાપજ મેહતાજી.
૧	"	રામકૃષ્ણ વીરેશ્વર કં. ભારતર	ત્રાપજ.
૧	"	ત્રવાડી કેશવજી મહાવજી	"
૧	"	મેતા ભવાનીશંકર સુદરજી	"
૧	"	મેતા જવેરદાસ માધવજી	"
૧	"	ખોળા નજરઅલી લાલજી	"
૧	"	પ્રમાણુદદાસ કેશવજી	"
૧	"	ભટ ગીરજાશંકર મોહનજી	"
૧	"	ભટ હરીશંકર પીતાંબર	"
૧	"	ત્રવાડી ધનેશ્વર પ્રમાણુદ	"
૧	"	મેતાગર મેધજતી	"
૧	"	મેતા નંદલાલ મેતાલાલ	"
૧	"	ભટ વિશ્વનાથ રતનજી	"
૧	"	પ્રેમજી વિ. રણછોડદાસ	"
૧	"	ગંગાદાસ વિ. મુળજી ગોરડીયા	"
૧	"	ઉમીયાશંકર વીઠલ	"
૧	"	વીરાભાઈ માનાભાઈ	"
૧	"	પાતાભાઈ દાજીભાઈ મુંબી	"
૧	"	શેઠ ધર્મશી જવેર	"
૧	"	રેવાશંકર મોહનજી	"
૧	"	રેવાશંકર કેશવજી	"

૧	રા.રા.	મણીશંકર નરશી	ત્રાપજ.
૧	"	જોધાભાઈ ગગજભાઈ	"
૧	"	કલ્યાણજી પીતાંબર	"
૧	"	નંદરામ અંબારામ	"
૧	"	દામોદરદાસ અમીચંદ	"
૧	"	હીરાચંદ હરજી	"
૧	"	માહાવજી રામજી શંગજી	"
૧	"	નારજી ઝવેર	"
૧	"	ભાનુશંકર રેવાશંકર	"
૧	"	વેરા જીવજી સુલેમાનજી	"
૧	"	રવજી અંદરજી સોની,	"
૧	"	હીરજી જીઠા ત્રાપજવાલા	કારવાર.
૧	"	જોજી સુમારભાઈ હમીર	"
૧	"	ભાઈશંકર મુલજી	અપાડા.
૧	"	માધવજી વીઠલ	"
૧	"	રોઠ દામોદરદશ બીખા	પીપરલાં.
૫	"	મોતીભાઈ લખમીદાસ	સથરા.
૫	"	ગીલાભાઈ સામળદાસ	"
૨	"	પ્રમાણુદદાસ ત્રીભોવનદાસ	"
૧	"	અળજી ભીમજી	"
૧	"	લાલજી લવજી	"
૧	"	નથુભાઈ દયારામ મેહતાજી	"
૧	"	માહાવજી લવજી	"
૧	"	શામજી વિ. અંબાશંકર દવે	દીહોર.
૧	"	ભીમીયાશંકર દેવશંકર પંડ્યા.	તલાબી.
૧	"	ખેચર વીઠલ વ્યાસ	"
૧	"	દેવચંદ વિ. રામજી	નણુઆ.

૧	રા. રા.	નરશીંગદાશ બાલકદાશ રામાનંદી ભાવનગર.	
૧	„	મણીશંકર અંબાશંકર	ત્રાપજ.
૧	„	રામજી ભવાનીદાશ ગીહુ	„
૧	„	ગોપાલજી શામજી	રામધરી.
૫	„	ગણેશ નારાયણ જોશી	મુંબઇ.
૧	„	હારમજી દાદાભાઇ	„
૧	„	ધનજીભાઇ શોરાબજી	„
૧	„	આદમઅલી તૈઅબઅલી	„
૧	„	બદરદીન અલીખાન	„
૧	„	કાનજી દેવજી નીકા.	„
૧	„	માધવજી કેવળદાશ પાધ્યાય	„
૧	„	નીલકંઠ નારજી પંડ્યા	ધાંધળી.
૧	„	વિશ્વનાથ ત્રીકમજી ત્રવાડી	ભાવનગર.
૧	„	વ્યાશ કાશીરામ અંબાશંકર	મોરચંન.
૧	„	પંડ્યા પ્રભાશંકર લક્ષ્મીરામ	„
૧	„	મેમજી હિમર હાશમ	દેવલી.
૧	„	જોશી મેધજી નારજી	„
૧	„	રાવળ શામજી ગોપાલજી	રંગુત.
૧	„	આધવજી ગોપાલજી	„
૧	„	મણીલાલ મગનલાલ	„
૧	„	જવેરી મનસુખલાલ દોલતચંદ	„
૧	„	મોહનલાલ જડુરામ	સિહોર.
૨	„	ગંગારામ ડી. વોચ મેકર	ભાવનગર.
૧	„	ગોળ ઇસરાહીમભાઇ રાજન	મુંબઇ.
૧	„	જોશી બેચરલાલ હરખજી	દીહોર.
૧	„	હરજીવન નથુ ભટ	કુકડ.
૧	„	ભાઇશંકર નથુ ભટ	„

૧	રા. રા.	મગનલાલ વીઠલદાસ દમણીયા	મુંબઈ.
૫	"	શેઠ નારણદાસ કલ્યાણદાસ મોતીવાલા	"
૨	"	શેઠ મંગળદાસ નગીનદાસ	"
૧	"	આણંદજી ચાંપશી	મુંબઈ.
૧	"	ભાણુશંકર ધનજી	વડીયા.
૧	"	રણછોડદાસ દેવજી	મહુવા.
૧	"	મગનલાલ શવચંદની ડું.	મુંબઈ.
૧	"	ગોપાલજી પ્રેમજી	"
૧	"	નરશીરામ દત્તરામ	લાંધણેજ.
૧	"	અમીચંદ ઝવેર	સપરા.
૧	"	મેઘજી લાધા	તલાબ.
૧	"	મુળજી જગજીવન	કપડવંજ.
૧	"	ભુલેશ્વર પુસ્તકાલય	મુંબઈ.
૧	"	માહાદેવજી ગોપાલજી રાવળ	નેસડા.
૨	"	હરજીવન મેઘજી ઠક્કર	મુંબઈ.
૧	"	દુલભજી કાલીદાસ જોશી	ખદરપર.
૧	"	મેતા ભીમીયાશંકર ઇશ્વર	વળાવડ.
૧	"	મેતા નરભેરામ કલ્યાણજી	"
૧	"	લખમીદાસ પ્રગજી હીરજી	મુંબઈ.
૧	"	જેશંકર નારણજી પંડ્યા	પ્રીયાદકા.
૧	"	મગનલાલ ત્રીભોવન ભટ્ટ	શીહોર.
૧	"	નંદલાલ હરીશંકર દેવે	ભંડારીયા.
૨	"	સુંદરદાસ કરશનદાસ વલ્લભદાસ	મુંબઈ.
૧	"	જદુરામ ગોપાળજી ભટ્ટ	ભુંલલી.
૧	"	પ્રભાશંકર ત્રીભોવન ત્રવાડી	ભંડારીયા.
૧	"	કાશીરામ કામેશ્વર ભટ્ટ	"
૧	"	નુરમાહમદ કુરજી	"

૧	રા. રા.	જેઠાલાલ દેવકેળ	મુંબઇ.
૧	"	કાલીદાસ કાશીરામ	ગેરીતા.
૧	"	નાથાલાલ જીરામદાશ	પ્રાંતીજ.
૧	"	માહાદુ કૌબળ	મુંબઇ.
૧	"	પ્રભાશંકર ત્રીભોવન ત્રવાડી	વાળુકડ.
૧	"	ગવરીશંકર પરશોતમ	"
૨	"	નરભેરામ હરજી દેવે	શીહોર.
૧	"	પ્રભુદાશ મેધજી	ત્રાપજ.
૫	"	પ્રમાણુંદદાશ વણારશી	મુંબઇ.
૧	"	પ્રમાણુંદદાશ જાદવજી મોદી	મુંબઇ.
૧	"	ત્રીભોવનદાશ ભીખા	પીપરલા.
૧	"	ઝીણુભાઇ વીશરામ	મુંબઇ.
૨	"	દામોદરદાશ ત્રીકમદાશ	મુંબઇ.
૧	"	દેવીદાસ ઝીણુભાઇ	"
૫	"	ચુનીલાલ ઝવેર	ત્રાપજ.
૧	"	મોતીલાલ હીરાલાલ પુરાનપુરી	મુંબઇ.
૧	"	ભીખા ઝવેર દરજી	"
૨	"	લક્ષ્મણ હરજીવન કામેસરી કલાર્ક	રંગુન.
૫	"	માહાવજી ગગલ ભટ્ટ	ત્રાપજ.
૧	"	રણછોડદાશ વાલજી	મુંબઇ.
૨	"	ગંગાદાશ મુળજી	"
૧	"	માસ્તર ધલરાહીમ જીશય વરતેજી	"
૧	"	નરોત્તમદાશ મોતી	ત્રાપજ.
૧	"	જમનાદાશ લખમીદાશ	"
૫	"	એક ગ્રહસ્થ.	"
૨	"	મગનલાલ ભાણજી	મુંબઇ.
૫	"	બાળકેળુ લક્ષ્મણ પાઠક બુકસેલર	"

દેશાવરના વેપારીઓને ખુશ ખબર.

ચણા, કાશી, વિલાયતી તથા દેશી સાબુઓ પેટેન્ટ દવાઓ, સ્ટેશનરી અને સુગંધી તેજો વીગેરે જથ્થામંદ તથા છુટક ભાવે મંગાવવાથી મોકલવામાં આવશે પેકીંગ તથા પોસ્ટેજ ધલાયદુ લેવામાં આવશે.

આર. એન. ભટ્ટ એન્ડ સન્સ.

૬. કાવસજી પટેલ ટેન્ક રોડ

શેઠ ભગવાનદાસ નરોત્તમદાસના માળા નીચે મુખ્ય.

આ પુસ્તક રોકડી કીમતે નીચેને ઠેકાણે મલશે.

મુખ્ય—આર. એન. ભટ્ટ એન્ડ સન્સ કાવસજી પટેલ ટેન્ક રોડ.

,, બુલેશ્વર મારકીટની સામે ડોકામરડીવાડી મંગળદાસ

તાપીદાસના માળાની જોડમાં ધરનાં ૧૪ કર્તા પાસેથી.

ભાવનગર—દેવે અંબાશંકર ધશ્વર જુના વડવામાં ચોરા પાસે.

સીહોર—દેવે જુઠાભાઈ ગીંગા વકીલની આશીસમાં—

,, રા. ગવરીશંકર જોશંકર ભટ્ટ ભટ્ટશેરી.

ત્રાપજ—રા. લલ્લુભાઈ જસરાજ ખખર.

,, કર્તાને ઘેર—

મહુવા—રા. રા. નારણજી મુળજી તાલુકા સ્કુલ માસ્તર.

ડીંબી—રા. રા. હરગોવત ધનેશ્વર સ્કુલ માસ્તર

જરા ધ્યાન દઈ વાંચશો તો કોઈ વખતે પણ ઉપયોગી છે.

મારાં દરેક માનવંતા અને કદરદાન સદગ્રહસ્થાને વિનતી કરવામાં આવે છે કે અમારા આપઘાલયમાં નીચે લખ્યા પ્રમાણે દવાઓ ધણીજ અકસીર અને તદ્દન વનસ્પતીનીજ બનાવેલી મળશે તાવ માટે અકસીર ગુટીકા ડબ્બી ૧ માં નંગ ૧૬ કીઠ ૩ ૧ ધાતુપુષ્ટીની ગોળીઓ ડબ્બી ૧ માં નંગ ૧૬ કીઠ ૩. ૧ પરમા ઉપર અકસીર ગોળીઓ ડબ્બી ૧ નંગ ૧૬ કીઠ ૩ ૧ વાતચક્ર તથા દમની ગોળીઓ ડબ્બી ૧ નંગ ૧૬ કીઠ ૩. ૧ આંદીનો અકસીર મલમ ડબ્બી ૧ ની કીમત ૩. ૦૦ જુલાળની ગોળીઓ ડબ્બી ૧ માં નંગ ૨૪ કીમત ૩. ૦૦ દરાજ માટે અકસીર મલમ ડબ્બી ૧ ની કીમત ૩ ૦ બચ્ચાં માટે બાલમુકુંદ સોગઈ ૧ ની કીમત ૩. ૦૦ દાંતનું ગુલાબી મંજન સીસી ૧ ની કીમત ૩. ૦૦ ઉપરની દવાઓ દરેક સ્ત્રી તથા પુરૂષોને માટે એકસરખી રીતેજ વપરાશમાં લેવાય છે. અમારી ઉપર લખેલી તમામ દવાઓ મુખ્યત્વે તેમજ હિંદુસ્તાનના દરેક ભાગમાં તથા આફ્રીકા વગેરે સ્થળોમાં બહોળા ઉઠાવમાં ચાલુ છે તો ઉપલા રોગવાળા દરદી ઓએ અમારી દવાઓ વાપરી ખાતરી કરવી. એ સીવાય સાચાં મોતીનો સુરમો તથા પુષ્ટીપાક પણ અમારે ત્યાં મળશે; તેમજ નાડી પરીક્ષા કરી રોગ પારખી દવા આપવામાં આવશે. બહાર ગામવાળાઓએ સચ્ચી જુલાસો મેળવવા માટે ટીકીટ મોકલવી. દરેક દવા વેદ્યુએબલ પારસલથી મોકલવામાં આવશે. દવા વાંપર વાની લીગતનું લીસ્ટ દવા સાથે મોકલવામાં આવશે.

દેશી ચર્ધ મોહનલાલ રણછોડદાસ ગાંધી

દે. કાલખાદેવી રોડ પર સત્યવિજય આપઘાલય
દરજીનાથનાં મંદીરની સામે મુખ્ય.

21714

વિનય છાપાખાનું.

આ છાપખાનામાં દરેક જાતનું છાપવાનું કામ જેવું કે અંગ્રેજી, મરાઠી, ગુજરાતી, બીલબુકો, ગાડીની બુકો, ચેક બુકો, રેલવેઓના ટાઇમટેબલ, માસીક ચોપાન્યા, ગોઠીના દરએક જાતના ફારમ, નોવેલ્સ, હાન્ડબીલ, વગેરે કીકાયત ભાવે અને વખતસર કરી આપવામાં આવશે.

૨ જે સાહેબો પાસે હાતનાં લખેલાં જીનાં અથવા નવાં રચેલાં પુસ્તકો હશે અને પોતે છાપાવવા માટે અસંકત હશે તો તે પુસ્તક હમારા ઉપર મોકલવાની મેહેરખાની કરવી એટલે અમેાને તે પસંદ પડશે તો તેનો ઠરાવ પત્રદારા કરીશું. અથવા પોતાને છાપાવાની મરજી હશે તો અતી ઉત્તમ રીતે છાપી દેશું.

૩ જે સાહેબોને પ્રેસ સંબંધી ટાઇપ, પ્રેસ, કાગળ, શાઇ, કેસીસ, અથવા કોઇબી જાતનો સામાન લેયતો હોય તો મંગાવી લેવો. એટલે જલદી જીજ કમીશન લઇ મોકલવામાં આવશે. પછીસા અગાઉથી મોકલનારની ફરમાસ ઉપર વધારે ધ્યાન આપવામાં આવશે.

૪ ટાયપોના તથા પ્રેસ સંબંધી સામાનનું લિસ્ટ અર્ધા આનાની ટીકીટ મોકલવાથી મફત મોકલવામાં આવશે.

૫ વિનય છાપાખાના સંબંધી હુંડી મનીઆરડર તથા બીજી કંઈપણ ફરમાસ હશે તો મ્યાનેજર વિનય છાપાખાના મુંબઈ એ નામપર કરવો.

મંનેજર,

વિનય છાપાખાનું.

પાંજરાપોળ ૧ લી ગલી, મુંબઈ,
પોષ્ટ ગિરગાંવ.